

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

**SİVAS İLİ DİVRİĞİ, HAFİK VE ZARA
YÖRESİ KİLİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRU SUBAŞI

VAN – 2006

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

**SİVAS İLİ DİVRİĞİ, HAFİK VE ZARA
YÖRESİ KİLİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
EBRU SUBAŞI

Danışman
Prof. Dr. Recai KARAHAN

VAN – 2006

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Bu çalışma, jürimiz tarafından

.....
Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS / DOKTORA SANATTA YETERLİLİK TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan :

Üye (Danışman) :

Üye :

Üye :

Üye :

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

..... / /

.....

Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖNSÖZ	III
KISALTMALAR	IV
1-GİRİŞ	1
1.1. KONUNUN TANIMI VE ÖNEMİ.....	1
1.2. METOD VE DÜZEN.....	3
2. SİVAS'IN COĞRAFİ KONUMU VE TARİHÇESİ.....	5
2.1. SİVAS'IN COĞRAFİ KONUMU	5
2.2. SİVAS'IN TARİHÇESİ.....	6
2.2.1.DİVRİĞİ'NİN TARİHÇESİ	9
2.2.2.HAFİK'İN TARİHÇESİ	10
2.2.3. ZARA'NIN TARİHÇESİ	10
3. TÜRK DÜZ DOKUMA YAYGILARDAN KİLİM VE CİCİM'İN TANIMI.....	11
3.1.DOKUMA,KİLİM VE CİCİM'İN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI.....	11
3.1.1.TEKNİĞİNE GÖRE SINIFLANDIRMA	13
3.1.2.CİNSİNE GÖRE SINIFLANDIRMA	16
3.1.3.YÖREYE GÖRE SINIFLANDIRMA	16
3.1.4. MALZEMEYE GÖRE SINIFLANDIRMA	17
3.1.5. RENGE GÖRE SINIFLANDIRMA	17
3.1.6. BORDÜRE GÖRE SINIFLANDIRMA	18
3.1.7. KONUYA GÖRE SINIFLANDIRMA.....	18
3.1.8. KOMPOZİSYONA GÖRE SINIFLANDIRMA.....	19
3.2.KİLİMİN TARİHÇESİ	20
4.YÖRE KİLİMLERİNDE KULLANILAN MALZEME VE TEKNİK ÖZELLİKLER	25
4.1.DOKUMA İPLİĞİNİN ELDE EDİLMESİ VE İPLİĞİ HAZIRLAMADA KULLANILAN ARAÇLAR.....	25
4.2. BOYANIN ELDE EDİLMESİ VE BOYAMA İŞLEMİ	26
4.3. DOKUMADA KULLANILAN ALETLER VE DOKUMA TEKNİĞİ.....	28
5. KATALOG	29
6. DEĞERLENDİRME, KARŞILAŞTIRMA VE SONUÇ	117

6.1. DEĞERLENDİRME.....	117
6.2. KARŞILAŞTIRMA VE SONUÇ	130
7. ÖZET.....	137
8. SUMMARY	139
9. KAYNAKÇA.....	140
10. KATALOG LİSTESİ.....	146
11. ÇİZİM LİSTESİ.....	149
12. RESİM LİSTESİ.....	158

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın konusunu “Sivas İlinin Divriği, Hafik ve Zara Yörelere Ait Kilimler” adı altında bu yörelerde dokunmuş ve dokunmakta olan kilimler oluşturmaktadır.

Tez konusunu oluşturan örneklerin hiçbiri, bugüne kadar yapılan yerli ve yabancı çalışmalar arasında yer almamaktadır. Bu sebeple, kilim sanatı alanında çok zengin bir geçmiş ve birikime sahip olan Sivas’ın Divriği, Hafik ve Zara bölgelerinden derlenen ve otantik değerleri olan bu örneklerin, detaylı bir şekilde incelenerek bilim çevresine sunulmasına çalışılmıştır.

Çalışmam sırasında, değerli bilgi ve fikirleriyle yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Recai KARAHAN’a ve yine tezin yazım ve oluşum aşamalarında yardımlarını gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Mehmet KULAZ’a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ayrıca çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen Sivas Atatürk - Kongre ve Etnografya Müzesi Müdürlüğüne, İlçe Kaymakamlıkları ve Halk Eğitim Müdürlüklerine, kaynak kişi bulmamda yardımcı olan Mahmut AKGÜN ve Zeki ÇUBUK’a, kilimlerin yöre ve motif isimlerinin belirlenmesinde yardımcı olan Kilimci Kemal YILMAZ’a ve Kilimci Oğuzhan ÇELİKOĞLU’na, Antikacı Cavit DÖŞKAYA’ya ayrıca, dokumalar konusundaki bilgi ve yardımlarından faydalandığım annem Semiha SUBAŞI’na ve burada adlarını sayamayacağım ancak evlerini açarak tezin oluşmasında çok büyük emekleri bulunan kaynak kişilere sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Ebru SUBAŞI

VAN - 2006

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.md.	: adı geçen madde
B.ş.k.	: Başkaları
b.k.z.	: Bakınız
cm.	: santimetre
Çiz.	: Çizim
dm²	: desimetre kare
Env. No:	: Envanter Numarası
Fot.	: Fotoğraf
İ.T.İ.E.M.	: İstanbul Türk - İslam Eserleri Müzesi
Kat.	: Katalog
Lev.	: Levha
m.	: metre
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
v.d.	: ve devamı
v.a.	: ve arkası
v.b.	: ve benzeri
Y.Y.Ü.	: Yüzüncü Yıl Üniversitesi
yy.	: yüzyıl

1. GİRİŞ

1.1. KONUNUN TANIMI VE ÖNEMİ

Bu çalışmada konu, “Sivas Divriği, Hafik ve Zara Yörelere Ait Kilimler” olarak belirlenmiş olup adı geçen ilçe merkezleri ve köyleri gezilerek büyük çoğunluğu evlerden ve özel koleksiyonlardan elde edilen kilim yaygılar esas alınmıştır.

Bir katalog çalışması niteliğinde olan tezde 1905 - 2003 yılları arasında dokunmuş olan 100 (yüz) adet Sivas yöresine ait (Divriği, Hafik, Zara) kilim örnekleri tek tek incelenmiş, 44 (kırk dört) adedi seçilmek suretiyle katalog bölümünde geleneksel teknik, kompozisyon, motif, renk, kullanılan malzeme vb. özellikler bakımından tanıtılmaya çalışılmıştır.

Bu bölgelerde kilimler konusunda daha önceden araştırma yapılmamış olması ayrıca Türk Kilim ve Dokuma Sanatının geleneksel özelliklerinin korunduğu kilim örneklerinin bulunması ile bu örneklerin sürekliliğinin tespiti çalışmamızda bizi bu bölgelere yönlendiren en büyük etken olmuştur.

Sivas yöresi coğrafi konumundan dolayı her dönemde Anadolu'nun tam kalbinde önemli bir ticaret ve kültür merkezi olmuş, bu nedenle değişik yöre kültürlerinin iskânına ve ticaretine açık olmuştur. Bütün bu etkileri kendi geleneksel kültürü içinde özümleyip geliştirmesi sonucu yöre, zaman içerisinde Anadolu kilim dokuma geleneğinin bir sentezi durumuna gelmiştir.

Sivas'ta tarihin ilk dönemlerinden zamanımıza kadar çeşitli medeniyetler ve devletler hâkimiyetlerini sürdürmüşlerdir. Bir yerleşim bölgesi olarak tarihi ilk çağlara kadar uzanan Sivas'a geçmişte, Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Romalılar, Bizanslılar hâkim olmuştur. Alparslan'ın Anadolu'yu fethiyle birlikte Türklerin eline geçerek bugünlere kadar gelmiştir. M: 1071 sonrası hiçbir zaman yabancı bir ülkenin esaretinde kalmayan Sivas, Türk devletleri olarak zamanla Danişmentliler'in, Selçuklular'ın, Kadı Burhaneddin'in ve Osmanlılar'ın yönetimine girmiştir. Milli mücadele ile birlikte Sivas'ta Cumhuriyet dönemi başlamıştır. Tarihi seyir içerisinde çeşitli devletlerin egemenliğine giren Sivas, bu devletlerin birçoğuna ya başkentlik yapmış ya da askeri,

siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan önemli ve büyük bir şehir hüviyetine sahip olmuştur.¹

Bu uygarlık ve medeniyetlerin zaman içerisinde şekillendirdiği ve günümüzde sanat eseri değerini taşıyan dokumaların bir kısmı koleksiyonerler tarafından titizlikle muhafaza edilmektedir. Yine yaptığımız araştırmalar sırasında evlerde ve küçük atölyelerde sürdürülen çalışmalarda el emeği göz nuru dokumaların daha çok ilikli kilim ve cicim teknikleri ile dokunmuş atkı yüzü düz dokuma kilimler olduğu görülmüştür.

Sivas ilçelerinde geçmişte çok yoğun bir faaliyet alanı ve geçim kaynağı olan halıcılık, kilimcilik, dokumacılık sanatı günümüzde eski önemini kaybetmiştir. Kırsal alanlardan yapılan nüfus göçü, insanların başka geçim kaynaklarına yönelmeleri, dokumacılık sanatını bilenlerin sayısının azalması gibi nedenler bu sonucu doğurmuştur.²

Şimdiye kadar Sivas kilimleri ile ilgili bilimsel bazı araştırma ve yayınlar yapılmıştır. Ancak Divriği, Hafik ve Zara yörelerine ait çalışmalar oldukça yetersizdir. Tarafımızdan yapılan inceleme ve araştırmalarda, bizim çalıştığımız kilim örnekleri üzerine herhangi bilimsel bir çalışmanın yapılmadığı gözlenmiştir.

Bu sebeple, tez kapsamında kilim koleksiyoncularında ve evlerde bulunan örnekler tek tek incelenerek renk, dokuma tekniği, motif, kompozisyon gibi teknik ve estetik özelliklerin belirlenerek diğer bölge kilimleriyle karşılaştırılması, ayrıca bu yöre kilimlerinin bölgesel özelliklerinin tespit edilerek ilgililerin dikkatine sunulması, konunun araştırılmasının esasını teşkil etmektedir.

¹ Mehmet Oduncu ve Bşk., **Sivas İl Yıllığı**, Sivas, 2002, s. 51.

² Candan Akpınar, "Değişim Süreci İçinde Sivas Halıcılık Sanatı", **Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu, 15 - 17 Mayıs 2003**, Sivas, 2003, s. 629.

1.2. METOD VE DÜZEN

Sivas'ın Divriği, Hafik ve Zara yörelerinin kilimlerini kapsayan tez çalışmasının ilk aşamasını doküman ve kaynakların toplanması oluşturmuştur. Bu aşamada Sivas Valiliği, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Sivas Atatürk - Kongre ve Etnografya Genel Müdürlüğü, İlçe Kaymakamlıkları, İl ve İlçe Halk Eğitim Müdürlükleri, Antikacı ve Koleksiyoncular, Sivas, Van ve Ankara'daki üniversiteler ve kütüphanelerde literatür ve arşiv taraması yapılmıştır. Ayrıca bütün üniversitelerde yapılmış olan el sanatları ile ilgili bitirme tezi, yüksek lisans, doktora, doçentlik tezi gibi bilimsel çalışmaların yer aldığı katalog niteliğindeki yayınlar incelenmiştir.

İkinci aşamada, Sivas Atatürk - Kongre ve Etnografya Müze Müdürlüğü yetkilileri ile görüşülerek araştırma yapılacak bölgeler hakkında bilgi alınmıştır. Müze müdürlüğü aracılığı ile ilçe kaymakamlıkları arasında irtibat sağlanmıştır. Kaymakamlıklar aracılığı ile Halk Eğitim Müdürlükleriyle görüşülmüş, ilçe ve ilçelere bağlı köylerde dokuma sanatının günümüzdeki durumu, bu sanatın daha çok hangi köylerde devam ettirildiği ve köylerde araştırma yapılabilirliği gibi konularda bilgi alındıktan sonra araştırma yapmak üzere adı belirlenen köylere gidilmiştir. Köy muhtarlarının yardımlarıyla araştırma konumunu oluşturan, orijinal özellikleri korunmuş kilim örneklerinin bulunduğu ve hali hazırda dokuma yapılan evler belirlenmiştir.

Üçüncü aşamada, çalışma yapılacak evlere gidilmiş, kilimlerin tek tek ölçüleri alınmış, ilmek sayısı, rengi, deseni, desenlerin yörede kullanılan adları, kilime yörede verilen isim, dokuma tarihi, kullanılan malzeme vb. gibi ayrıntılar belirlenmiştir. Yine bu aşamada kilimlerin genel ve detay fotoğrafları çekilerek motif ve desenleri çizilmiştir.

Bu çalışmalardan sonra tez yazım aşamasına geçilmiş, giriş bölümünden sonra yörenin coğrafi konumu ve tarihçesi, dokumanın tarihi gelişimi, kilimin ve cicimin tanımı verilerek katalog bölümüne geçilmiştir. Katalog bölümünde tez kapsamına alınan örnekler; koleksiyona geliş biçimi, geliş tarihi, saklanış biçimi, bugünkü durumu, dokuma tarihi, cinsi, boyutları, dokuma yoğunluğu, kullanılan boya, malzeme, bordür boyutları vb. özellikleriyle tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu kısımda, kilimlerin yörelere

göre tespitinde ve yörede kullanılan isimlerinin belirlenmesinde öncelikle dokuyucudan, kilimcilik ticari mesleğine sahip kişilerden ve Halk Eğitim Müdürlükleri halı - kilim usta öğretmenlerinden bilgi alınmıştır. Her katalog kısmının sonunda ise kaynak kişilerin künyeleri yazılmak suretiyle belirtilmiştir.

Değerlendirme kısmında ise kilimler desen, motif, kullanılan malzeme gibi estetik ve teknik açıdan ele alınarak örnekler öncelikle kendi içlerinde değerlendirilmiş daha sonra Anadolu'nun diğer yörelerine ait düz dokuma yaygı örnekleriyle karşılaştırılmıştır. Yine bu kısımda Sivas yöresi (Divriği, Hafik, Zara) kilimlerinin genel özelliklerinin belirlenmesine çaba gösterilerek bu yöre kilimlerinin Türk El Sanatı içindeki yeri ve önemi anlatılmaya çalışılmıştır.

Tezin sonunda konuyla ilgili bir bibliyografya, çizim ve resim listesi verilmiştir. Çizim ve resimler levhalar halinde son kısma eklenmiştir.

2. SİVAS'IN COĞRAFİ KONUMU VE TARİHÇESİ

2.1. SİVAS'IN COĞRAFİ KONUMU

Sivas ili topraklarının bir bölümü yukarı Kızılırmak, bir bölümü de Yeşilırmak ve Fırat Havzası'nda yer alır. 35.50 - 38.14 doğu boylamlarıyla 38.32 - 40.16 kuzey enlemleri arasında kalan Sivas'ın yüzölçümü 28.488 kilometre karedir. Sivas bu yüzölçümleriyle Konya'dan sonra Türkiye'nin ikinci büyük ilidir. İl topraklarının denizden yüksekliği genel olarak 1000 metrenin üzerindedir.¹

İl alanı, kuzeyden Kelkit Vadisi, doğudan Köse Dağları'nın uzantıları, Kuruçay Vadisi ve Yama Dağı, güneyden Kulmaç Dağları, Tahtalı Dağlarının uzantıları ve Hezanlı Dağı, batıdan Karababa, Akdağlar ve İncebel Dağları gibi doğal sınırlarla çevrilidir.²

Dağlar, bu dağlar arasında uzanan vadiler, çukurlarda oluşmuş ovalar ve yüksek platolar, Sivas'taki başlıca yeryüzü şekillerini oluşturur. İl alanı, doğuya doğru gidildikçe yükselir. İlin batısında kalan Gemerek, Şarkışla ve Yıldızeli çevreleri ile orta kesimdeki Merkez ve Kangal ilçeleri, aşınmayla yükseltilerini önemli ölçüde kaybetmiş dağlarla ve geniş platolarla kaplıdır. Aşınmış dağlarla platolarda yükselti yavaş yavaş azaldığından, yüzey sularının akış hızları düşüktür. Bu nedenle vadiler genellikle pek derin değildir.³

Sivas doğuda Erzincan; kuzeyde Giresun, Ordu, Tokat; batıda Yozgat; güneyde Kayseri, Kahramanmaraş ve Malatya ile komşudur.⁴

İl topraklarının Kızılırmak Havzası'na giren bölümünde karasal iklim, Yeşilırmak Havzası'na giren bölümünde Karadeniz ardı iklimi, Fırat Havzası'na giren bölümünde ise, Doğu Anadolu iklimi egemendir.⁵ Isı, bölgede yaz aylarında +38⁰ ye

¹ Memduh Ahmet Mahiroğulları, **İlk Çağlardan Günümüze Sivas İli**, Sivas, 2003, s. 6.

² Taha Parla ve Bşk., "Sivas", **Yurt Ansiklopedisi**, IX, İstanbul, 1982 - 83, s. 6836.

³ Oduncu ve Bşk., a.g.e., s.31.

⁴ Mahiroğulları, a.g.e., s. 6.

⁵ Parla ve Bşk., a.g.md., s. 6836.

kadar çıkarken kış aylarında -35⁰ kadar düşmektedir. Böylece yaz ve kış ayları arasındaki ısı farkı büyük bir orana ulaşmaktadır.⁶

Karasal iklim özelliğine sahip olan Sivas'ta; yağışlar kış, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde görülür. Yazları genellikle kuraktır. Yıllık ortalama yağış miktarı 420 mm.dir.

İklim ve yer şekilleri özellikleri bakımından Sivas doğal bir orman alanı olması gerekirken; yüzyıllar boyunca devam eden ormanların tahribatı yüzünden bugün Sivas çevresinde orman alanları fazla geniş bir yer tutmaz. İlin geniş toprakları arasında fazla geniş yer tutmayan bu orman alanları dışında Sivas'ın asıl önemli bitki örtüsü (step) bozkırlardır.⁷

Sivas coğrafi yapısı itibariyle günümüzde olduğu gibi tarihin tüm dönemlerinde de doğu - batı, kuzey - güney hatlarının ulaşım ağının kavşak noktasında bulunmasından jeo - politik ve stratejik öneme sahip olmuştur. Şehir bir bakıma Anadolu'nun ortasında bulunmasından dolayı Bizans ve Anadolu Selçuklulari döneminde şehrin oldukça gelişip zaman zaman siyasi başkent ve kültürel açıdan da bir ilim ve sanat merkezi olmasında bu ulaşımın ve stratejik konumunun büyük etkisi olmuştur.⁸

2.2. SİVAS'IN TARİHÇESİ

Sivas'a farklı dönemlerde hâkim olan devletler, şehre kendilerine özgü değişik isimler vermişlerdir. Bunlar; Sebaste, Sipas, Megalopolis, Diaspolis (Tanrı Şehri), Talauris, Danişment İli, Eyalet - i Rum, Eyalet - i Sivas ve Sivas isimleridir.⁹

Sivas adının kaynağı, Roma İmparatorluk Dönemi başlarına değin uzanmaktadır. İlin bu tarihten önceki isimleri bilinmemektedir. Sivas, Roma İmparatorluk Dönemi'nin başlarında Sebasteia adıyla anılmaktaydı. Bu ad söyleneceye göre, Pontus Kralı

⁶ İbrahim Yasak, "Sivas İli" (1997)., 23 v.a., Metin Yerli, **Sivas Etnografya Müzesinde Bulunan Yöresel Kilimler**, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 1999, s. 8.

⁷ Oduncu ve Bşk., a.g.e., s. 46.

⁸ Kadir Erdil, "Sivas Rehberi" (1953) 20, Yerli, **Sivas**, s. 8.

⁹ Oduncu ve Bşk., a.g.e., s. 51.

Polemonos'un karısı Pitodoris'ce verilmiş ve Roma imparatoru Augustus'a ithaf edilmiştir. Sebastos, Augustus'un sanlarından biridir.¹⁰

Roma imparatoru Pompeus, Kapadokya'ya hakim olan Pontus Kralı Mithridate'ı yenerek yöreyi ele geçirince, Lunus ve Mon Pharnak gibi dönemin ünlü iki mabedinin bu şehirde bulunmasından dolayı şehrin ismini "Tanrı Şehri" anlamına gelen Diopolis olarak değiştirmiştir.¹¹

Yine bir diğer görüş de, bugün "Sivas" olarak kullanılan ismin "Sipas"tan geldiğidir. Şehrin ilk kurulduğu dönemlerde, bugünkü şehrin merkezinin bulunduğu yerde büyük çınar ağaçlarının altında üç adet su gözesi (kaynağı) bulunmaktadır. Bu gözelerden bir tanesi "Allah'a şükür"ü, ikincisi "ana ve babaya saygı"yı, üçüncüsü de "küçüklere sevgi"yi temsil eder. Bu bölgede yaşayan insanlar, zamanla bu özelliklerini koruyamayıp yitirince, bu üç gözede kurur. Şehrin isminin de "üç göze" anlamına gelen "Sipas"tan kaynaklandığı ve zamanla bugün kullandığımız "Sivas"a dönüştüğü ileri sürülmektedir.¹²

Yörede yapılan arkeolojik çalışmalar ilk yerleşmenin Neolitik Çağ'da başladığını, Kalkolitik Çağ ve İlk Tunç Çağ'ında da sürdüğünü göstermektedir. Yazılı tarih dönemi M.Ö. 2. binin ortalarında Hititler'le başlamaktadır. Hitit devletinin M.Ö. 1200'lerde yıkılmasından sonra yöre, M.Ö. 7.yy'da Asur Krallığı topraklarına katılmıştır. M.Ö. 695'te İskit ve Kimmerler'in Asur Krallığı'nı zayıflatması Medler'in yörede egemen olmasını sağlamış, ancak Persler'in Med Devletini yıkmasıyla yöre Persler'e bağlı Kappadokia Satraplığı içinde yer almıştır. M.Ö. 334'te Makedonya Kralı Büyük İskender döneminde (M.Ö. 336 - 323) Sivas, Makedonya'nın yönetimine girmiş, M.Ö. 332'de de Persli I. Ariarathes bağımsızlığını ilan ederek Sivas'ın da yer aldığı Kappadokia Krallığını kurmuştur. Bir süre Kappadokia Krallığı'yla Makedonya yönetimi arasında el değiştiren yöre II. Ariarathes'in M.Ö. 312'de yeniden kurduğu Kappadokia Krallığı'na katılmıştır. M.Ö. 220'lerde Romalılar'la yakın ilişkilere giren krallık, Roma ve Pontos Devleti arasındaki çatışmalara karışarak, giderek bağımsızlığını yitirmiş, M.S. 17'de de Roma İmparatorluğu'na bağlanmıştır. M.S. 70'lerde Doğu

¹⁰ Parla ve Bşk., a.g.md., s. 6836.

¹¹ Vital Cuinet, "La Turguie d'Asie", Paris, 1892, 669 - 670, Mahiroğulları, a.g.e., 6.

¹² Oduncu ve Bşk., a.g.e., s. 51 - 52.

Anadolu'yu işgal eden Partlar yöreye bir süre egemen olmuşlarsa da 114'te yöre yeniden Roma yönetimine girmiştir. 371'de Sasani istilasına uğrayan Sivas 395'te Doğu Roma İmparatorluğu toprakları içinde yer almıştır. Doğu Roma döneminde *Sebasteia* adlı *thema*'ya (vilayet) bağlanmıştır, 1071'den sonra Türk egemenliğine giren kent, kısa bir süre Selçuklu, 1075'de Danişmendli Beyliği'nin eline geçmiş Anadolu Selçuklu Devleti'nin zayıflamasıyla bu beylik yörede tek egemen durumuna gelmiştir. Danişmendliler arasında başlayan taht kavgalarından yararlanan Anadolu Selçuklu sultanı I. Mesud 1152'de kenti ele geçirmiş, bir süre Danişmendliler ve Anadolu Selçukluları arasında el değiştiren yöre 1175'de II. Kılıç Arslan tarafından Selçuklular'a bağlanmış, ancak Selçuklular'ın zayıflamasıyla, Moğollar ve onların kurduğu İlhanlı Devleti'nin yönetimine girmiştir. İlhanlılar'ın Anadolu valisi Timurtaş önce Sivas'ında içinde bulunduğu topraklarda bağımsızlığını ilan etmiş, daha sonra İlhanlılar'ın bağımsızlığını onaylamadığını görünce, yerine Eretna Bey'i vekil bırakarak Memlûklülere sığınmıştır. Eretna Bey'de önce İlhanlı yönetimini kabul etmiş, ancak İlhanlı yönetimindeki iktidar boşluğundan yararlanarak kendi beyliğini kurmuştur. Eretna Beyliği'nin veziri Kadı Burhaneddin 1381'de Eretna Beyliğini ortadan kaldırarak hükümdarlığını ilan etmişse de, Akkoyunlular'a yenik düşmüştür. Kadı Burhaneddin yönetiminden sonra bir süre iktidar boşluğu yaşayan Sivas, kent ileri gelenlerinin isteğiyle Osmanlı yönetimine girmiştir. Bu sıralarda Anadolu'da ilerleyen Timur, Sivas'ı da kuşatmış ve 1400'de yakıp yıkmıştır. 1402 Ankara Savaşı öncesinde de ilk çarpışmalar Sivas ile Tokat arasındaki geçitlerde olmuştur. Osmanlılar'ın Ankara Savaşı'nda Timur'a yenilmesiyle başlayan taht kavgalarının, Çelebi Mehmed'in duruma egemen olmasıyla son bulmasından sonra kent Osmanlı topraklarına katılmış 1472'de bir süre Akkoyunlular'ın eline geçtikten sonra hep Osmanlı yönetiminde kalmıştır. Sivas Osmanlı Devleti'nin Klasik dönemi'nde Eyalet - i Rum'un merkezi olmuştur. Kurtuluş savaşı'nda önemli bir yeri olan kentte, 4 Eylül 1919'dan başlayarak Kurtuluş Savaşı programının oluşturulduğu Sivas Kongresi gerçekleştirilmiş, silahlı direnişin tek merkezden yönetilmesi çalışmaları gene burada başlatılmıştır.¹³

Sivas kongresi şu esasları kapsamaktaydı:

¹³ M. Aydın, "Sivas", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, III, İstanbul, 1997, s. 1659 - 60.

“Türkiye’nin sınırları, Mondros Mütareke’si ile saptanmış kabul edilmektedir. Bu sınırlar içindeki bütün bölgeler bölünmez bir bütündür. Osmanlı topraklarının bütünlüğünü ve hilafet saltanatının güvenliğini sağlamak için ulusal güçlerin etkinliği ve ulusal egemenliğin üstün kılınması şarttır. Osmanlı ülkesini parçalamak ve üstünde Rum ve Ermeni devletleri kurmak girişimleri karşısında hep birlikte savunmaya geçilecektir. Hıristiyan azınlıkların her türlü güvenliği sağlandığından bunlara ayrıcalık tanınmaz. Vatanın bölünmesi için hiçbir öneri kabul edilemez. Ancak insancıl şartlarla yardım almak mümkündür. Ulusun kendi geleceğini saptayabilmesi ve hükümetin başı boş bırakılmasının önlenmesi için Meclis - i Mebusan’ın derhal toplanması gerekir. Ulusal direnmeyi gerçekleştirmek için kurulan dernekler birleştirilmiş ve adı Rumeli Müdafaa - i Hukuk Cemiyeti olmuştur.¹⁴

2.2.1. DİVRİĞİ’NİN TARİHÇESİ

Divriği eski bir yerleşim birimidir. Divriği’nin İlk Çağlardaki ismi Bizans kaynaklarında “Tephric (Tefrike) olarak geçmektedir. İlçenin bugünkü ismi, muhtemelen Bizans dönemi ismi olan Tefrike’nin önce Divrik sonra da Divriği şekline dönüşmüş halidir.

Hititler döneminde önemli bir yerleşim birimi olan Divriği, M.Ö. 550’de Persler’in eline geçmiş, daha sonra bir süre Roma İmparatorluğu’na bağlı olarak Kapadokya toprakları içinde yer almıştır. Divriği, 395 sonrasında Doğu Roma (Bizans) toprakları içinde kalmıştır.¹⁵

1080’lerde Danişmendliler’in elinde olan Divriği’de, 1142’de Mengüçüklü Süleyman Şah’ın özerk yönetimi görülür. Köseadağ savaşından sonra Anadolu’ya egemen olan Moğollar’ın kurduğu İlhanlı Devleti’nin etkinlik alanında kalan yöre, 1340’larda Eretna Beyliği’nin yönetimine girdi. Yıldırım Bayezit döneminde ilk kez Osmanlı egemenliğini tanıyan Divriği’nin, Timur’un çekilmesinden sonra, 1410’larda,

¹⁴ Birsan Ersel, “Sivas’ın Türk Tarihindeki Yeri, Önemi ve Sivas Kongresi”, **Cumhuriyet’in 80. Yılında Sivas Sempozyumu, 15 - 17 Mayıs 2003**, Sivas, 2003, s. 54.

¹⁵ Mahiroğulları, a.g.e., s. 111 - 112.

kesin olarak Osmanlı topraklarına katıldığı bilinmektedir. Divriği, 1922'de Sivas ili'nin yeniden örgütlenmesi sırasında ilçe durumuna getirildi.¹⁶

2.2.2. HAFİK'İN TARİHÇESİ

İlçe toprakları eski bir yerleşim alanıdır. İlki 1944 yılında başlayan kazılarda bulunan eşyalar, yörenin İlk Çağlarda iskan edildiğini göstermektedir. 1944'te, Hafik Gölü içindeki Pılr höyüğünde yapılan kazılarda Eski Tunç Çağı ve Helenistik - Roma döneminde, 1955'te Karlı ve Pilavtepe höyüğünde yapılan kazılarda Tunç ve Demir çağı döneminde yörenin iskan edildiği anlaşılmıştır.¹⁷

Anadolu Selçukluları Dönemi'nde kurulan Hafik (Koçhisar) İlçesi'nin, 1075 - 1143 arasında Danişmendliler'in elinde olduğu bilinmektedir. II. Kılıç Arslan'ca yeniden Selçuklu topraklarına bağlanan yöre, 1243'te Moğollar'ca işgal edildi. 1340'ta İlhanlı egemenliğinin zayıflamasından yararlanarak özerklik kazanan Eratna Beyliği sınırları içinde kalan Hafik, Timur güçlerinin Anadolu'yu terk etmesinden sonra, 1408'de Osmanlı topraklarına katıldı. Eski adı Koçhisar olan Hafik'in, 1873'te kaza durumuna getirildiği bilinmektedir.¹⁸

2.2.3. ZARA'NIN TARİHÇESİ

İlçenin eski bir yerleşim birimi olduğu muhakkaktır. Tödürge Gölü civarında Çil Hasan mevkiinde yer alan Kültepe ve aynı gölün batısında bulunan Tepecik Höyükleri, Ahmethacı ve Dereçayır'da kaya içine oyulmuş oda şeklindeki mağaralar ve Tödürge köyü civarındaki kaya mağaralar bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Oyuklu höyüğü ve Lafçılar Ağılı mevkiindeki höyükte Tunç Çağı'na ait eşyalar bulunmuştur.¹⁹

Zara Bizans döneminde de yerleşim yeri olma özelliğini korumuş, X. Yüzyıldan itibaren Sebasteia Theması içinde yer almıştır.²⁰

¹⁶ Parla ve Bşk., a.g.md., s. 6874.

¹⁷ Tuba Ökse, "Sivas'ta Arkeolojik Araştırmaların Tarihçesi", **Revak**, Sivas, 1993, s. 93.

¹⁸ Parla ve Bşk., a.g.md., s. 6874.

¹⁹ Ökse, a.g.m., s. 30.

²⁰ Oduncu ve Bşk., a.g.e., s. 741.

Zara Osmanlı Döneminde de önem kazanmıştı. Eski adı Koçgiri olan Zara, 1886'da kaza durumuna getirildi.²¹

3. TÜRK DÜZ DOKUMA YAYGILARDAN KİLİM VE CİCİM'İN TANIMI

3.1.DOKUMA,KİLİM VE CİCİM'İN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI

TANIM

Geleneksel el sanatlarımız içerisinde yeterince incelenmemiş bir dal olan kilim ve diğer dokuma yaygıların, pek çok bilim adamı ve araştırmacı tarafından yapılmış tanımları mevcuttur.

Dokuma, tezgâhta gerili birbirlerine paralel çözü veya arış denilen ipliklerden, mekik veya el vasıtasıyla geçirilen atkı veya argaç denilen ipliklerin birbirlerini kesmesi sonucunda meydana gelen örgüye verilen isimdir.²²

Sili, cicim, kilim, sumak gibi düz dokumaların ve halının dokunmasında, çözümler arasından ve dokumanın enine geçirilen atkılar ve düğümleri döverek sıkıştırmaya yarayan ağaçtan, hayvan kemiklerinden, hayvan dişlerinden veya demirden yapılmış el gibi, ya da çatal gibi dişli alete "Kirkit"; bu aletin kullanılmasıyla dokunan el dokumalarına da "Kirkitli Dokumalar" denir.²³

Kilim kelimesi, aslı Farsça olan "Gilim"den alınmıştır. Kilim tezgâhta atkı ipliklerini çözü ipliklerinden geçirmek suretiyle el ile dokunan, halıdan daha ince ve tüysüz olan renkli ve nakışlı yün bir dokumadır.²⁴

²¹ Parla ve Bşk., a.g.md., s. 6875.

²² Macide Gönül, "Türk El Dokumalarının ve Halılarının Etnografyadaki Yeri", **I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, V, Ankara, 1977, s. 141.

²³ Çetin Aytaç, **El Dokumacılığı**, Ankara, 1989, s. 35.

²⁴ Neriman Görgünay, "Bardız Kilimleri", **II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, V, Ankara, 1983, 91.

Atkı iplikleri tarafından çözümlü ipliklerinin tamamen örtüldüğü “atkı yüzlü” veya “atkı görünüşlü” bir dokuma çeşididir.²⁵

Kilim, çözümlerin, yüz ipi yani, renkli desen ipliği ile örtüldüğü, tersi yüzü bir, düz dokumadır.²⁶

Yün ipliklerle tezgâhta kumaş gibi dokunan, halıdan daha ince, havsız ve tüysüz yaygıya “Kilim” denir.²⁷

Kilim, yerde bağdaş kurarken, yerle insan vücudu arasındaki hareket farkını gidermek ve temizlik temin etmek amacıyla yapılmış, üzeri tüysüz bir yaygıdır.²⁸

Kilim, düğümlü halı dışındaki havsız dokuma yaygılar arasındaki, çözümlerin atkıları tarafından tamamen örtüldüğü atkı yünlü dokumalardır.²⁹

İki iplik sistemine dayanılarak yapılan, tersi ve düzü aynı görünen, havsız ve düzgün (kabarık olmayan) dokumalara kilim denir.³⁰

Türk Dil Kurumunun düzenlediği Tarama Sözlüğünde cecim, ince dokunmuş nakışlı kilim olarak belirtilmiştir; aynı kurumun hazırladığı halk ağzından derleme sözlüğünde ise; “cecim, ensiz olarak dokunmuş parçaların yan yana eklenmesi ile meydana gelen perde ya da örtü olarak kullanılan nakışlı ince kilimdir”³¹ şeklinde tanımlanır.

Atkı ve çözümlerin birbirlerini gizlemeden eşit aralıklarla kesiştiği bez dokuma veya atkı yüzlü dokuma (kilim) da, atkı iplikleri arasına renkli desen iplikleri sıkıştırılarak, dokumanın yüzeyinde kabartma desenler oluşturma tekniğidir.³²

²⁵ Aytaç, a.g.e., s. 35.

²⁶ Fahrettin Kayıpmaz, Naciye Kayıpmaz, “Türk El Halıcılığında Dejenerasyon Kavramından Ne Anlaşıyor, Ne Anlaşılmalıdır”, **2000’li Yıllarda Türkiye’de Geleneksel Türk El Sanatlarının Sanatsal, Tasarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1999, s. 166.

²⁷ Ayla Ersoy, “Osmanlı Saray Kilimleri”, **İlgi**, 61, İstanbul, 1990, s. 3.

²⁸ Tevfik Eşberk, **Türkiye’de Köylü El Sanatlarının Mahiyeti ve Ehemmiyeti**, Ankara, 1939, s. 94.

²⁹ Belkıs Acar, **Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar**, İstanbul, 1975, s. 19.

³⁰ Bekir Deniz, **Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili)**, Ankara, 1998, 1.

³¹ Neriman Görgünay Kırzioğlu, “Anadolu’da Cecim Çeşitleri”, **III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, V, Ankara, 1987, s. 139.

³² Aytaç, a.g.e., s. 55.

Kilimlerde ve bez ayağı dokumalarda atkı - çözgü sisteminin dışında ayrıca renkli desen ipliklerinin ince çapraz ve dikey çizgiler veya seyrek desenler halinde yaygının yüzeyini, sonradan işlenmiş duygusu verecek gibi, doldurmasıdır.³³

Cicim, farklı renklerle, dar ve uzun olarak dokunan, kesilen parçaların yan yana eklenmesi ile oluşan ve çeşitli amaçlarla kullanılan bir dokumadır.³⁴

Atkı yüzü dokumalarda, deseni meydana getiren, atkı dışında, renkli desen ipleri de (desen ipi - yüz ipi) kullanılabilir. Bu ipler dikey ya da yatay yönde ilerletilerek yüzeyde kabark motifler meydana getirilir. Renkli desen iplerinden her birinin uçları serbest bırakılır. Bu nedenle dokumanın düzgün tarafında dağınık ve karmaşık ipler görülür. Bu tür örneklere cicim denir.³⁵

Cicimler ve bunların daha kalınca bir nev'i olan zililer de kilimler gibi dokunursa da bunların süslemeleri, atkı ve çözgü iplikleri arasına ve her atkı geçişte icap eden yerlere ilave olunmak suretiyle işlenir. Bu sebeptendir ki cicim ve zililerin yüz taraflarında süsleme olarak ilave edilen bu yün ipliklerinden dolayı kabartılar bulunur ve ters taraflarında bu ipliklerin bir şekilden öbürüne atlaması dolayısıyla karışık şekiller husule gelerek tersi yüzüne benzemez³⁶ şeklinde tanımlanmaktadır.

SINIFLANDIRMA

3.1.1. TEKNİĞİNE GÖRE SINIFLANDIRMA

Yaptığımız araştırma kapsamında olan kilim dokumalar (atkı yüzü düz dokuma) daha önce yapılmış çeşitli araştırma ve inceleme sonuçlarında dokuma teknikleri bakımından şu şekilde sınıflandırılarak tanımlanmışlardır.

a) İlikli Kilimler: Bu teknikte belirli desen alanlarında gidip gelen değişik renkteki atkılar, komşu desenin sınırına gelince, kendi bölgelerindeki en son çözgüyü dolanarak geri döndüklerinden, iki ayrı renkteki atkının karşılaştığı dikey çizgilerde

³³ Nazan Ölçer, *Türk ve İslam Eserleri Müzesi Kilimler*, İstanbul, 1988, s. 18.

³⁴ Neriman Görgünay Kırzioğlu, "Kiritli Dokumalarımızdan Cecimlerimiz ve Van", *Yakın Tarihimizde Van Uluslar Arası Sempozyumu*, Van, 2 - 5 Nisan 1990, s. 256.

³⁵ Bekir Deniz, *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*, Ankara, 2000, s. 57.

³⁶ Celal Esad Arseven, "Kilim", *Sanat Ansiklopedisi*, II, İstanbul, 1983, s. 1090.

birer ilik oluşur.³⁷ Çünkü yan yana duran çözü çiftleri, iki desenin sınırında, iki ayrı atkı tarafından sarılarak geri çekilmektedir. Motiflerin, eğik ve yatay çizgili sınırlarında ilikler oluşmaz. Anadolu’da en tanınmış ve yaygın olarak kullanılan dokuma tekniğidir.

İlikli kilimlerde, dokuyucu bir desenden diğerine geçtiğinden, dokuma daha zordur. Dokuma sırasında desenler arasında (geçiş yerlerinde) yarıklar meydana gelir. Kilimin yapısının zayıflamaması için dokuyucu bunları kapatmak zorundadır. Bu yarıklara halk arasında, “ilik” ya da “gedirge” denir. Bu teknikle dokunan kilimlere de ilikli kilim, gedirgeli kilim gibi isimler verilir.³⁸

b) İliksiz (dikey çizgi olmayan) Kilimler: İliklerin meydana gelmesini önlemek için, farklı renkteki desen sınırlarında karşılaşan, farklı renkteki atkı iplikleri, her sırada birbirlerinin içinden geçirilerek ilik oluşması engellenir. Genellikle çapraz ve enine çizgilerden oluşan desenler tercih edilir.

c) Eğri Atkılı Kilimler: Bu dokuma türünde atkı iplikleri çözüler arasında enine bir hat halinde geçirilirken oluşturulacak desene göre kısım kısım gergin veya gevşek bırakılır. Daha sonra kirkitle atkılarının sıkıştırılması esnasında yine desenin özelliğine göre kirkitle bazı istenildiği gibi şekil alması sağlanır.

d) Normal Atkılar Arasına Ek Atkılarının Sıkıştırıldığı Kilimler: Çözüler arasından geçirilen ve kirkitle muntazam olarak sıkıştırılan atkılarının aralıkları normalden biraz daha geniş bırakılır. Daha sonra aralıklı kalan çözüler arasından farklı renkte atkı iplikleri desen kenarlarına uyacak biçimde bir alt - bir üst geçirilerek doldurulur. Böylelikle farklı renkteki atkılar arasında, sıkıştırılmış renkli bir grup iplik, dokumanın yüzeyinde hafif kabarık şekilde durur.

e) Çift Kenetleme İle İliklerin Yok Edilmesi İle Meydana Getirilen Kilimler: Bu teknikte bir sıra kendi desen sınırına kadar ilerleyen farklı renklerdeki atkı iplikleri, desen sınırında karşılaştıkları diğer atkı iplikleriyle kenetlendikten sonra, kenetlendiği ipliğin bir üstteki geliş gidişinde de kenetlenir. Böylelikle çift kenetleme oluşturulur.

³⁷ Aytaç, a.g.e., s. 64.

³⁸ Deniz, **Türk Dünyasında**, s. 16.

f) Atkılarının Aynı Çözgüden Geri Dönmesiyle İliklerin Yok Edilmesi Tekniğiyle Dokunan Kilimler: Ayrı desen alanlarından gelen atkı iplikleri karşılaştıkları aynı ve tek çözgü ipliği üzerinden geriye dönerler. Böylece dokuma sırasında dikey desen sınırlarında çiftli gruplar halinde birbirinden ayrılan çözgülerin birbirlerine bağlanmaları sağlanmış olur. Bu sayede desen alanları arasında iliklerin oluşması da engellenir.

g) Sarma Konturlu Kilimler: Bu teknikte desen alanları arasında kalan ilikler, farklı bir renkte atkı ipliği ile iliklere çaprazlama teker teker dolanır ve çözgüler yukarı doğru sarılarak kapatılır. Bu teknikte dokumanın yüzünde motif çevrelerinde kontur oluşur.

h) Eğri Atkılı Konturlu Kilimler: Bu kilim türünde ise farklı renkteki desen alanları arasında normalden daha geniş aralıklar bırakılır. Bu aralıklar, ayrı renkte iplikler çözgülerin arasından, desen kenarlarına uyacak şekilde bir alt - bir üst geçirilerek doldurulur. Böylece ayrı renkteki atkılarının arasında, sıkıştırılmış başka renkte bir grup iplik, dokumanın yüzünde hafif kabarık şekilde durur.³⁹

Değişik araştırmacılar tarafından teknik açıdan bir sınıflandırmaya gidilmekle birlikte muhakkak ki bu tekniklerin dışında farklı tekniklerde kullanılmıştır. Kilim teknik yapısı sebebiyle genelde geometrik şekilli ise de⁴⁰ buna ilave olarak Bardız kilimleri⁴¹ ile Osmanlı saray halı ve kilimlerinde karanfil, lale, gül, sümbül⁴² gibi motiflerin dokunmasında değişik tekniklerin kullanıldığı fikri ileri sürülmüştür. Ayrıca “Çiğil Kilimi” denilen dokuma türü teknik açıdan zili ve sumakta olduğu gibi üç iplik sistemine göre yapılıyor⁴³ olsa da, kilim dokunurken farklı tekniklerin kullanılıyor oluşunu görmek bakımından faydalı olacaktır.

³⁹ Aytaç, a.g.e., s. 71.

⁴⁰ Neriman Görgünay Kırzioğlu, Melda Akansel, “Kaybolan Dokumalarımızı Kazanabilir miyiz?”, **2000’li Yıllarda Türkiye’de Geleneksel Türk El Sanatlarının Sanatsal, Tasarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1999, s. 166.

⁴¹ Görgünay, **Bardız**, s. 92.

⁴² Ersoy, a.g.m., s. 3 - 7.

⁴³ Kırzioğlu - Akansel, a.g.m., s. 165.

3.1.2. CİNSİNE GÖRE SINIFLANDIRMA

Kilimler daha çok evlerde ve odalarda sergi olarak kullanılırlar.⁴⁴ Bunun yanı sıra yastık, çuval, heybe, çanta⁴⁵, çadır ve yatak örtüsü⁴⁶, makat kilimi, yan kilim⁴⁷, seccade, yolluk ve duvar kilimi olarak gruplandırılabilir. Bu gruplandırmaya, heybe, torba, taraklık, çuval, savan, oklavalık, tuzluk, kaşıklık, at örtüsü, deve örtüsü, arkalaç (arkalık) gibi türlerde eklenebilir.⁴⁸ Ayrıca kilimler; yaygılar, örtüler ve nesne oluşturan kilimler olmak üzere üç değişik şekilde de sınıflandırılabilir. Yaygılar, yerde kullanılan örtü türleri olup yolluk ve taban kilimi bu grubun en güzel örneklerindedir. Örtüler, herhangi bir canlı veya cansız varlığa örtülen eğer, heybe gibi dokumalardır. Nesne oluşturan kilimler ise; hamak, beşik, çuval, yastık vb. parçalardan ibaret olup bu örnekler daha da çoğaltılabilir.⁴⁹

3.1.3. YÖREYE GÖRE SINIFLANDIRMA

Bu sınıflandırma çeşitli araştırmacılar tarafından genellikle aşiret ve bölge - yöre (şehir, kasaba, köy) isimlerine göre oluşturulmaktadır. Türkmen el sanatları üzerindeki yoğun çalışmalarıyla tanınan araştırmacı Yusuf DURUL belli yörelerde bulunan kilimleri Avşar, Yörük ve Türkmen kilimleri diye sınıflandırmıştır.⁵⁰

Araştırmacı Kenan ÖZBEL ise Anadolu kilimlerini; Motif, renk ve kompozisyon bakımından Türkmen, Yörük, Kürt ve Türk olmak üzere dört sınıfta toplamaktadır.⁵¹ Bazı yöre ve aşiret isimlerine göre ise; Uşak - Eşme, Silifke - Kayabaşı; Niğde - Çukurköy, Zengen; Konya - Karaman, Obruk, Karasu; Afyon - Emirdağ, Dazkırı; Sivas - Şarkışla; Kayseri - Pınarbaşı, Bünyan; Ankara - Şereflikoçhisar, Haymana; Gaziantep - Çemişkezek, Şavak; Malatya - Drişan; Eskişehir

⁴⁴ Emin Kuzucular, "Şarkışla'da Kilim ve Kilimcilik", **Sivas Folkloru**, 48, Sivas, 1977, s. 23.

⁴⁵ Mustafa Arlı, "Kullanıldıkları Hammaddeye Göre El Sanatlarının Sınıflandırılması", **III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, V, Ankara, 1987, s. 40.

⁴⁶ Yusuf Durul, "Afşarlar ve Dokuma Sanatları", **II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, V, Ankara, 1983, s. 79.

⁴⁷ Bekir Deniz, "Yöre Özellikleriyle Yozgat Kilimleri", **E.Ü. Arkeoloji - Sanat Tarihi Dergisi**, 5, İzmir, 1990, s. 72.

⁴⁸ Deniz, **Türk Dünyasında**, s. 83 - 89.

⁴⁹ Recai Karahan, **Konya Müzelerinde Bulunan Kilimler**, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi), Konya, 1992, s. 39.

⁵⁰ Durul, a.g.m., s. 75.

⁵¹ Kenan Özbel, "Anadolu Kilimleri", **El Sanatları**, 9, Ankara, 1948, s. 5.

- Sivrihisar; Van - Beritan;⁵² Erzurum - Bardız; Kars - Ardahan, Çıldır;⁵³ Hakkari - Herki, Jirki vb. isimlerle bilinmektedirler.

3.1.4. MALZEMEYE GÖRE SINIFLANDIRMA

Kullanılan malzemeye göre kilimleri Őu Şekilde sınıflandırmak mümkündür:

- a) özgü ve atkısı yünden olan kilimler,
- b) özgüsü yün, atkısı karışık malzemeden olan kilimler (pamuk, sim, orlon vb.),
- c) özgüsü ve atkısı kıldan olan kilimler,
- d) özgüsü pamuk, atkısı sadece yünden olan kilimler,
- e) özgüsü pamuk, atkısı karışık malzemeden olan kilimler,⁵⁴

3.1.5. RENGE GÖRE SINIFLANDIRMA

Mekânlarımızı süsleyen el dokuması yaygıların ihtiva ettiği renkler ve bu renklerin elde edildiği boyalar zevklerimiz hakkında ip ucu verir.⁵⁵ Kirkitli dokumaların ya tek renk zemin üzerine çok renkle ya çok renk zemin üzerine çok renkle ya da zeminsiz olarak çok renkle renklendirildiği görölmektedir.⁵⁶ Buna göre kilimleri renkleri itibariyle sınıflandırmak doğru olacaktır.

a) Tek Renkli Zemine Sahip Olan Kilimler: Genelde bordürle çerçeveslendirilmiş bir alan zemin, bu grupta tek renge sahiptir. Sivas - Şarkışla yöresinde genellikle kırmızı ve tonları⁵⁷, yine lacivert, mavi, kahverengi, yeŐil⁵⁸, Erzurum - Bardız yöresi kilimlerinde zemin rengi genellikle siyah tercih edilmekte,

⁵² Özbek, a.g.m., s. 4.

⁵³ Neriman Görgünay Kırzioğlu, "Kars - Ardahan evresinde Tarihi Yazılı Halı ve Kilimlerden Örnekler" **Kültür ve Sanat**, 8, Ankara, 1990, s. 23 v.a.

⁵⁴ Karahan, **Konya**, s. 40.

⁵⁵ Erdoğan İldız, "Türk El Halıcılığında Verimliliği Artırmak İçin Sorunlar ve özüm Önerileri", **Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1994, s. 209.

⁵⁶ Örcün Barışta, "19 - 20. Yüzyıl İç Anadolu ve Orta Akdeniz Bölgesi Türk Kirkitli Dokumaları Üzerine", **Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 23 - 31 Mayıs 1996**, Kayseri, 1996, s. 50.

⁵⁷ Akpınar, a.g.m., s. 627.

⁵⁸ Deniz, **Türk Dünyasında**, s. 142.

bununla birlikte kırmızı veya bordo, mavi, natürel bej ve natürel gri renklerin⁵⁹ kullanıldığı görülmektedir. Bölgelere göre bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

b) Zemini Birden Fazla Renge Sahip Olan Kilimler: Kilimin ana zemininde birden fazla rengin kullanıldığı örnekleri Anadolu'nun hemen her bölge ve yöresinde görmek mümkündür.

3.1.6. BORDÜRE GÖRE SINIFLANDIRMA

Kilimleri bordürlerine göre iki ana başlık altında gruplandırmak mümkündür:

- a) Bordürlü kilimler.
- b) Bordürsüz kilimler.

Bordürlü kilimleri de kendi aralarında;

- 1) Zemini çepeçevre kuşatmış bir veya birden fazla bordürler.
- 2) Zeminin sadece kısa kenarlarında bulunan bordürler.
- 3) Zeminin sadece uzun kenarlarında bulunan bordürler.
- 4) Kesin bir sınırla belirlenmemiş olmasına rağmen zeminin etrafını çepe çevre ya da sadece kısa veya uzun kenarlarından birisini sınırlayan bordürler⁶⁰ şeklinde ayrılabilir.

3.1.7. KONUYA GÖRE SINIFLANDIRMA

Yöreden yöreye, bölgeden bölgeye farklı adlarla bilinen ya motif ya bordür ya da kompozisyondan yola çıkılarak isimlendirilen konular geometrik bezemeler, yazılı bezemeler, figürlü bezemeler, nesneli bezemeler, bitkisel bezemeler ve bunların değişik bileşimleriyle sunulan karışık bezemeler olarak başlıca altı ana başlık altında kümelenmektedir.⁶¹ Yapılan bir diğer araştırma sonucunda kilimler konularına göre şu şekilde sınıflandırılmıştır;

- a) Anlam yüklü kilimler,

⁵⁹ Neriman Görgünay, "Bardız Kilimleri", **II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, V, Ankara, 1983, s. 95.

⁶⁰ Karahan, **Konya**, s. 40 - 41.

⁶¹ Barışta, a.g.m., s. 51.

- b) Bitkisel bezemeli kilimler,
- c) Geometrik bezemeli kilimler,
- d) Figürlü bezemeli kilimler,
- e) Kozmik bezemeli kilimler,
- f) Nesneli bezemeli kilimler,
- g) Karışık bezemeli kilimler,
- h) Yazı bezemeli kilimler.⁶²

Yine yapılan bir başka araştırmada da kilimler konularına göre şu şekilde sınıflandırılmıştır.

- a) Tarih öncesi zamanlara ait olduğu zannedilen (çizgi, nokta ve daireden ibaret olan motifler) konular,
- b) Sembolik motifler,
- c) İdografik bir manası olan (dağ, su, ev, hat, asa, hayat ağacı gibi mana ifade eden yazı ve işaret mahiyetindeki şekiller)
- d) Hayvan şekilleri,
- e) Geometrik şekiller,
- f) Soyut şekilli motifler (sembolik ve hayvani şekillerin sırf tezyini bir şekle sokularak mana ve ifadesi kaybedilmiş bir şekilde üsluplaştırılmış şekiller)
- g) Bitkisel motifler (yaprak, çiçek, ağaç gibi şekiller)
- h) Yabancı memleket tezyinatına ait motifler⁶³ şeklinde yapılmıştır.

3.1.8. KOMPOZİSYONA GÖRE SINIFLANDIRMA

Kompozisyonlar, kilim zeminindeki motiflerin dizilişine göre dört ana başlık ve bunlara bağlı sekiz alt başlık altında toplanabilir.

- a) Motifleri yatay ekseninde gelişen kompozisyonlu kilimler,
- b) Motifleri dikey yönde gelişen kompozisyonlu kilimler,
- c) Mihrap kompozisyonlu kilimler,
- d) Motifleri merkezi kompozisyonlu kilimler,

⁶² Karahan, **Konya**, s. 41.

⁶³ Özbel, a.g.m., s. 4 - 5.

Bu başlıklara bağlı olarak zeminsiz kilimler, iç içe bordürlerden meydana gelen kilimler, kare dikdörtgen bölmeli kilimler, kısa mihraplı kilimler, yüksek mihraplı (ana üniteleri belli olan) kilimler, çok yüksek mihraplı çok katlı enine çizgili kilimler, çift mihraplı kilimler, bir merkeze yönlendirilmiş motiflerle bezenmiş zeminli (köşebentli) kilimler, merkezi kompozisyonlu (köşebentsiz) kilimler gibi alt başlıklar halinde sınıflandırılabilir.⁶⁴

3.2. KİLİMİN TARİHÇESİ

Dokumanın icadı, insanoğlunun giyinme gereksinimiyle başlayan pek çok ihtiyacını cevaplamıştır. Bunların arasında, yaşamın geçtiği mekanların zeminlerinin soğuktan korunması amaçlı yer yaygılarının da şüphesiz önemli bir rolü vardı.

Malzeme olarak, başlangıçta kullanılan ve tabiatta hazır halde bulunan saz ve bitki liflerinin yerini, M.Ö. 800'lerde Yakın Doğu'da gerçekleştirilen hayvanların evcilleştirilmesinden sonra en baş sırada yün almıştır.

Önceleri, sadece kutsal mekanların duvarlarını süslediği sanılan bu dokumaların, M.Ö. 6000'e ait yerleşme yerlerinde yapılan kazılarda ortaya çıkan dokuma ağırlıkları ve iğlerin ortaya koyduğu gibi giderek sivil hayatta, özel evlerde de kullanılacak kadar yaygınlaştığı anlaşılmaktadır.⁶⁵

Düz dokuma yaygılar günlük hayatta kullanılan günlük eşyalar olduğundan eskimedikçe atılmazlar. Eskiyen, yıpranan kısımları kesilip atılarak, sağlam kısımlarından daha küçük yaygılar, heybeler, minderler yapılmakta, bunlar da kullanılamaz hale gelecek kadar eskidikten sonra atılmaktadırlar. Ayrıca rutubet, çürümelerine sebep olduğundan dokuma yaygılar toprak altında veya terkedilmiş bir barınakta uzun süre kalamamaktadırlar. Bu nedenledir ki bu sanat dalının tarihi gelişimini düzenli bir şekilde ortaya koyabilecek çok az örnek günümüze kadar gelebilmiştir. Bu örneklerden bir tanesi de IV. Tuthmosis'in (M.Ö. 1417) mezarından çıkan keten duvar dokumasıdır. Günümüze kadar gelebilmesini Mısır'ın kuru ve sıcak

⁶⁴ Karahan, **Konya**, s. 42.

⁶⁵ Ölçer, a.g.e., s. 10.

iklimine borçlu olduğumuz bu duvar yaygısı, düz dokuma yaygılar içinde en tanınmış olan kilim (atkı yüzü dokuma) ile hemen hemen aynı teknikte dokunmuştur.⁶⁶

Kilim dokumacılığının M.Ö. 1500 yılında başlamış olduğu tahmin edilir. Bugün New - York Metropolitan müzesindeki kilim Mısır'da Antinö'den çıkarılmış M.Ö. VI. Yüzyıla ait bir örnek olarak muhafaza edilmektedir. 1913 yılında Von le Coq tarafından Uygur şehrinin mabet harabelerinde bir parçanın da M.Ö. VI. - V. Yüzyıla ait olduğu belirtilmektedir.⁶⁷

1904 yılında Raphael Pumpelly (ABD) başkanlığında Türkistan'ın Anau bölgesinde kazılar yapılmıştır. Bu kazılarda M.Ö. 8000'lere tarihlenen iplik bükme aletlerinin vb.nin bulunması önemlidir. Bu da bize Orta Asya'da Neolitik Çağ'da dokumanın yapıldığını ve buranın ilk dokuma merkezlerinden olduğunu göstermektedir.⁶⁸ Yine Neolitik Çağ'a ait, (M.Ö. 8000 - M.Ö. 5500) Mısır'da Fayum'da yapılan kazılarda kemikten yapılmış iğneler bulunmuştur.⁶⁹

Anadolu'da, Gordion'da bulunan ve M.Ö. 700 yıllarına ait olan geometrik desenli yün ve keten dokuma parçaları, ile M.Ö. 5 - 1 yy.'lara ait malzeme veren Sovyetler Birliği, Altay dağlarındaki ünlü Pazırık Vadisi kazılarında 1947 yılında bulunan ve 2 no'lu kurgandan çıkan düz dokuma kilimler, özellikle önem taşır.⁷⁰

Yine bu yörede Başadar isimli kurganda ve Kuzey Moğolistan'daki Noin Ula'da da atkı yüzü dokuma, atkı atlamalı ve sarmalı "cicim, zili, sumak" dokuma türlerinde ufak parçalar da ele geçmiştir.⁷¹

Yapılan kazılarda bulunan iğ, ağırşak, kirmanlar ve dokuma tezgahlarında kullanılan çeşitli ağırlıklar Anadolu'da M.Ö. 6000 yıllarından beri dokumanın bilindiğini ortaya koyan en önemli buluntulardır.⁷²

⁶⁶ Acar, a.g.e., s. 15.

⁶⁷ Ersoy, a.g.m., s. 3.

⁶⁸ Şemsettin Gönültay, **Yakın Şark**, ?, ?, s. 88 - 95

⁶⁹ Şahin Yüksel Yağan, **Türk El Dokumacılığı**, İstanbul, 1978, s. 15.

⁷⁰ Ölçer, a.g.e., s. 10.

⁷¹ Belkıs Acar, **Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları**, İstanbul, 1982, s. 13.

⁷² James Melleart, **The Neolitik of The Near East**, 1975, s. 105.

Araştırmacılara göre, Ortaasya Türk Halı sanatı hakkında ilk önemli buluntu, Rus Arkeolog C.İ. Rudenko tarafından, 1947 - 1949 yılları arasında, Sibiry'a da Altay Dağları eteklerinde, V. Pazırık Kurganı'nda (oda mezar) çıkartılan ve günümüzde Pazırık Halısı olarak bilinen halıdır. Pazırık Halısı dünyanın en erken tarihli düğümlü dokumasıdır. Bugün Leningrad Ermitaj Müzesi'nde bulunan halı devrine göre şaşırtıcı bir kaliteye sahiptir.⁷³

Konya'nın 52 km. güneydoğusundaki Çatalhöyük, Yakın Doğu, Anadolu ve Ege dünyasının en büyük ve en gelişmiş Neolitik merkezidir. 1962 kazılarında Çatalhöyük'te M.Ö. 6000'lere tarihlenen dokuma parçaları bulunmuştur. Kömürleşmiş olarak bulunan bu dokuma parçaları dünyanın bilinen en eski dokumalarıdır.⁷⁴

Tokat'ın Erbaa ilçesi yakınlarında bulunan Tunç Devri'ne ait (M.Ö. 3000 - M.Ö. 1200) kirman⁷⁵, Alacahöyük'te bulunan M.Ö. 3000 - M.Ö. 2000 tarihli gümüş kirmanların⁷⁶ varlığı bilinmektedir.

Ayrıca Anadolu'da Hatti ve Hitit dönemlerine ait ağırşaklar da bulunmuştur.⁷⁷ Bütün bunlar Anadolu'da köklü bir dokumacılık sanatının olduğunu kanıtlamaktadır. Gordion'da bulunmuş olan Frigyalılar'a ait sumak ve cicim dokuma parçaları da bu tür dokumaların tarihini Anadolu'da M.Ö. VII. Yüzyıla kadar indirmektedir. Yine 1957 de M.Ö. 800 - 200 yılları arasında Peru ilk devir kültürüne ait Chavin'de bez ayağı dokumasıyla sumak ve atkı yüzü dokuma karışımı parçalar bulunmuştur. Şimdiki Türk dokuma yaygıları ile Peru'daki yaygıların benzerliği ve aynı devirlerde, birbirine teknik bakımdan çok benzeyen parçaların bulunması ilginçtir.⁷⁸

Asya'nın geniş topraklarında boy ve aşiretler halinde yaşayan Türk kavimleri, bu özelliklerini kurdukları devletlere ve onun gerektirdiği yeni yapıya rağmen çok uzun

⁷³ Deniz, **Türk Dünyasında**, s. 19 - 20.

⁷⁴ Yağan, a.g.e., s. 52 - 53.

⁷⁵ Hikmet Gürçay, "Beledi Dokumaları", **Türk Etnografya Dergisi**, 13, Ankara, 1970, s. 53 v.a.

⁷⁶ Hamit Zübeyir Koşay, **Alacahöyük Hafriyatı 1936 Raporları**, Ankara, 1938, s. 149 - 223.

⁷⁷ Ekrem Akurgal, **Anadolu Uygarlıkları**, İstanbul, 1995, s. 30 - 36.

⁷⁸ Aytaç, a.g.e., s. 37 - 38.

süre devam ettirmiş, 1071 tarihindeki Malazgirt Savaşından sonra da Anadolu'ya getirmişlerdir.⁷⁹

Türkmen oymaklarının yayla, çadır ve sürüleriyle belirlediği kendine özgü yaşam biçiminin yerleşik düzene dönüşmeye başladığı Anadolu'daki yeni iskan tarihiyle birlikte, geleneksel halı ve kilim bölgelerinin oluşmaya başlaması, Yağcıbedir'den Kula ve Milas'a, Kars'tan Zara ve Mısır'a uzanan bir dizi yöresel kimliğinde belirlenmesini sağlamış, renk renk yanırlarıyla çok zengin bir Anadolu geleneksel düz ve düğümlü dokuma kültürü ortaya çıkmıştır.⁸⁰

Türkmen boylarının Orta Asya'daki ve Anadolu'ya gelinceye kadarki göçleri ve konaklamaları sırasındaki komşuları, Anadolu'daki geçmiş uygarlıkların birikimleri ve diğer etnik gruplar, Haçlı seferleri, Selçuklu ve Osmanlılar zamanındaki kuzey Afrika'dan Avrupa'nın ortasına, Çin'e kadar olan geniş alandaki değişik kültürlerin etkileri birleşerek, çeşitli dokuma teknikleri ve desen zenginliğini ortaya çıkartmıştır. Bu zenginliğe ayrıca her yörenin kendine has ve elde edilebilen doğal boya maddelerinin değişikliği ve dokumacıların kişisel ustalık ve yaratıcılıklarını da eklemek gerekmektedir.⁸¹

Anadolu'da Türk düz dokumalardan tarihlenebilen en eski örnek Washington Textile Museum'da bulunan atkılı sumak tekniğindeki dokumadır. XV - XVI. yy.'lara tarihlenen bu sumak, Avrupalı ressamalara konu olan XV - XVI. yy. Holbein halılarına benzerliğinden dolayı tarihlenebilmektedir.⁸²

Kilim, cicim, zili ve sumak gibi düz dokuma yaygılar bugüne kadar dağınık olarak Anadolu'nun hemen her yerinde dokuna gelmiştir. Bu düz dokumalar arasında Türkiye'de en yaygın olanı da kilimlerdir.⁸³ Anadolu'nun doğal şartlarının değişik olması ve tarih boyunca çeşitli kültürlerle sahip olmasından dolayı bu dokumalar, teknikleri ve desenleri bakımından çok az değişiklik arz etmektedirler. Bu ve benzeri nedenledir ki, kilimleri kolaylıkla tarihlendirebilmek mümkün olmamaktadır. Sadece

⁷⁹ Ölçer, a.g.e., s. 11.

⁸⁰ Fahrettin Kayıpmaz, "Geleneksel El Sanatlarımızda Kimlik Arayışları", **Kültür ve Sanat**, 30, Ankara, 1996, 55.

⁸¹ Acar, **Kilim, Cicim**, s. 16.

⁸² Acar, **Kilim, Cicim**, s. 14.

⁸³ M. S. Diamond, "Oriental Rugs in The Metropolitan Museum of Art", (1973), 2, Yerli, **Sivas**, s. 35.

renklerinden, sentetik boyaların ÷lkemize giriş tarihi olan 1880 - 1890 öncesi veya sonrası olarak tarihlendirmek mümkünse de,⁸⁴ bu tarihlendirme her zaman geçerli olmayabilir.⁸⁵

⁸⁴ Acar, **Kilim, Cicim**, s. 17.

⁸⁵ Aytaç, a.g.e., s. 40.

4.YÖRE KİLİMLERİNDE KULLANILAN MALZEME VE TEKNİK ÖZELLİKLER

4.1.DOKUMA İPLİĞİNİN ELDE EDİLMESİ VE İPLİĞİ HAZIRLAMADA KULLANILAN ARAÇLAR

Kilim sanatı her ne kadar maharet isterse de, kıymetini ip ve yünü tayin eder. Bu nedenle kilimlik yüne ayrı bir özen gösterilir.¹ Yörede dokuma malzemesi doğal ortamlarda yetişmiş yün ve pamuktur. Ancak pamuk kullanımı oldukça sınırlıdır. Pamuk ekiminin XX. yy. başlarında Suşehri ilçesinde denenmiş olmasına rağmen sürekli ekimin yapılamaması² yöreyi hammadde açısından başka yörelere bağımlı hale getirmiştir.

Sivas yöresinde dokunan kilimlerde, kullanılan hammadde elyafının neredeyse tamamı yün malzemedir. Bu elyaf daha çok ailelerin besledikleri koyunlardan elde edilir. Koyunlar kırılırken, kilimlik yünler de ayrılır. Bunların uzun saçaklı olması tercih edilir. Özellikle koyunların sırt kısımlarından alınır. Karın altındaki, bacaklardaki kısa lifli tüyler onlara karıştırılmaz. Bu yünleri verecek hayvanların semiz ve bakımlı olmaları şarttır. Bilhassa “yoz” denilen kısır davarlarla kalıntıların ve koçların yünü en iyisidir. Ala ve kara davarların yünü bu işte asla kullanılmaz. Yünün çok beyaz ve parlak olması da gereklidir.

Özenle ve titizlikle kırılan yünler kireç kaymağına yatırılır. En az yirmi dört saat orada bekletilir. Sonra akarsuda iyice tokaçlanarak yıkanır ve kireçten temizlenir. Üstüne “çuvan” denilen bir otun kök kısmından elde edilen bir toz serpilerek bir müddet bekletilir. Bu bitkisel ilaç, yüne istenilen parlaklığı kazandırmaya kâfi gelir. Yün tekrar yıkanıp gergin sicimlerde kurutulur. Kuruyan yünler bir çul veya kilim üzerine yığılır “yün çubuğu” denilen uzun sopalarla çırpılarak kabartılır. Çubuklanan yünlerde toz, toprak ve saman gibi artıklar kalmaz. Sonra elle didiklenerek taranmaya hazırlanır. Bu

¹ Kuzucular, a.g.m., s. 18.

² İlyas Ege, “Suşehri’nde Dokumacılık”, *Sivas Folkloru*, 38, Sivas, 1976, s. 17.

iş de bitince, yünlerden elçimler meydana getirilir. Taranamayan kısımlara “çöpür” denir ki asla kilimlik yüne katılmazlar.³

Yün taraklarda taranması sırasında üç kısma ayrılır. Birinci kaliteyi oluşturan en uzun ve sağlam yünler çözgü (eriş) ipi için ayrılır. Bunların çift büküm yapılması ile elde edilen birinci kalite ipe yörede “zulâl” denir. İkinci kaliteyi oluşturan orta boy yünler atkı (çalma - tapan) ipi için ayrılır. Üçüncü kaliteyi oluşturan çok kısa ve taranamayan yünler asla kilimlik yüne karıştırılmazlar. Bunlar ancak yastık, minder, yorgan vb. malzemeleri doldurmada kullanılır. Bu tür kalitesi düşük yünlere Şarkışla ilçesinde “çöpür”, Divriği ilçesinde ise “hırtiki” adı verilir. Yün taraklarında taranan elyaf, Sivas yöresinde genellikle bir arada kullanılan çıkırık, iğ (teşi), kirman gibi araçlar vasıtasıyla iplik haline getirilir ve aynı aletlerle çift büküm yapılır. Halk arasında çözgü ipliğine “eriş, arış” atkı ipliğine ise “çalma, tapan” isimleri verilir.⁴

4.2. BOYANIN ELDE EDİLMESİ VE BOYAMA İŞLEMİ

Mekânlarımızı süsleyen el dokuması yaygıların ihtiva ettiği renkler ve bu renklerin elde edildiği boyalar hem zevklerimiz hakkında ipucu verir, hem de maddi olanaklarımızı vurgular.⁵

13. yüzyılda Sivas önemli ticaret yolları üzerinde bulunmakta idi. Bu dönem halı dokumacılığında da doruk noktaya ulaşılmıştır. 1271 de Marko POLO Anadolu'nun çeşitli halı merkezlerini ziyaret etmiş; en ince ve en zevkli halıların dokunduğu yerlerin başında 'Konya, Kayseri ve Sivas gelir' demiştir. Ayrıca İbni BATUTA 1322 - 1325 tarihli seyahatnamesinde Sivas halılarından bahsetmektedir. Bu seyahatnamelerin dışında Fransa'nın Lyon müzesinde bulunan ve üzerindeki kitabeden 1219 da Alaaddin Keykubat için yapılmış olduğu anlaşılan halının Sivas'tan alındığını görüyoruz.⁶

Tüm Anadolu'da olduğu gibi Sivas yöresinde de bitkisel ve doğal boyalar XIX. yy.'ın sonlarına kadar boyacılığın gelişip yükselmesinde büyük rol oynamışlardır. Hemen bütün renklerin bitkileri olmakla beraber önemli olanları, sarı rengi veren cehri

³ Kuzucular, a.g.m., s. 18.

⁴ Kutlu Özen, “Sivas Yöresi Tülüce Dokumaları”, **Kültür ve Sanat**, 6, Ankara, 1990, s. 32 v.a.

⁵ Ildız, a.g.m., s. 209 - 210.

⁶ Akpınar, a.g.m., s. 625 - 626.

ve safran, siyah rengi veren mazi ve kırmızı rengi veren kök boyadır. Anadolu'nun hemen her tarafında yetişen ve kök boya yapımında kullanılan bitkiler, özellikle Batı Anadolu'da bolca bulunan şap ile boyacılıktaki önemini artırmıştır.⁷ Bu dönemde özellikle kırmızı, sarı, turuncu, mavi, yeşil, siyah ve beyaz renklerin kullanıldığı dokumalarda çeşitli bitkilerin yaprak, meyve, kabuk ve köklerinden elde edilen bitkisel boya ile; ocak isi, demir pası ve yaylalarda bulunan özel çamurlardan (daha çok siyah renk için) elde edilen doğal boyalardan yararlanılmıştır. Sentetik boyalar bu yüzyılda yörede adeta hiç kullanılmamıştır. Genellikle köylerde dokunan kilimlerde doğal boya kullanımının yaygın olması bu yörede dokunan kilimlerin otantik özelliklerinin günümüze kadar korunmasında önemli bir faktör olmuştur.⁸

Halı süslemeciliğinde renk çok büyük bir rol oynar. Köklerden, bitkilerden çıkarılan bu renkler (boyalar) son derece dayanıklıdır, solmaz.⁹ Kilimlerde uzun süre kullanılan doğal boya ekonomik nedenlerle günümüzde yerini sentetik boyalara bırakmıştır.¹⁰ Krom boyalar, yüksek ısı ve basınçlı kazanlarda elde edildiğinden, yünü oldukça hırpalılar, zaman içinde matlaşırlar. Anilin boyalar, daha düşük ısıda boyanır ancak daha çabuk solarlar.¹¹ İpler sentetik boyalar ile renklendirildiğinde aynı kap içerisinde önce açık sonra koyu renkler boyanmaktadır. Dokunan kilimlerde bu sentetik boyaların yanı sıra bazen doğal boyalara da dokuyucular tarafından yer verilmektedir. Ancak her geçen gün hazır sentetik boyalı ip kullanımının yaygınlaştığı görülmektedir.

Yine günümüzde, geçmişte Sivas yöresi dokumalarının vazgeçilmez renkleri olan kırmızı, sarı, turuncu, mavi, yeşil, lacivert, siyah, beyaz gibi renkler ticari kaygılar ve talepler doğrultusunda deforme olmuş, yerlerini anilin boyaların daha canlı ve moda renklerine bırakmıştır.¹²

⁷ Tuncer Baykara, "Kökboya", *Ariş*, 4, Ankara, 1998, 64 v.a.; Yerli, *Sivas*, s. 41.

⁸ Naci Erer, "Antalya Bölgesinde Bitkisel Boyacılık", *Türk Etnografya Dergisi*, 16, Ankara, 1977, s. 44.

⁹ Celal Esad Arseven, *Türk Sanatı*, İstanbul, 1984, s. 255.

¹⁰ Parla ve Bşk., a.g.md., s. 6928.

¹¹ İldız, a.g.m., s. 209 - 210.

¹² Suzan Bayraktaroğlu, "Sivas Halıları", *Kültür ve Sanat*, 6, Ankara, 1990, s. 28.

4.3. DOKUMADA KULLANILAN ALETLER VE DOKUMA TEKNİĞİ

Bazı yerlerde “kemk” bazı yerlerde “ip ağacı” denilen¹³ ve otuz derece meyille hazırlanan, yarı yatık meyille hazırlanan, yarı yatık dik tezgâh olan ıstar tipi tezgâhlarda dokunur.¹⁴

Istar, genellikle, ahşaptan yapılır ve duruş şekline göre isim alır. Anadolu’da genellikle üç tür tezgâh (ıstar) kullanılır. Bunlar dik tezgâh, yarı yatık tezgâh ve yer tezgâhı’dır. Dik ve yarı yatık tezgâhlar, genellikle yerleşik yaşayanlarda, köy ve kasabalarda kullanılır. Istar iki yan ağacı, alt ve üst bazı, burgu, çubuk, kücü, dolaşık çubuğu ve varan gelen olarak adlandırılan parçalardan meydana gelir.¹⁵

Tezgah iki kalın ağaçtan oluşur. Ağaçların dip kısımları kalın kütük şeklinde, 75 cm. uzunluktadır. Bu kısım toprağa gömülür. Kütük kısmının üzerinde büyükçe bir delik vardır. Tepe tarafında da aynı boyda delik bulunur. Ağaçların her birine “direme” denir. Kütük kısmından yukarısı dört köşe yontulmuştur. Boyları muhteliftir. Dokunacak kilime göre tezgah seçilir.¹⁶

Dokuma sırasında atkıyı sıkıştırmak amacıyla genellikle demirden yapılmış kirkir denilen araçtan yararlanılmaktadır. Daha çok halı dokunurken kullanılmakla birlikte bıçak; düğüm veya desen iplerini kesmek için, tarak; kesilen düğümlerin veya desen iplerinin geride kalan pisliklerini tarayarak temizlemek için, makas; ise halının hav’ını kesmek için kullanılmaktadır.¹⁷

Sivas yöresinde genellikle ilikli kilim tekniğiyle dokunmuş örnekler mevcuttur. Ancak bizim araştırma konumuzu oluşturan Sivas Yöresi Divriği, Hafik, Zara İlçeleri Kilimlerinde bazı örneklerde düz dokuma ve cicim tekniği birlikte kullanılmıştır.

¹³ Kuzucular, a.g.m., s. 19.

¹⁴ Özen, a.g.m., s. 32.

¹⁵ Deniz, **Türk Dünyasında**, s. 68.

¹⁶ Kuzucular, a.g.m., s. 19.

¹⁷ Deniz, **Türk Dünyasında**, s. 70.

5. KATALOG

ÖRNEK NO	:	1
RESİM NO	:	1 - 2
ÇİZİM NO	:	36, 37, 50, 69
LEVHA NO	:	VI, VII, IX, XI
İNCELEME TARİHİ	:	15. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Çeyiz olarak gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1950.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	Yıpranmıştır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1945.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	198 x 386 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 5 cm. Uzun kenar: 36 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	45 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	80 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal ve Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Yeşil, beyaz, mavi, kırmızı, siyah, sarı, yeşil.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresine ait olan dokuma “Taban kilimi” amaçlı kullanılmak üzere, ilikli kilim tekniği ile dokunmuştur.

Kilimin siyah renkli zemininde, farklı renklerin dönüşümlü kullanılmasıyla altıgen motifler tüm zemini dolduracak şekilde dokunmuştur. Altıgenlerin içlerinde “Koçboynuzu” motifi ve bu motiflerin içlerine “Yıldız” motiflerinin yerleştirilmesiyle değişik bir kompozisyon elde edilmiştir. Altıgenlerin arasında kalan dörtgen boşluklara “Yıldız” motifleri yerleştirilmiştir.

Kilim dört tarafından bordürle çevrelenmiş, zemin bordüre “Tarak” motifi ile birleştirilmiştir. Beyaz zeminli uzun kenar bordürleri oldukça geniş tutulmuş, üzeri çok zengin görümlü “Suyolu” motifi ile dolgulandırılmıştır. Oldukça dar tutulan siyah zeminli kısa kenar bordürleri üzerine “Suyolu” motifinin başka bir versiyonu dokunmuştur.

Kilim kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Kadir EMİNOĞLU.

Mesleği : Çiftçi.

Açık adresi : Karşıyaka Mah. 43. Sok. No: 9 - SİVAS

ÖRNEK NO	:	2
RESİM NO	:	3 - 4
ÇİZİM NO	:	38, 45, 46, 56, 57, 58, 95
LEVHA NO	:	VII, VIII, X, XV
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1937.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Duvarda asılı durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1934.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Seccade.
BOYUTLARI	:	121 x 220 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa 1: 6 cm., Kısa 2: 5,5 cm., Kısa 3: 8 cm. Uzun 1: 9 cm., Uzun 2: 9 cm., Uzun 3: 17 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	35 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	45 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Mavi, siyah, yeşil, bordo, beyaz, turuncu, sarı.

KOMPOZİSYON

“Seccade” amaçlı dokunmuş olan kilimin kırmızı renkli zemini üzerine, kına yeşili mihrap nişi şeklindeki motifin ortasında dikey olarak “Hayat Ağacı, Ejder” motifi işlenmiş, kenarlarda kalan boşluklar yine farklı renklerde “Ejder, Yıldız, Koçboynuzu, Kurtağzı, Bukağı ve İbrik” motifleri ile dolgulandırılmıştır. Kilimin üst kısmında mihrap nişi görünümündeki motifin dışında kalan boşluklara “Bereket” motifi yerleştirilmiştir. Kilim zemini iç kenarlardan “Koçboynuzu” motifi ile çevrelenmiştir.

Kilim zeminini dört taraftan farklı ebat ve renklerde üç ayrı bordür kuşatmaktadır. Mavi zeminli iç bordür ve beyaz zeminli orta bordürün ortasında dikey olarak dokunmuş “Küpe” motifleri iki bordürü birleştirmiştir. Kilimi çevreleyen dış bordür üzerine ise düz tekrarlar ile farklı renklerde “Kuş” motifi işlenmiştir. Kilim uzun kenarlarda “Tarak” motifi ile çevrelenmiştir.

Kısa kenar bordürleri, uzun kenar bordürlerine göre daha dar tutulmuş olup, kilim kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Hayriye YÜCESOY.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Karayusuf Mah.Güvercin Sok. No: 6 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	3
RESİM NO	:	5 - 6
ÇİZİM NO	:	52, 59, 60, 70, 84
LEVHA NO	:	IX, X, XI, XIII
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	1937.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Yük altında saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1935.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Seccade.
BOYUTLARI	:	108 x 175 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 19 cm. Uzun Kenar: 21,5 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	30 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	40 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	2 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Sarı, siyah, beyaz, kahve köpüğü, kırmızı, gri, mavi, turuncu, yeşil.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresine ait olan düz dokuma “Seccade” amaçlı dokunmuş olmakla birlikte günümüzde duvar kilimi olarak kullanılmaktadır.

Kilim zemini siyah olup, zemin üzerinde kenarları “Testereağzı” motifi ile çevrelenmiş ve kilime dikey olarak yerleştirilmiş, üç adet altıgen şekil yer almaktadır. Altıgenlerin içleri beyaz, sarı, kırmızı ve gri renkli “Kurtağzı” motifi ile dolgulandırılmıştır. Altıgenlerin dışında kalan boşluklara ise yine farklı renklerde “Kurtağzı ve Ying - Yang” motifleri işlenmiştir.

Kilim dört tarafından beyaz zeminli bir bordür ile çevrelenmiştir. Bordür uzun kenarlarda kısa kenarlara göre daha geniş tutulmuş olup, bordür üzerine farklı renklerde “Saçbağı” motifi düzgün tekrarlar ile dokunmuştur. Zemin uzun kenarlarda tarak motifi ile bordüre birleştirilmiştir.

Kilimin kısa kenarlarına siyah ve turuncu renklerde kenar suyu dokunmuş ve saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Hayriye YÜCESOY.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Karayusuf Mah. Güvercin Sok. No: 6 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	4
RESİM NO	:	7 - 8
ÇİZİM NO	:	62, 63, 65, 69
LEVHA NO	:	X, XI
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1937.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1930.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Çift kanat.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	200 x 440 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 9 cm. Uzun kenar: 23 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	45 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Yeşil, beyaz, mavi, kırmızı, siyah, sarı.

KOMPOZİSYON

Kilimin ebatları oldukça büyük olmakla birlikte, güzel kompozisyonu ve renkleri ile dikkat çekmektedir.

Kilimin zemini boyuna dört adet mavi, kırmızı, beyaz, siyah renklerden oluşan “Yıldız” motifi ile doldurulmuştur. Yıldız motiflerinin içlerine “Kurtağzı, Bukağı, Göz, Akrep” motifleri işlenmiştir. Bu şekilde tüm zemin “Yıldız” motifiyle dolgulandırılmıştır.

Çift Kanat (Şak) olarak dokunan ve daha sonra ortadan dikilerek birleştirilen kilim, dört tarafından bordürle çevrelenmiştir. Bordür zemini beyaz olup, uzun kenarlar “Tarak” motifi ile zemine birleştirilmiştir. Uzun kenar bordürleri üzerine farklı renklerde “Bereket” motifi, kısa kenarlarda ise “Tarak” motifi işlenmiştir.

Kilim, kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Hayriye YÜCESOY.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık adresi : Karayusuf Mah. Güvercin Sok. No: 6 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	5
RESİM NO	:	9 - 10
ÇİZİM NO	:	40, 41, 51, 61, 67
LEVHA NO	:	VII, IX, X, XI
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1937.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1930.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Sandıklı.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	180 x 353 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	50 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kahverengi, beyaz, mavi, sarı, kırmızı, siyah, turuncu.

KOMPOZİSYON

“Taban kilimi” amaçlı olarak kullanılan dokumaya yörede “Sandıklı” adı verilmektedir.

Kilime kırmızı renkli bir kenar suyuyla başlanmıştır. Zemin üzerine enine on kalın ve onbir ince bant yerleştirilmiştir. Her bantta renkler dönüşümlü olarak kullanılmıştır. Kalın bantların üzerine mavi, sarı, siyah, kırmızı renklerde “Sandıklı” motifi dokunmuş, bu motiflerin içleri “Bereket” motifleri ile dolgulandırılmıştır. Sandıklı adı verilen motiflerin dışında kalan boşluklara “Pıtrak, Koçboynuzu ve Bereket” motifleri işlenmiştir.

İnce bantların zemini siyah olup, üzerine beyaz renkte “Yaba” motifi sıralı olarak dokunmuştur.

Kilime kırmızı renkli bir kenar suyundan sonra, kısa kenarlarda saçak ile son verilmiştir.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Hayriye YÜCESOY.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Karayusuf Mah. Güvercin Sok. No: 6 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	6
RESİM NO	:	11 - 12
ÇİZİM NO	:	45, 60, 68, 69
LEVHA NO	:	VIII, X, XI
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1938.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1915.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	192 x 442 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KULLANILAN RENKLİ	:	Siyah, kırmızı, mavi, beyaz, sarı, yeşil, bordo.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresine ait olan dokuma “Taban kilimi” amaçlı olarak, ilikli kilim tekniğinde dokunmuştur.

Çift kanat (Şak) olarak dokunan kilim daha sonra ortadan dikilerek birleştirilmiştir.

Kilim zemini farklı renklerde yirmibir kalın kuşak ve bu kuşakların arasında geçiş unsuru olarak dokunmuş “Testere ağzı” motifli ince kuşaklarla tamamlanmış, böylece kilimde hareketli bir görünüm sağlanmıştır. Kalın kuşaklar üzerine “Elibelinde, Kurtizi” motifleri atlamalı tekrarlar ile dokunmuştur. Kilimin boyuna, dikiş ile birleştirildiği kısımlarda “Akrep” motifi kullanılmıştır.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş, dar yüzeylerinde yer alan siyah ve ince kenar suyundan sonra saçakla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Hayriye YÜCESOY.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Karayusuf Mah. Güvercin Sok. No: 6 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	7
RESİM NO	:	13 - 14
ÇİZİM NO	:	40, 60, 92
LEVHA NO	:	VII, X, XIV
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1935.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1920.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Yolluk.
BOYUTLARI	:	87 x 332 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	30 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	80 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, turuncu, kırmızı, beyaz, bej, kahverengi, mavi.

KOMPOZİSYON

“Yolluk” amaçlı olarak kullanılan kilimin tüm zemini farklı renklerde enine kuşaklar halinde dokunmuş, kuşakların bazıları motifsiz ve ince, bazıları ise kalın ve üzerleri cicim tekniğinde dokunmuş motifler ile dolgulandırılmıştır. Kalın kuşaklar üzerinde “Kurtağzı, Koçboynuzu, Küpe, Bereket” motifleri atlamalı tekrarlar ile işlenmiştir.

Kilimin kısa kenarları orijinal halinde saçak ile sonlandırılmış olmakla birlikte, günümüzde kilim uçları yıprandığından dolayı kumaş dikilerek temizlenmiştir.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Hayriye YÜCESOY.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Karayusuf Mah. Güvercin Sok. No: 6 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	8
RESİM NO	:	15 - 16
ÇİZİM NO	:	12, 37, 74, 76, 77, 78
LEVHA NO	:	III, VII, XII, XIII
İNCELEME TARİHİ	:	12.08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Çeyiz olarak gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1933.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Yük altında saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	Yer yer yırtıklar mevcuttur.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1926.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Sandıklı.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	164 x 320 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa 1: 5 cm., Kısa 2: 9 cm. Uzun 1: 7 cm., Uzun 2: 18 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	2 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Beyaz, turuncu, bordo, mavi, yeşil, kırmızı.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresinde “Sandıklı” adı verilen dokuma “Taban kilimi” amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Çift kanat olarak dokunmuş olan kilimin zemini bordo renkte olup, zemin üzerinde boyuna beş adet büyük, kenarları “Koçboynuzu” motifi ile çevrelenmiş, altıgen motif yer almaktadır. Altıgenlerin içleri “Sandıklı ve Akrep” motifleriyle dolgulandırılmıştır. Altıgenlerin dışında zemin üzerinde fazla boşluk kalmamakla birlikte bu boşluklara “Akrep, Göz, Bereket” motifleri işlenmiştir.

Kilim dört tarafından iki bordür ile çevrelenmiştir. Zemin bordüre “Tarak” motifi ile birleştirilmiştir. İç bordür üzerine bir tarafı “Tarak” diğer tarafı “Koçboynuzu” motifi dokunarak oluşturulmuştur ve kilimi üç kenarından çevrelemektedir. İki bordür arasındaki geçiş yine “Tarak” motifi ile sağlanmıştır. Beyaz zeminli dış bordür üzerine “Suyolu” motifi kilimin uzun kenarlarına boyunca dokunmuştur. Dış bordürde kısa kenarlar uzun kenara oranla daha dar tutulmuş ve farklı renklerde “Bukağı” motifi ile dolgulandırılmıştır.

Kilim kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Naciye BAŞBUĞ.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Karayusuf Mah. Güvercin Sok. No: 4 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	9
RESİM NO	:	17 - 18
ÇİZİM NO	:	45, 47, 69, 78, 79, 80, 84
LEVHA NO	:	VIII, XI, XIII
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Çeyiz olarak gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1935.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1930.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Muşabbah.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	192 x 377 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 10 cm. Uzun kenar: 18 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	70 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Yün
Atkı	:	Yün
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kına yeşili, yeşil, bordo, sarı, mavi, siyah, beyaz.

KOMPOZİSYON

“Taban kilimi” amaçlı ve Çift kanat (Şak) olarak dokunmuş olan kilim daha sonra ortadan dikilerek birleştirilmiştir. Yörede Muşabbah¹⁸ olarak adlandırılan kilimin zemini kırmızı olup, enine iki, boyuna yedi adet büyük “Koçboynuzu” motifi, kahverengi ve siyah renklerde atlamalı tekrarlar ile dokunmuştur. Koçboynuzunun içleri ve zeminin boş kısımları “Kuş, Akrep, Kurtağzı” motifleriyle dolgulandırılmıştır. Kilimin tam ortasına dikey olarak yerleştirilmiş olan “Akrep” motifi “Koçboynuzu” motiflerini birbirinden ayırmakla beraber, aynı zamanda kilime hareketlilik kazandırmıştır.

Kilim dört tarafından tek bordürle çevrelenmiş, zemin bordüre “Tarak” motifi ile birleştirilmiştir. Kilimin uzun kenarlarındaki bordürleri üzerine kırmızı, yeşil, lacivert, kahverengi, siyah ve sarı renklerde “Bereket” motifi, kısa kenarlarda yine aynı renklerde “Kurtizi” motifi düzgün tekrarlar ile dokunmuştur.

Kilim kısa kenarlarında saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Miyase AKGÜN.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Karayusuf Mah. No: 1 - DİVRİĞİ

¹⁸ Miyase Akkün’den 12. 08. 2004 tarihinde edinilen bilgiye göre “Muşabbah” kelimesi, dokuma yapılırken teknik özellikten kaynaklanan sebeple motifler arasında bırakılan ilikler dolayısı ile bu ismi almaktadır.

ÖRNEK NO	:	10
RESİM NO	:	19 - 20
ÇİZİM NO	:	53, 83, 92
LEVHA NO	:	IX, XIII, XIV
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1998.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1905.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Duvar kilimi.
BOYUTLARI	:	138 x 500 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	80 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME		
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Sarı, kırmızı, beyaz, yeşil, bej, mavi, bordo.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresine ait olan dokuma günümüzde özel bir koleksiyonda olup ‐Duvar kilimi‐ olarak kullanılmaktadır.

Enine kuşaklara ayrılan kilim zemininde, her kuşakta renkler dönüşümlü olarak kullanılmıştır. Geniş ve dar kuşaklar kilim üzerine belli bir düzen takip etmeksizin yerleştirilmiştir. Kilime, gülkurusu ve bordo zeminli dört ince kenar suyu dokunarak başlanmıştır. Gülkurusu zeminli geniş kuşak üzerine ‐Tarak‐ motifi işlenmiştir. Bundan sonra üç farklı renkte tekrar ince kuşak dokunmuş, daha sonraki gülkurusu zeminli geniş kuşak üzerine farklı renklerde ‐Göz‐ motifi işlenmiştir. Kilim üzerinde farklı renklerde ve farklı genişliklerdeki kuşaklar üzerine sırasıyla ‐Pıtrak ve Koçboynuzu‐ motifleri işlenmiştir. Her kalın kuşak arasında ‐Testereağzı‐ motifli dar kuşaklar yer almaktadır. Kilim üzerinde kalın kuşaklar arasında belli bir düzene sahip olmaksızın, motifsiz kuşaklar dokunmuş zemin bu şekilde dolgulandırılmıştır.

Kilim kısa kenarlarda, oldukça uzun bırakılan saçaklar ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Ömer ARSLANBURÇ.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık Adresi : Camikebir Cad. No: 13 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	11
RESİM NO	:	21 - 22
ÇİZİM NO	:	16, 17, 22, 44, 52, 70, 81, 84
LEVHA NO	:	III, IV, VIII, IX, XI, XIII
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1998.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	Yer yer yırtıklar mevcuttur.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1925.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Sandıklı.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	130 x 355 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa 1: 16 cm. Kısa 2: 14 cm., Kısa 3: 16 cm. Uzun 1: 18 cm. Uzun 2: 16 cm., Uzun 3: 18 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	30 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	70 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kına yeşili, beyaz, mavi, kırmızı, siyah, sarı.

KOMPOZİSYON

“Taban kilimi” amaçlı olarak kullanılan kilimin siyah renkli zemininde, boyuna beş adet, kenarları “Testereağzı” motifi ile çevrelenmiş altıgen geometrik şekle yer verilmiştir. Altıgenlerin zemin renkleri siyah, kırmızı ve sarı olup, içlerine yine kırmızı, siyah ve kına yeşili renklerde “Kurtizi” motifi işlenmiştir. Altıgenlerin dışında kalan zemin, “Saçbağı, ‘S’ ve Bukağı” motifleriyle dolgulandırılmıştır.

Kilim dört tarafından üç bordür ile çevrelenmiştir. Kilimi içten çevreleyen birinci bordürün zemin rengi kırmızı olup üzerinde siyah, beyaz, kına yeşili, sarı ve mavi renklerde “Kurtizi” motifi düzgün tekrarlar ile dokunmuştur. Siyah zeminli orta bordür ve kına yeşili zeminli dış bordürler üzerine yine “Kurtizi” motifi işlenmiştir. Bordürler arasında geçiş beyaz renkli “Ters makara” motifleri ile sağlanmıştır.

Kilim, dar yüzeylerdeki saçaklarla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Ömer ARSLANBURÇ.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık adresi : Camikebir Cad. No:13 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	12
RESİM NO	:	23 - 24
ÇİZİM NO	:	39, 82, 83, 107
LEVHA NO	:	VII, XIII, XVII
İNCELEME TARİHİ	:	12.08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2000.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	Üzerinde sökükler mevcuttur.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1910.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	160 x 380 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	60 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME		
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kırmızı, bordo, turuncu, mavi, beyaz, sarı.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresine ait olan kilim, Çift kanat (Şak) olarak dokunmuş, daha sonra ortadan dikilerek birleştirilmiştir. Enine kuşaklara ayrılan kilim zemini kırmızı olup, kilim üzerinde on üç desenli ve on dört desensiz kuşağa yer verilmiştir.

Kilime desensiz kırmızı renkli kuşakla başlanmış, farklı renklerde dokunmuş “S” motifli ince bir şeritten sonra, beyaz, mavi, kırmızı, sarı, turuncu renklerde “Koçboynuzu” motifi kalın kuşak üzerine işlenmiştir. Kalın kuşağın hemen ardından tekrar edilen “S” motifli ince kuşak, motifli kuşaklara bütünlük kazandırmıştır. Tekrar edilen desensiz kuşağın ardından, ikinci desenli kuşak “Koçboynuzu” motifi, üçüncü desenli kuşak “Göz” motifiyle dolgulandırılmıştır. Kilim bu şekilde bir desenli bir desensiz kuşak olarak dokunmuştur.

Kilim kısa kenarlarda oldukça uzun bırakılan saçaklar ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Ömer ARSLANBURÇ.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık Adresi : Camikebir Cad. No: 13 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	13
RESİM NO	:	25 - 26
ÇİZİM NO	:	9, 14, 53, 83, 114, 120, 121
LEVHA NO	:	III, IX, XIII, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yolu ile gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1997.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1910.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	190 x 340 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	60 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, kırmızı, turuncu, beyaz, sarı, mavi.

KOMPOZİSYON

“Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuş olan kilime farklı renklerde dört sıra ince kuşak dokunarak başlanmıştır. Farklı kalınlıkta olan kuşakların her birinde ayrı zemin rengi kullanılmış ve değişik motiflerle dolgulandırılmıştır. Desenli kuşaklarda sırasıyla “Pıtrak, Dörtgöz, Tarak, Koçboynuzu, Elibelinde” motifleri işlenmiş, bazı kuşaklarda bir motifin farklı versiyonları kullanılmıştır.

Geniş kuşaklar arasında belli bir düzene sahip olmamakla birlikte farklı renklerde düzensiz şekilde dar kuşaklar dokunmuştur.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş, dar yüzeylerde saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Servet ERCE.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık Adresi : Gözde Halı. Orta çarşı. No: 18 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	14
RESİM NO	:	27 - 28
ÇİZİM NO	:	26, 55
LEVHA NO	:	V, IX
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2002.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1930.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	200 x 470 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Uzun kenar: 9 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	70 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME		
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, kırmızı, sarı, yeşil, beyaz.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresine ait olan dokuma günümüzde özel bir koleksiyonda yer almaktadır ve “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuştur.

Kilim Çift kanat (Şak) olarak dokunmuş, enine kuşaklara ayrılan kilimde siyah, sarı, kırmızı olmak üzere üç ayrı zemin rengi kullanılmıştır.

Kilime siyah desensiz geniş bir kuşak ile başlanmış ardından sarı renkli geniş kuşak üzerine farklı renklerde “Bereket” motifi işlenmiştir. Siyah renkle tekrar edilen desensiz kuşağın ardından, kırmızı zeminli geniş kuşak üzerine “Pıtrak” motifi işlenmiştir. Bir desenli bir desensiz kuşak ile dolgulandırılan kilim zemininin uzun kenarlarında “Suyolu” motifi işlenmiş ince bir bordüre yer verilmiştir.

Kilim, kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Servet ERCE.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık Adresi : Gözde Halı. Orta Çarşı. No: 18 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	15
RESİM NO	:	29 - 30
ÇİZİM NO	:	25, 39, 54, 104, 110
LEVHA NO	:	V, VII, IX, XVI, XVII
İNCELEME TARİHİ	:	12. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2002.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1910.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	206 x 410 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Uzun kenar: 6 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	30 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	40 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME		
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Beyaz, turuncu, yeşil, mavi, kırmızı, sarı, siyah, kahverengi.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresine ait olan dokuma günümüzde özel bir koleksiyonda olup “Taban kilimi” amaçlı olarak, kilim ve cicim tekniği ile dokunmuştur.

Enine kuşaklara ayrılan kilimin zemininde renkler her kuşakta dönüşümlü olarak kullanılmıştır. Kilime kahverengi, sarı ve siyah olmak üzere üç ayrı renkte ince kuşak dokunarak başlanmıştır. Renkleri ve kalınlıkları birbirinden farklı olan kuşaklarda sırasıyla “Koçboynuzu, Pıtrak, Elibelinde” motifleri işlenerek zemin tamamen dolgulandırılmıştır. Kalın kuşakların başladığı ve bittiği yerlerde kırmızı ve beyaz renkle “Testereağzı” motifi ince bir su biçiminde dokunmuştur. Her desenli kalın kuşak arasında farklı renklerde birkaç sıra ince kuşağa yer verilmiştir. Bu düzen, kilim üzerindeki motifli kuşakları birbirinden ayırmış ve karmaşık görüntüyü biraz olsun engellemiştir.

Kilim uzun kenarlarında “Suyolu” motifli ince bir bordürle çevrelenmiş ve kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Servet ERCE.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık Adresi : Gözde Halı. Orta Çarşı. No: 18 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	16
RESİM NO	:	31 - 32
ÇİZİM NO	:	27
LEVHA NO	:	V
İNCELEME TARİHİ	:	25. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1998.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1920.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Sandıklı.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	220 x 468 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Uzun kenar: 11 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	80 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	2,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Mavi, siyah, yeşil, kırmızı, beyaz, turuncu, sarı, kahverengi.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresine ait olan dokumaya “Sandıklı” adı verilmektedir ve “Taban kilimi” amaçlı kullanılmak üzere dokunmuştur.

Enine kuşaklara ayrılan kilimin zemininde, renkler her kuşakta dönüşümlü olarak kullanılmıştır. Kilime kırmızı renkli ince bir kuşak ile başlanmış, ardından farklı renklerde “Testereağzı” motifinin işlendiği ince bir kuşaktan sonra, turuncu zeminli geniş kuşak üzerine, iç içe “Tarak” motifleri dokunmuştur. Mihrap motifinin ortasına “Muska” motifi işlenmiştir. Kilim üzerinde beş adet mihrap motifli kalın kuşak arasında “Testereağzı” motifli ince kuşaklar yer almaktadır.

Kilimin uzun kenarlarında “Tarak” motifinden oluşan bordüre yer verilmiştir. Kilimin sonunda tekrar edilen “Testereağzı” motifli ince kuşağın ardından, kısa kenarlar saçakla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Servet ERCE.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık Adresi : Gözde Halı. Orta Çarşı. No: 18 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	17
RESİM NO	:	33 - 34
ÇİZİM NO	:	22, 28, 29, 30, 31, 32
LEVHA NO	:	IV, V, VI
İNCELEME TARİHİ	:	05. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2000.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1940.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Toplu.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	197 x 387 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Uzun kenar: 22 cm. Kısa kenar: 4 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözüğü)	:	50 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	120 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözüğü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Beyaz, siyah, kırmızı, sarı, turuncu, mavi, yeşil.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresinde “Toplu” adı verilen kilimin siyah renkli zemininde kısa kenarlarda iki, uzun kenarlarda yedi olmak üzere toplam on dört adet, “Koçboynuzu” motifinden oluşan geometrik şekle yer verilmiştir. Koçboynuzu motiflerinin içlerinde kalan boşluklara “Akrep ve İm” motifleri dokunmuştur. Geometrik motiflerin dışında kalan boşluklara “Kurtağzı, Çengel, İm” motifleri işlenmiştir. Kilim çift kanat (Şak) olarak dokunmuş, kilimin ortasında, dikey yönde dikiş ile birleştirildiği kısımda farklı renklerde “Kurtizi” motifi dokunmuştur.

Kilim dört tarafından bir bordürle çevrelenmiştir. Uzun kenar bordürleri zemine “Tarak” motifi ile birleştirilmiştir. Beyaz zeminli bordür üzerine “Akrep” motifi düzgün tekrarlar ile dokunmuştur. Kısa kenarlarda bordür “Testere ağzı” motifinden oluşan ince bir kuşak şeklindedir.

Kilim kısa kenarlarında saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Emine CENİKLİOĞLU.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık Adresi : Şifahıye Medresesi. Anadolu Kilim. No: 19 - SİVAS

ÖRNEK NO	:	18
RESİM NO	:	35 - 36
ÇİZİM NO	:	-
LEVHA NO	:	-
İNCELEME TARİHİ	:	02. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1976.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1925.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Divriği.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Un çuvalı.
BOYUTLARI	:	63 x 120 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	30 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	40 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Yün doğal haliyle kullanılmıştır.
MALZEME		
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün, kıl karışımı iplik kullanılmıştır.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kahverengi, bej.

KOMPOZİSYON

Divriği yöresine ait olan düz dokuma “Un çuvalı” amaçlı olarak dokunmuş ve bir dönem kullanılmış olmakla birlikte günümüzde paspas olarak değerlendirilmiştir.

Enine kuşaklara ayrılan düz dokumanın zemini, yün ve kıl karışımı iplik ile iki renkte dokunmuştur. Kahverengi ve bej renkli her kalın kuşağın öncesinde ve sonrasında ince bir şerit ile kilim zemini dolgulanmıştır. Çift kanat (Şak) olarak dokunan düz dokuma boyuna, ortadan, yanlardan ve alttan birleştirilerek un çuvalı olarak kullanılmıştır. Çuvalın ağız kısmı, içe katlanarak dikilmiş ve dokuma tamamlanmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Ülkü ÖZEN.

Mesleği : Emekli resim öğretmeni.

Açık Adresi : Hacı Osman Mah. No: 2 - DİVRİĞİ

ÖRNEK NO	:	19
RESİM NO	:	37 - 38
ÇİZİM NO	:	9, 14, 97, 106
LEVHA NO	:	III, XV, XVI
İNCELEME TARİHİ	:	25. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1985.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1983.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	158 x 341 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Uzun kenar: 6 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözüğü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	60 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözüğü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kırmızı, beyaz, siyah, sarı, pembe, yeşil, mavi, turuncu.

KOMPOZİSYON

Hafik yöresine ait olan dokuma günümüzde özel bir koleksiyonda yer almaktadır ve çok renkli oluşuyla dikkat çekmektedir.

Enine kuşaklara ayrılan kilimin zemininde, her kuşakta ayrı bir zemin rengi kullanılmıştır. Farklı ebatlarda olan kuşaklarda sırasıyla kırmızı zeminli bir kenar suyundan sonra, mavi zeminli geniş kuşak üzerine sarı, pembe, kırmızı, siyah ve turuncu renklerde “El - Tarak” motifi işlenmiştir. Daha dar tutulan ikinci kuşak üzerine “Dörtgöz” motifi işlenmiştir. Kırmızı zeminli üçüncü geniş kuşak üzerine farklı renklerde “El ve Pıtrak” motifleri dokunmuştur. Kilimin tüm zemini boş kalmayacak şekilde dolgulandırılmıştır.

Kuşaklar, birbirinden siyah zemin üzerine beyaz renkte yörede “Çiçek” olarak adlandırılmakla birlikte esasında “Pıtrak” motifi dokunarak oluşturulmuş ince birer su ile ayrılmaktadır.

Kilim, uzun kenarlarda “Suyolu” motifinin sürekli dokunmasıyla oluşan bir bordürle çevrelenmiş ve kısa kenarlarında saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Şakir BUDAK.

Mesleği : Emekli.

Açık Adresi : Koç Mah. No: 2 - HAFİK

ÖRNEK NO	:	20
RESİM NO	:	39 - 40
ÇİZİM NO	:	9, 26, 66, 85, 90, 98
LEVHA NO	:	III, V, XI, XIV, XV
İNCELEME TARİHİ	:	25. 0 7. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Yük altında saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1970.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	163 x 330 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	50 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Sarı, siyah, kahverengi, pembe, mavi, beyaz, yeşil, turuncu.

KOMPOZİSYON

Hafik yöresine ait olan dokuma günümüzde özel bir koleksiyonda olup “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuştur.

Farklı ebatlarda, enine kuşaklara ayrılan kilim zemininde, her kuşakta ayrı bir zemin rengi kullanılmıştır. Kilime sırasıyla kahverengi ve yeşil zeminli üç ince kenar suyu ile başlanmıştır. Mavi zeminli ilk geniş kuşak üzerine pembe, sarı, beyaz ve eflatun renklerinden oluşan “Pıtrak” motifleri işlenmiştir. İkinci geniş kuşak üzerinde “El” motifleri dokunmuş, arada kalan boşluklara “Pıtrak” motifleri serpiştirilmiştir. Üçüncü desenli kuşak üzerinde ise “Elbelinde” motifi dokunmuştur. Bir motifin farklı versiyonları dokunarak oluşturulmuş kuşaklarla kilim zemini dolgulandırılmıştır.

Desenli geniş kuşaklar birbirinden siyah zemin üzerine beyaz renkle dokunmuş, yörede “Kaygısız” olarak adlandırılan ince birer su ile ayrılmaktadır.

Kilim kısa kenarlarında saçakla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Fatma KEPEK.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Behçet Yapı Kop. D.Blok. Kat: 3 Daire: 6 - HAFİK

ÖRNEK NO	:	21
RESİM NO	:	41 - 42
ÇİZİM NO	:	23, 64, 69, 73, 105, 116
LEVHA NO	:	V, XI, XII, XVI, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	25. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Çeyiz olarak gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1975.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	160 x 260 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa 1: 9 cm., Kısa 2: 13 cm. Uzun 1: 17 cm., Uzun 2: 20 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	130 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kırmızı, sarı, çağla yeşili, lacivert, beyaz, turuncu, pembe, kahverengi, siyah.

KOMPOZİSYON

Hafik yöresine ait olan düz dokuma günümüzde özel bir koleksiyonda yer almaktadır.

Kilimin kırmızı zemini üzerine, siyah, yeşil, sarı, turuncu ve pembe renklerden oluşan on üç büyük “Ejder” motifi dokunmuştur. Ejder motiflerinin arasında kalan boşluklara, farklı renklerde “Kurtağzı, Yıldız, Küpe” motifleri yerleştirilmiştir.

Zemini dört tarafından iki bordür çevrelemektedir. İç bordürün zemin rengi çağla yeşilidir ve üzerinde farklı renklerde “Çengel” motifi düzgün tekrarlar ile dokunmuştur. Dış bordürün zemin rengi beyaz olup üzerine kırmızı ile “Yıldız” motifleri yine düzgün tekrarlar ile dokunmuştur.

Bordürleri birbirlerinden ve zeminden “Tarak” motifi ayırmaktadır. Kilimi dört taraftan ince bir kenar suyu çevrelemektedir.

Kilim kısa kenarlarında saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Rüstem DORUK.

Mesleği : Çiftçi.

Açık Adresi : Düz Yayla Köyü - SİVAS

ÖRNEK NO	:	22
RESİM NO	:	43 - 44
ÇİZİM NO	:	71, 87, 89, 90, 91, 106
LEVHA NO	:	XII, XIV, XVI
İNCELEME TARİHİ	:	25. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Kullanılmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1980.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Seccade.
BOYUTLARI	:	90 x 147 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Uzun kenar: 5 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	80 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kırmızı, lacivert, sarı, turuncu, beyaz, pembe, yeşil, siyah.

KOMPOZİSYON

Hafik yöresine ait olan dokuma günümüzde özel bir koleksiyonda yer almaktadır ve “Seccade” amaçlı olarak dokunmuştur.

Kilime kırmızı renkte desensiz bir kuşak ile başlanmıştır. Kilim üzerinde onaltı desensiz ve onbeş desenli kuşağa yer verilmiştir. Bütün desenli kuşakların zemin rengi siyah olup sarı, yeşil, mavi, turuncu, beyaz ve pembe renklerde, sırasıyla yörede “Yar küstü” adı verilen “Saçbağı” motifi, “Koçboynuzu, Pıtrak, Muska” ve yine yörede “Deli kıvrım” adı verilen “Kurtizi” motifleri işlenmiştir. Bazı kuşaklar üzerinde bir motifin farklı versiyonu dokunmuştur.

Motifli geniş kuşaklar birbirinden kırmızı renkli desensiz kuşaklar ile ayrılmıştır. Bu düzenleme ile kilimin zemini dolgulandırılmıştır.

Kilim, uzun kenarlarında turuncu renkte “Koçboynuzu” motifinin işlenmesiyle oluşturulmuş suyolu şeklindeki bordürle çevrelenmiştir.

Kilim kısa kenarlarında saçakla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Nazife ŞAHİN.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Düz Yayla Köyü - HAFİK

ÖRNEK NO	:	23
RESİM NO	:	45 - 46
ÇİZİM NO	:	52, 93, 94, 95, 116
LEVHA NO	:	IX, XV, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	25. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Yük altında saklanmaktadır. saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1980.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	117 x 203 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar : 13 cm. Uzun kenar: 14 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	50 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, sarı, kırmızı, pembe, yeşil, beyaz, mavi, bordo.

KOMPOZİSYON

“Taban kilimi” amaçlı dokunmuş olan kilimin siyah renkli zemininde boyuna üç adet altıgen geometrik motife yer verilmiştir. Altıgenlerin zemin renkleri farklı olup, kenarları beyaz renkli “Koçboynuzu” motifi ile çevrelenmiştir. Altıgenlerin içleri farklı renklerde “Pıtrak, Koçboynuzu ve Bukağı” motifleriyle dolgulandırılmıştır. Zeminin iki yanında kalan boşluklara altıgenleri çevreleyecek şekilde sarı, mavi, kahverengi, yeşil, pembe, siyah renklerden oluşan “Testereağı” motifi işlenmiştir.

Kilim dört tarafından bir bordürle çevrelenmiştir. Bordürün zemini siyah olup üzerine farklı renklerde “Küpe” motifinin düzgün tekrarlar ile dokunmasıyla dolgulandırılmıştır. Bordür iç ve dış kenarlarından beyaz renkli “Tarak” motifi ile çevrelenmiştir.

Kilim dört tarafından çok ince olmakla birlikte kırmızı renkte bir kuşakla çevrelenmiş olup, kısa kenarlar saçakla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Nazife ŞAHİN.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Düz Yayla Köyü - HAFİK.

ÖRNEK NO	:	24
RESİM NO	:	47 - 48
ÇİZİM NO	:	14, 92, 97, 98, 106, 114, 121
LEVHA NO	:	III, XIV, XV, XVI, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	25. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Yük altında saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	2003.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	150 x 320 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	80 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, beyaz, sarı, mavi, kırmızı, yeşil, pembe, bej.

KOMPOZİSYON

Günümüzde özel bir koleksiyonda yer alan ve “Taban kilimi” amaçlı olarak kullanılan dokuma bütün Hafik kilimlerinde olduğu gibi çok renklidir.

Enine kuşaklara ayrılan kilimin zemininde kuşakların hepsi farklı kalınlıklarda ve farklı renklerde. Kilimin, kırmızı zeminli ilk kuşağı üzerine beyaz, sarı, lacivert, yeşil renklerin kullanıldığı, yörede “Yarküstü” adı verilen, “Saçbağı” motifleri işlenmiştir. Lacivert zeminli ikinci kuşak üzerine yine aynı renklerde “Muska” motifi işlenmiştir. Kırmızı zeminli üçüncü kuşak üzerine ise “El - Parmak” motifleri işlenmiş arada kalan boşluklara “Pıtrak” motifleri yerleştirilmiştir. Dördüncü, lacivert zeminli kuşak üzerine “Koçboynuzu” motifleri dokunmuştur. Bu düzenleme tekrar edilerek kilimin tüm zemini dolgulandırılmıştır.

Kuşaklar birbirinden siyah zemin üzerine beyaz renkle yörede “Kaygısız” adı verilen motiflerin işlendiği ince birer su ile ayrılmaktadır.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş, dar yüzeylerinde yer alan ince bir kenar suyu ve saçakla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Nazife ŞAHİN.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Düz Yayla Köyü - HAFİK

ÖRNEK NO	:	25
RESİM NO	:	49 - 50
ÇİZİM NO	:	9, 26, 87, 100, 101, 102, 114
LEVHA NO	:	III, V, XIV, XV, XVI, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	25. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Yük altında saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmüştür.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1935.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Un çuvalı.
BOYUTLARI	:	110 x 184 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	30 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	60 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal ve Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün ve kıl karışık ip kullanılmıştır.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, sarı, kırmızı, beyaz, mavi, turuncu, pembe.

KOMPOZİSYON

“Un çuvalı” amaçlı olarak dokunmuş ve uzun yıllar kullanılmış olan kilim, günümüzde gerek duyulmadığından yük altında saklanmaktadır.

Enine kuşaklara ayrılan kilimin zemininde, her kuşakta ayrı bir zemin rengi bulunmaktadır. Hemen hemen aynı kalınlıklarda olan kuşaklarda sırasıyla, siyah zeminli bir kenar suyundan sonra, turuncu zeminli ilk kuşak üzerine farklı renklerde “Pıtrak” motifleri işlenmiştir. Yine siyah zeminli kenar suyunun ardından sarı zeminli, ikinci bir kuşak üzerine yörede “Dokuzgözce” adı verilen motif işlenmiştir. Daha sonra gelen turuncu zeminli diğer bir kuşak üzerine “Elibelinde” motifi dokunmuştur. Kilimin mavi zeminli en son kuşağı üzerine yörede “Delikıvrım” adı verilen “Kurtizi” motifleri işlenmiştir.

Kuşaklar birbirinden yörede “Kaygısız” adı verilen “Pıtrak” motifinin dokunduğu ince birer su ile ayrılmaktadır.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş, kısa kenarlarında farklı renklerde birkaç sıradan oluşan kenar suyu ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Hayriye ŞAHİN.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Düz Yayla Köyü - HAFİK

ÖRNEK NO	:	26
RESİM NO	:	51 - 52
ÇİZİM NO	:	19, 85, 88, 102, 114
LEVHA NO	:	IV, XIV, XVI, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	25. 0 7. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Yük altında saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1930.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Un çuvalı.
BOYUTLARI	:	102 x 180 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	50 tel.
En kısa ilik boyu: 1 cm.		
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal ve Kimyasal boya.
MALZEME		
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün ve kıl karışık ip kullanılmıştır.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Sarı, siyah, pembe, mavi, beyaz, yeşil, turuncu, kırmızı.

KOMPOZİSYON

Hafik yöresine ait olan ve “Un çuvalı” olarak kullanılan dokumada kilim ve cicim teknikleri bir arada kullanılmıştır.

Enine kuşaklara ayrılan kilimin zemininde, her kuşakta ayrı bir zemin rengi bulunmaktadır. Hemen hemen aynı kalınlıklarda olan kuşaklarda sırasıyla, siyah zeminli bir kenar suyundan sonra, kırmızı zeminli ilk kuşak üzerine sarı renkli “Pıtrak” motifleri işlenmiştir. Yine siyah zeminli kenar suyunun ardından mavi zeminli, ikinci bir kuşak üzerine “Koçboynuzu” motifi işlenmiştir. Daha sonra gelen kuşak üzerinde ise “Elibelinde” motifi dokunmuştur. Bu düzenleme tekrar edilerek kilimin tüm zemini dolgulandırılmıştır.

Kuşaklar birbirinden yörede “Kaygısız” adı verilen “Pıtrak” motifinin dokunduğu ince birer su ile ayrılmaktadır.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş, kısa kenarlarında farklı renklerde birkaç sıradan oluşan kenar suyu ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Hayriye ŞAHİN.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Düz Yayla Köyü - HAFİK

ÖRNEK NO	:	27
RESİM NO	:	53 - 54
ÇİZİM NO	:	9, 91, 92, 97, 103, 106
LEVHA NO	:	III, XIV, XV, XVI
İNCELEME TARİHİ	:	19. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Çeyiz olarak gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1973.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1970.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Pençeli.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	167 x 315 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	60 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kahverengi, sarı, yeşil, beyaz, lacivert, kırmızı, siyah, pembe, turuncu, mavi.

KOMPOZİSYON

Yörede “Pençeli” adı verilen kilim özel bir koleksiyonda yer almaktadır ve “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuştur.

Kilime siyah renkli ince bir şerit dokunarak başlanmıştır. Kilim üzerinde yedi kalın ve sekiz ince motifli kuşağa yer verilmiştir. Siyah zeminli ilk ince kuşak üzerinde yeşil, kırmızı, sarı, mavi, pembe renkte “Pıtrak” motifleri işlenmiştir. Ardından gelen lacivert zeminli kalın kuşak üzerinde yine aynı renklerde “El - Parmak” motifi dokunmuştur. Arada kalan boşluklara “Pıtrak” motifleri yerleştirilmiştir. Üçüncü, ince kuşak üzerine “Koçboynuzu” motifi dokunmuştur. Dördüncü, yeşil zeminli kalın kuşak üzerinde tekrar edilen “El - Parmak” motiflerinin arasına bu kez “Muska” motifleri yerleştirilmiştir. Tüm kilim zemininde bu düzenleme tekrar edilmiştir.

Kuşaklar birbirinden yörede “Kaygısız” adı verilen “Pıtrak” motifinin dokunduğu ince birer su ile ayrılmaktadır.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuştur. Kısa kenarlarında farklı renklerde birkaç sıradan oluşan kenar suyundan sonra saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Gülsüm ŞEN.

Mesleği : Ev Hanımı.

Açık Adresi : Yeni Mah. No: 18 - HAFİK

ÖRNEK NO	:	28
RESİM NO	:	55 - 56
ÇİZİM NO	:	9, 11
LEVHA NO	:	III
İNCELEME TARİHİ	:	20. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2001.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1980.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	180 x 340 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	65 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME		
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kahverengi, sarı, yeşil, beyaz, lacivert, kırmızı, siyah.

KOMPOZİSYON

Düz dokuma ve cicim teknikleri kullanılarak dokunmuş olan kilim günümüzde özel bir koleksiyonda yer almaktadır.

Kilime kahverengi ile ince bir şerit dokunarak başlanmıştır. Enine kuşaklara ayrılan kilimde, her kuşakta farklı renkler kullanılmıştır. Tüm kuşakların zemini “Pıtrak” motifi ile dolgulandırılmıştır. Motifli kuşakların arasında kahverengi ve siyah ile oluşturulan desensiz kuşakların arasına beyaz renkte, yörede “Sığırsidiği” olarak adlandırılan “Suyolu” motifi ince bir şerit şeklinde dokunmuştur. Böylece desenli kuşaklar birbirinden ayrılmıştır.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş olup, kısa kenarlarında saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Cavit DÖŞKAYA.

Mesleği : Antikacı.

Açık Adresi : Antik Butik. İstasyon Cad. Büyük Otel Karşısı. Esen Sitesi. No3
- SİVAS

ÖRNEK NO	:	29
RESİM NO	:	57 - 58
ÇİZİM NO	:	99, 114
LEVHA NO	:	XV, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	19. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2000.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	Yer yer yırtık mevcuttur.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1930.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Parmaklı.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	168 x 360 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal ve Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, kırmızı, beyaz, yeşil, sarı, mavi.

KOMPOZİSYON

“Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuş bu kilime yörede “Parmaklı” adı verilmektedir.

Enine kuşaklara ayrılan kilimin zemini on ince ve dokuz kalın kuşağa ayrılmıştır. Kilime kırmızı renkli desensiz ve dar bir kuşak ile başlanmıştır. Ardından gelen ve daha kalın olan turuncu zeminli kuşak üzerine, beyaz, kırmızı, sarı, mavi renklerde “El - Parmak” motifleri dokunmuştur. Kuşakların zemin renkleri değişse de, tüm kuşaklarda aynı motifler kullanılmıştır. Bu düzenleme ile kilimin zemini dolgulandırılmıştır.

Kuşaklar birbirinden yörede “Kaygısız” adı verilen “Pıtrak” motifinin dokunduğu ince birer su ile ayrılmaktadır.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş olup, kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Cavit DÖŞKAYA.

Mesleği : Antikacı.

Açık Adresi : Antik Butik. İstasyon Cad. Büyük Otel Karşısı. Esen Sitesi.
No:3 - SİVAS

ÖRNEK NO	:	30
RESİM NO	:	59 - 60
ÇİZİM NO	:	101, 104, 110
LEVHA NO	:	XVI, XVII
İNCELEME TARİHİ	:	19. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2003.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1955.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Tahtalı.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	166 x 328 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, sarı, kırmızı, mavi turuncu, beyaz, yeşil.

KOMPOZİSYON

İlikli kilim ve cicim teknikleri kullanılarak dokunmuş olan kilime yörede “Tahtalı” adı verilmektedir.

Kilimin tüm zemini farklı renk ve kalınlıklarda kuşaklara ayrılmıştır. Kilime kırmızı ve yeşil renklerde ince birkaç sıra kuşak dokunarak başlanmış, ardından kırmızı zemin üzerine beyaz renkte “Testereağzı” motifinin işlendiği ince bir kuşak dokunmuştur. Daha sonra gelen siyah zeminli kuşak üzerine “Pıtrak” motifleri işlenmiştir. Tekrar edilen motifsiz kuşakların ardından sarı, beyaz, turuncu, mavi, yeşil renklerin kullanıldığı “Çengel” motifleri ince bir şerit halinde dokunmuştur. Kilimin başında, ortasında ve sonunda olmak üzere üç geniş kuşağa yer verilmiştir. Yörede “Mihraplı” adı verilen motifin dolgulandırdığı bu kuşaklarda renkler dönüşümlü olarak kullanılmıştır. Mihraplı adı verilen motiflerin içlerine “Pıtrak ve Tarak” motifleri işlenmiştir. Kilimin zemini bu düzenleme ile dolgulandırılmıştır.

Kilim kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Cavit DÖŞKAYA.

Mesleği : Antikacı.

Açık Adresi : Antik Butik. İstasyon Cad. Büyük Otel Karşısı. Esen Sitesi.
No:3 - SİVAS

ÖRNEK NO	:	31
RESİM NO	:	61 - 62
ÇİZİM NO	:	42, 43
LEVHA NO	:	VII, VIII
İNCELEME TARİHİ	:	21. 08. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2004.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	2003.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Hafik.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Seccade.
BOYUTLARI	:	110 x 180 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 13 cm. Uzun 1: 20 cm., Uzun 2: 15 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	60 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	80 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	2,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Mavi, kırmızı, yeşil, beyaz, kahverengi, sarı.

KOMPOZİSYON

Hafik yöresine ait olan kilim günümüzde özel bir koleksiyonda olup “Seccade” amaçlı olarak dokunmuştur.

Kilimin zemini mavi olup üzerinde boyuna kahverengi, kırmızı ve tekrar kahverenginin kullanıldığı üç adet büyük “Elibelinde” motifine yer verilmiştir.

Kilimi uzun kenarlarından çevreleyen beyaz zeminli iç bordür üzerine kahverengi ve mavi renklerin kullanıldığı “Elibelinde” motifleri işlenmiştir. Kilimi çevreleyen dış bordürün zemin rengi kırmızıdır. Uzun kenarda yeşil ve sarı renklerde “Elibelinde” motifinin boyuna yarısı dokunmuş, diğer taraftaki bordür üzerine motifin simetrisi alınmıştır. Kısa kenarlardaki dış bordür daha dar tutulmuş olup üzeri “Muska” motifiyle dolgulandırılmıştır.

Zemin ve bordürler birbirinden “Tarak” motifiyle ayrılmış olup, kilim kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Emine CENİKLİOĞLU.

Mesleği : Kilim Koleksiyoncusu.

Açık Adresi : Şifahıye Medresesi. Anadolu Kilim. No: 19 - SİVAS

ÖRNEK NO	:	32
RESİM NO	:	63 - 64
ÇİZİM NO	:	19, 39, 106, 107
LEVHA NO	:	VII, IV, XVI, XVII
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Çeyiz olarak gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1939.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Yük altında saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1935.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	170 x 350 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	50 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	60 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME		
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Bordo, turuncu, yeşil, mavi, sarı, siyah.

KOMPOZİSYON

Zara yöresine ait olan kilim, özel bir koleksiyonda yer almaktadır ve “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuştur.

Enine kuşaklara ayrılan kilim bir desenli bir desensiz kuşak şeklinde dokunmuştur. Kilime sarı renkte desensiz kuşak dokunarak başlanmış, ardından gelen desenli kuşak üzerine beyaz, kırmızı, sarı, mavi, yeşil, turuncu renkler ile “Muska” motifleri işlenmiştir. Daha sonra gelen desenli kuşak üzerine yine aynı renkler kullanılarak “Koçboynuzu” motifi dokunmuştur. Yine bir diğer desenli kuşak “Akrep” motifi ile dolgulandırılmıştır. Bu düzenleme tekrar edilerek kilim yüzeyinde boş alan kalmayacak şekilde işlenmiştir.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş, dar yüzeylerinde saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Abdullah ARSLAN.

Mesleği : Emekli.

Açık Adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	33
RESİM NO	:	65 - 66
ÇİZİM NO	:	14, 110, 114, 124
LEVHA NO	:	III, XVII, XVIII, XIX
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Çeyiz olarak gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1958.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmüştür.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	Üzerinde yırtıklar mevcuttur.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1955.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	156 x 340 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	60 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal ve Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Sarı, siyah, beyaz, bej, kırmızı, gri, mavi, turuncu, yeşil.

KOMPOZİSYON

Özel bir koleksiyonda yer alan ve “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunan kilim üzerinde yırtıklar mevcuttur.

Enine kuşaklara ayrılan kilim zemininde, bütün kuşaklar farklı kalınlıklardadır ve renkler dönüşümlü kullanılmıştır. Kilime birkaç sıra, desensiz ince kuşak dokunarak başlanmıştır. Beyaz renk ile “Göz” motifleri zikzak oluşturacak şekilde ilk kalın kuşak üzerine dokunmuş, zikzaklar arasında kalan boşluklara yeşil, kırmızı, mavi renkler kullanılarak yine “Göz” motifleri işlenmiştir. Diğer kalın kuşak üzerine aynı renklerde “Dörtgöz” motifleri dokunmuştur. Kalın kuşaklar arasına yörede “Kaygısız” adı verilen “Pıtrak” motifin ve “Çengel” motifinin işlendiği ince şeritler dokunmuş, bu şekilde kalın kuşaklar birbirinden ayrılmıştır.

Kilimin tamamı bu düzenin tekrarlanmasıyla dolgulandırılmış ve kilim kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Ayşe BİRİNCİ.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	34
RESİM NO	:	67 - 68
ÇİZİM NO	:	112, 113
LEVHA NO	:	XVII
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	Üzerinde yırtıklar mevcuttur.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1992.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	120 x 200 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	60 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	70 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Pamuk.
Atkı	:	Orlon.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, mavi, gri, kırmızı, sarı, turuncu, yeşil, beyaz, bordo, pembe.

KOMPOZİSYON

“Taban kilimi” amaçlı olarak kullanılan kilimin motifleri yöre kilimlerinin özelliklerini taşımakla birlikte atkı da kullanılan malzemenin orlon olması kilimin kalitesini düşürmüştür.

Enine kuşaklara ayrılan kilim üzerinde altı adet motifli ve altı adet boş kuşağa yer verilmiştir. Siyah zeminli ilk kalın kuşak üzerinde kırmızı, mavi ve kına yeşili renkte “Elibelinde” motifi dokunmuştur. Kırmızı renkli desensiz ince kuşağın ardından, gri zeminli kalın kuşak üzerine yine aynı renklerin kullanılmasıyla “Ejder” motifleri dokunmuştur. Tüm kilim zemini bu düzen tekrar edilerek dolgulandırılmıştır.

Kilim, dar yüzeylerdeki saçaklarla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Kamer ASLANTAŞ.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	35
RESİM NO	:	69 - 70
ÇİZİM NO	:	18, 22, 52, 78, 125
LEVHA NO	:	IV, IX, XIII, XX
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Çeyiz olarak gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1963.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	Üzerinde yırtıklar mevcuttur.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1960.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	80 x 400 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 20 cm. Uzun kenar: 14 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kırmızı, siyah, beyaz, mavi, sarı, yeşil, turuncu.

KOMPOZİSYON

Günümüzde özel bir koleksiyonda yer alan dokuma “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuştur. Ebatları oldukça büyük olan kilim üzerinde yer yer yırtıklar mevcuttur.

Kilimin zemini kırmızı olup, zemin üzerinde enine iki, boyuna altı adet kenarları “Testereağzı” motifi ile çevrelenmiş sekizgen geometrik şekle yer verilmiştir. Geometrik şekillerin zemin renkleri farklıdır ve içlerine “Akrep ile Kurtizi” motifleri işlenmiştir. Kilimin boyuna sekizgenlerin ortasında kalan boşluklara “Ejder” motifi dokunmuştur. Zeminde kalan boşluklar yine farklı renklerde “ Kurtağzı ve Ejder” motifleri ile dolgulandırılmıştır.

Kilim dört tarafından siyah zeminli bir bordür ile çevrelenmiştir. Zemin üzerine sarı, eflatun, pembe, kırmızı, turuncu ve yeşil renklerde “Bereket” motifleri düzgün tekrarlar ile dokunmuştur. Bordürün uzun kenarları zemine “Testereağzı” motifi ile birleştirilmiştir.

Kilim kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Kamer ASLANTAŞ.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	36
RESİM NO	:	71 - 72
ÇİZİM NO	:	18, 22, 49, 52, 78, 115
LEVHA NO	:	IV, IX, XIII, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	2002.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Tek sandıklı.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	162 x 290 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 19 cm. Uzun kenar: 21 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Pamuk.
Atkı	:	Orlon.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, kırmızı, bordo, mavi, gri, yeşil, beyaz, sarı, pembe, eflatun, bej.

KOMPOZİSYON

Yörede kilime motif özelliklerinden dolayı “Tek sandıklı” ismi verilmektedir.

Kilim zemini kırmızı olup, üzerinde boyuna üç adet altıgen geometrik şekle yer verilmiştir. Kenarları “Testereağzı” motifi ile çevrelenmiş olan altıgenlerin zemin renkleri farklıdır. Altıgenlerin içleri “Akrep ve Kurtağzı” motifleri ile dolgulandırılmıştır. Altıgenlerin dışında kalan boşluklara “Ejder, Kurtizi ve Küpe” motifleri işlenmiştir.

Kilimi dört tarafından çevreleyen siyah zeminli bordür üzerine kırmızı, mavi, sarı, kına yeşili ve pembe renklerde “Bereket” motifi düzgün tekrarlar ile dokunmuştur.

Kilim zemini bordüre “Testereağzı” motifi ile birleştirilmiştir. Kilim kısa kenarlarda kırmızı renkte ince bir kenar suyundan sonra saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Güllü BAYRAK.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	37
RESİM NO	:	73 - 74
ÇİZİM NO	:	18, 105, 112, 126
LEVHA NO	:	IV, XVI, XVII, XX
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1990.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	162 x 285 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 19 cm. Uzun kenar: 20 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	35 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Pamuk.
Atkı	:	Orlon.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, mavi, yeşil, pembe, kırmızı, gri, beyaz, lacivert, kahverengi, bordo.

KOMPOZİSYON

Zara yöresine ait olan dokuma günümüzde özel bir koleksiyonda olup “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuştur.

Kilim zemini enine üç kalın ve ikisi daha dar olmak üzere toplam beş kuşağa ayrılmıştır. Kalın kuşakların zemin renkleri farklı olmakla birlikte hepsinin üzerine yörede “Sandıklı” adı verilen motif dokunmuştur. Sandıklı motiflerinin içlerine “Elibelinde” motifi yerleştirilmiştir. Kenarlarda kalan boşluklara “Elibelinde” motifinin bir başka versiyonu dokunarak zemin dolgulandırılmıştır. Kalın kuşaklar arasında beyaz zeminli dar kuşaklara yer verilmiştir. Bu kuşakların üzerine siyah, kırmızı, kahverengi, yeşil, pembe ve mavi renklerde “Çengel” motifleri yerleştirilmiştir.

Kilim dört tarafından lacivert zeminli bir bordür ile çevrelenmiştir. Zemin üzerine mavi, pembe, yeşil, sarı, kırmızı renklerde “Bereket” motifi düzgün tekrarlar ile dokunmuştur. Kilim zemini uzun kenarlara “Testere ağzı” motifi ile birleştirilmiştir.

Kilim kısa kenarlarında ince birer kuşağın ardından saçak ile sonlandırılmıştır

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Fatma ASLANTAŞ.

Mesleği : Kilim dokuyucusu.

Açık Adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	38
RESİM NO	:	75 - 76
ÇİZİM NO	:	112, 122
LEVHA NO	:	XVII, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1991.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Elli kilim.
CİNSİ	:	Yolluk.
BOYUTLARI	:	94 x 300 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	120 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Pamuk.
Atkı	:	Orlon.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Beyaz, mavi, eflatun, kırmızı, yeşil, sarı, siyah.

KOMPOZİSYON

“Yolluk” olarak kullanılan kilime yörede “Elli” adı verilmektedir.

Enine kuşaklara ayrılan kilimin zemininde renkler her kuşakta dönüşümlü olarak kullanılmıştır. Farklı ebatlarda olmakla birlikte oldukça kalın tutulan kuşaklar üzerine “Elibelinde” motifleri dokunmuştur. Kalın kuşaklar arasında siyah ve beyaz renklerde “Testreağzı” motifinin işlendiği ince kuşaklar yer almaktadır. Bu düzenleme ile tüm kilim zemini dolgulandırılmıştır.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş, dar yüzeylerinde yer alan ince bir kenar suyundan sonra saçakla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Zöhre ÇAKMAK.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	39
RESİM NO	:	77 - 78
ÇİZİM NO	:	112, 113, 117, 122
LEVHA NO	:	XVII, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Evde serili durumdadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1990.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Toplu.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	165 x 274 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	80 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Pamuk.
Atkı	:	Orlon.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kırmızı, turuncu, mavi, yeşil, eflatun, pembe, sarı, gri, siyah.

KOMPOZİSYON

Yörede “Toplu” adı verilen dokuma “Taban kilimi” amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Enine kuşaklara ayrılan kilimin zemininde, her kuşakta ayrı bir zemin rengi bulunmaktadır. Kilim bir kalın ve bir ince kuşak düzeni ile dokunmuştur. İlk kuşak üzerine siyah, pembe ve yeşil renklerde “Kurtağzı” motifi işlenmiştir. Bundan sonraki geniş kuşakta siyah zemin üzerine farklı renklerde “Ejder” motifi işlenmiştir. Kilim üzerindeki diğer kuşaklara “Elibelinde” ve yörede “Eğış” olarak adlandırılan “Kuş” motifleri işlenmiştir.

Kuşakları birbirinden siyah ve sarı renklerde dokunmuş “Testereağzı” motifinden oluşan ince şeritler ayırmaktadır.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş, dar yüzeylerinde yer alan ince bir kenar suyundan sonra saçakla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Zöhre ALTINTAŞ.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	40
RESİM NO	:	79 - 80
ÇİZİM NO	:	49, 95, 110, 117, 119
LEVHA NO	:	IX, XV, XVII, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Ev hanımının dokuması.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	-
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Kullanılmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1991.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Seccade.
BOYUTLARI	:	107 x 163 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 25 cm. Uzun kenar: 20 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	60 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	2 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Pamuk.
Atkı	:	Orlon.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Siyah, beyaz, kırmızı, kahverengi, mavi, sarı, yeşil.

KOMPOZİSYON

Seccade amaçlı dokunmuş olan kilimin zemini kırmızı olup üzerinde mavi, kahverengi, yeşil, kırmızı ve beyaz renklerde büyük bir “Yıldız” motifi yer almaktadır. Zemin üzerinde kalan boşluklara iki farklı versiyonda “Kurtağzı” motifi işlenmiştir.

Kilim dört tarafından siyah zeminli bir bordür ile çevrelenmiştir. Bordür üzerine kırmızı, mavi, kahverengi, lacivert, eflatun ve hardal sarısı renklerde “Kurtağzı” motifi düzgün tekrarlar ile dokunmuştur. Zemini bordürden beyaz renkli “Tarak” motifi ayırmaktadır.

Kilim dört tarafından kırmızı renkte bir kenar suyu ile çevrelenmiştir. Kilim kısa kenarlarında dikilerek sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Zöhre ALTINTAŞ.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	41
RESİM NO	:	81 - 82
ÇİZİM NO	:	9, 118, 119,120, 121
LEVHA NO	:	III, XVIII
İNCELEME TARİHİ	:	11. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Çeyiz olarak gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	1948.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Yük altında saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1945.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Çubuklu.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	149 x 330 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma ve cicim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	100 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME		
Çözü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kırmızı, bej, sarı, siyah, kahverengi.

KOMPOZİSYON

Günümüzde özel bir koleksiyonda yer alan kilime yörede “Çubuklu” adı verilmektedir ve “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuştur.

Enine kuşaklara ayrılan kilim zemininde, belli bir düzene sahip olmamakla birlikte bej, turuncu, bordo, kahverengi ve siyah renkte birçok kalın ve ince kuşağa yer verilmiştir. Kuşakların büyük çoğunluğu desensiz olarak dokunmuş, bazı kuşaklar üzerinde farklı renklerde “Pıtrak” ve yörede “Balıkkılçığı” adı verilen motif ile “Koçboynuzu” motifleri serpiştirilmiştir. Yine bazı kuşaklar üzerine yörede “Pisik kaburgası” adı verilen “Tarak” motifi işlenmiştir.

Kilim zemini bu şekilde dolgulandırılmış olup, kısa kenarlarda saçakla sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Ayşe HÖYÜKLÜ.

Mesleği : Ev hanımı.

Açık Adresi : Ekinli Köyü - ZARA

ÖRNEK NO	:	42
RESİM NO	:	83 - 84
ÇİZİM NO	:	112, 117, 122, 123
LEVHA NO	:	XVII, XVIII, XIX
İNCELEME TARİHİ	:	23. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2004.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1955.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Çengelli.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	200 x 320 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm' de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	60 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	120 tel.
En kısa ilik boyu	:	1 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal ve Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kırmızı, mavi, beyaz, yeşil, siyah, pembe, turuncu, kahverengi.

KOMPOZİSYON

Zara yöresine ait olan dokuma “Taban kilimi” amaçlı olarak kullanılmaktadır ve yörede “Çengelli” adı ile bilinmektedir.

Kilim zemini enine beş kalın ve altı daha dar olmak üzere toplam onbir kuşağa ayrılmıştır. Kalın kuşakların zemin renkleri farklı olmakla birlikte hepsinin üzerine yörede “Sandıklı” adı verilen motif dokunmuştur. Sandıklı motiflerinin içlerine “Bereket ve Kurtizi” motifleri yerleştirilmiştir. Kenarlarda kalan boşluklara “Elibelinde” motifi dokunmuştur. Kalın kuşaklar arasında beyaz zeminli dar kuşaklara yer verilmiştir. Bu kuşakların üzerine siyah, kırmızı, kahverengi, yeşil, pembe ve mavi renklerde yörede “Eğış” adı verilen, “Kuş” motifleri yerleştirilmiştir.

Kilim, kısa kenarlarında ince birer kenar süyunun ardından saçakla sonlandırılmıştır

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Emine CENİKLİOĞLU.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık adresi : Şifahıye Medresesi. Anadolu Kilim. No: 19 - SİVAS

ÖRNEK NO	:	43
RESİM NO	:	85 - 86
ÇİZİM NO	:	18, 22, 49, 78, 112, 125
LEVHA NO	:	IV, IX, XIII, XVII, XX
İNCELEME TARİHİ	:	23. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2004.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1935.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Sandıklı.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	200 x 350 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	Kısa kenar: 20 cm. Uzun kenar: 18,5 cm.
UYGULANAN TEKNİK	:	İlikli kilim tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözgü)	:	50 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	120 tel.
En kısa ilik boyu	:	0,5 cm.
En uzun ilik boyu	:	1,5 cm.
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal boya.
MALZEME	:	
Çözgü	:	Yün.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Kırmızı, mavi, siyah, sarı, turuncu, bej, yeşil, beyaz.

KOMPOZİSYON

Günümüzde özel bir koleksiyonda yer alan dokumaya yörede “Sandıklı” adı verilmektedir ve “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuştur.

Kilimin kırmızı renkli zemini üzerinde enine iki, boyuna altı adet kenarları “Testereağzı” motifi ile çevrelenmiş sekizgen geometrik motife yer verilmiştir. Geometrik şekillerin zemin renkleri farklıdır ve içlerine “Akrep ile Kurtağzı” motifleri işlenmiştir. Akrep motifinin içlerine “Elibelinde” motifi yerleştirilmiştir. Kilimin boyuna, sekizgenlerin ortasında kalan boşluklara “Ejder” motifi dokunmuştur. Zemin üzerinde kalan boşluklar yine farklı renklerde “ Kurtağzı ve Ejder” motifleri ile dolgulandırılmıştır.

Kilim dört tarafından siyah zeminli bir bordür ile çevrelenmiştir. Bordür üzerine sarı, kırmızı, turuncu, yeşil ve mavi renklerde “Bereket” motifleri düzgün tekrarlar ile dokunmuştur. Bordürün uzun kenarları zeminden “Testereağzı” motifi ile ayrılmaktadır.

Kilim kısa kenarlarda saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Emine CENİKLİOĞLU.

Mesleği : Kilim koleksiyoncusu.

Açık Adresi : Şifahıye Medresesi. Anadolu Kilim. No: 19 - SİVAS

ÖRNEK NO	:	44
RESİM NO	:	87 - 88
ÇİZİM NO	:	111
LEVHA NO	:	XVII
İNCELEME TARİHİ	:	27. 07. 2004.
KOLEKSİYONA GELİŞ BİÇİMİ	:	Satın alma yoluyla gelmiştir.
KOLEKSİYONA GELİŞ TARİHİ	:	2004.
KOLEKSİYONDA SAKLANIŞ BİÇİMİ	:	Rulo halinde saklanmaktadır.
ONARILIP, ONARILMADIĞI	:	Onarım görmemiştir.
BUGÜNKÜ DURUMU	:	İyi durumdadır.
DOKUNUŞ TARİHİ	:	1945.
KAYNAK KİŞİLERE GÖRE YÖRESİ	:	Zara.
YÖREDEKİ ADI	:	Bilinmiyor.
CİNSİ	:	Taban kilimi.
BOYUTLARI	:	214 x 380 cm.
BORDÜR BOYUTLARI	:	-
UYGULANAN TEKNİK	:	Düz dokuma tekniği ile dokunmuştur.
DOKUMA YOĞUNLUĞU (10 cm'de)	:	
Dikey yönde (çözü)	:	40 tel.
Yatay yönde (atkı)	:	80 tel.
En kısa ilik boyu	:	-
En uzun ilik boyu	:	-
KİLİMDE KULLANILAN BOYA	:	Doğal ve Kimyasal boya.
MALZEME	:	
Çözü	:	Pamuk.
Atkı	:	Yün.
KİLİMDE KULLANILAN RENKLER	:	Beyaz, turuncu, siyah, kırmızı.

KOMPOZİSYON

Zara yöresine ait olan dokuma günümüzde özel bir koleksiyonda olup “Taban kilimi” amaçlı olarak dokunmuştur.

Kilimin kırmızı renkli zemininde, enine üç, boyuna beş sıra halinde beyaz, turuncu ve siyah renklerin karışık kullanılmasıyla oldukça büyük “Yıldız” motifleri işlenmiştir. Büyük yıldız motiflerinin arasında kalan zeminin boşluklarına ise daha küçük “Yıldız” motifleri yerleştirilmiştir.

Kilim, bordürsüz olarak dokunmuş, dar yüzeylerinde yer alan ince bir kenar suyundan sonra saçak ile sonlandırılmıştır.

KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ

Adı - Soyadı : Cavit DÖŞKAYA.

Mesleği : Antikacı.

Açık Adresi : Antik Butik. İstasyon Cad. Büyük Otel Karşısı. Esen Sitesi.
No:3 - SİVAS

6. DEĞERLENDİRME, KARŞILAŞTIRMA VE SONUÇ

6.1. DEĞERLENDİRME

Bugünün kilim ve bez dokumalarının esasını teşkil eden en basit dokuma tekniğini, Çatal Höyük'ün neolitik düz dokumalarında görmekteyiz.¹ 1963 kazısında Konya'nın Güneydoğusundaki Çatalhöyük'ten çıkarılan bugün Ankara Arkeoloji müzesinde bulunan neolitik çağa ait dokuma parçaları, Mersin Yümüktepe, Denizli Beycesultan, Alacahöyük ve Alishar kazılarında bulunan çeşitli dokumacılık aletleri yurdumuzda dokumacılığın çok eski bir tarihi olduğunu kanıtlamaktadır.²

Göçebe Türk topluluklarının yaşayışları, büyük oranda koyun yetiştiriciliğine dayandığından; mevsimlere göre, otlakları verimli olan yerlere göç ederek yaşamışlardır. Yaşama biçimlerine bağlı olarak da, tuz torbasından karaçadıra kadar, bir konut için gerekli olan bütün ihtiyaçlarını, hafif ve kolay taşınabilen yünden yapılan eşyalarla karşılamışlardır. Bu gelenekleri, göçebe hayattan yarı göçebe ve yerleşik hayata geçişte de sürdürülmüştür. Önceleri çadırlarda kullanılan halı ve kilimler, giderek konaklarda, saraylarda ihtiyaç ve süs eşyası olarak, asırlar boyunca kullanılmıştır.³

Bir yerde dokumacılığın oluşmasına ve gelişmesine etki eden en önemli faktör ihtiyaçtır. İnsanoğlu var oluşuyla birlikte giyinme (örtünme), ısınma gereksinimi için birçok malzemeye ihtiyaç duymuştur. Bunun için de ilk önce bitki yaprakları ve hayvan postlarını kullanmıştır. Daha sonra ise düğümlemeyi bulan insanoğlu örgüyü ve dokumayı keşfederek örtünme ve ısınma ihtiyacını gidermiştir.⁴

Sivas yöresinde iklim ve coğrafi yapıyla bağlantılı olarak tarihin her döneminde büyük ölçüde hayvancılık ve yün üretimi mevcut olmuştur. Yüne dayalı el sanatlarında özellikle havlı ve düz dokuma yaygılarda büyük bir zenginlik ve çeşitlilik söz konusudur.

¹ Gönül, a.g.m, s. 149.

² Ersoy, a.g.m., s. 3.

³ Neriman Görgünay Kırzioğlu, "Halıcılığımızın Kökeni ve Günümüzde Kültür, Sanat ve Ekonomik Etkinlikleri", **Türk Halk Kültüründe Doğu - Anadolu Dokumaları ve Giysileri**, Ankara, 1994, s. 4.

⁴ Yağan, a.g.e., s. 10 - 15.

Sivas ve çevresinde evlerde ev eşyası olarak kilim, halıdan daha çok kullanılan bir eşyadır. Daha ziyade yaygı olarak kullanılan kilimler, renk, motif ve kullanım amacına göre yörede yan kilim, kebir (büyük), orta kilim, çul kilim, alaca kilim, deve yünlü kilim, nakışlı kilim, kırmızı ve beyaz kilim gibi isimlerle anılırlar.⁵

Divriği, Hafik ve Zara kilimlerinin tümüyle yünden dokunmaları, çözgünün sık olması ve çözgüde düğüm ya da eklemelerden kaçınılması kilimlerin değerini artıran özelliklerdir.⁶ Ancak yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında dokumalarda bu özelliklerin zaman içerisinde yok olduğu gözlenmiştir.

Yörede kilim dışındaki düz dokuma yaygılar, çoğunlukla cicim - cecim tekniklidir. Özellikle yastık yüzleri bu teknikte dokunmaktadır. İçlerinde kilim - cicim karışımı veya günümüzde “çul” tabir edilen, çul - cicim karışımı teknikle dokunanlar da vardır. Yörede eskiden beri yatak, yorgan örtüsü (yük perdesi) olarak kullanılan ve “örtü” diye anılan bu örnekler günümüzde çok olmamakla birlikte dokunmaya devam etmektedir. Bu teknik kadar olmasa da özellikle çuvallarda sumak dokumanın ve yatak örtüsü, battaniye gibi çok amaçlı kullanılan tülüce dokumanın da bölgede uygulama alanı bulduğu görülmektedir.⁷

Geleneksel malzeme, tasarım ve üretim koşulları üçgeninde değerlendirilmesi gereken kilimlerimizin, geleneksel kullanım anlayışıyla dokunduğu veya üretildiği ortamda eskitilmeye başlanması sonucu ne yazık ki çok az bir kısmı ancak vakıf geleneğimiz sayesinde günümüze kadar korunabilmiştir.⁸

Çeşitli boy ve yörelere ait olan Anadolu dokuma sanatının en etkileyici kilim örnekleri bile değişik zamanlarda dokunmuştur. Neticede bir kilimin ifade gücü genellikle yaşına bağlı olmayıp, bu ve benzeri nedenlerden dolayı başka durumlarda

⁵ Bayraktaroğlu, a.g.m., s. 28.

⁶ Parla ve Bşk., a.g.md., s. 6928.

⁷ Suhandan Özay, “Anadolu Kilimlerinin Tapestry Kategorisindeki Yeri”, **Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1997, s. 63.

⁸ Naciye Kayıpmaz, Fahrettin Kayıpmaz, “Halı ve Kilimlerimizin Geleneksel Tasarım Birikimlerinin Çağdaş Yorum Aşamasında Yapısal Değişim ve Tasarım Kriterleriyle Değerlendirilmesi”, **Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1997, s. 52 v.a.

geçerli olan kriterler, Anadolu kilimlerinin tarihlendirilmesinde ölçü olarak kullanılmamalıdır.⁹

Çalışmamızın konusunu teşkil eden kilim örneklerinin kesin bir tarihlendirmesini yapmak oldukça zordur. Çünkü kilimlerde kullanılan motif ve kompozisyonlar, kullanılan renkler fazla değişiklik göstermeden asırlarca nesilden nesile aktararak günümüze kadar ulaşmıştır.¹⁰ Ancak yakın tarihte dokunmuş kilim örneklerinde, dokuyucularının hayatta olması kesin tarihlendirme yapılabilmesi açısından faydalı olmuştur. Tez konumuzu oluşturan kilim örneklerinin dokunuş tarihleri yaklaşık olarak, 1905 yılına ait bir, 1910 yılına ait üç, 1915 yılına ait bir, 1920 yılına ait iki, 1925 yılına ait iki, 1926 yılına ait bir, 1930 yılına ait altı, 1934 yılına ait bir, 1935 yılına ait dört, 1940 yılına ait bir, 1945 yılına ait üç, 1955 yılına ait üç, 1960 yılına ait bir, 1970 yılına ait iki, 1975 yılına ait bir, 1980 yılına ait üç, 1983 yılına ait bir, 1990 yılına ait iki, 1991 yılına ait iki, 1992 yılına ait bir, 2002 yılına ait bir ve 2003 yılına ait iki örnek bulunmaktadır.

Buna göre kilimlerin en eski tarihli 1905 yılına, en yeni tarihli ise 2003 yılına aittir.

İncelediğimiz örnekler daha çok ev hanımlarının kendi dokudukları ve günlük kullanıma yönelik kilimlerden olmakla birlikte, bir kısmı evlenen genç kızlara çeyiz olarak verilmiş ya da koleksiyonerler tarafından satın alınmak suretiyle günümüze ulaşmıştır.

Sivas ilinin Divriği, Hafik, Zara yöreleri ve köyleri, yapılan araştırma kapsamında dolaşmış, yöre halkının kilimleri evlerde yerde serili vaziyette, duvarda asılı vaziyette, yük altında katlanmış vaziyette kullanıldıkları ve muhafaza ettikleri görülmüştür. Koleksiyonerlerin ellerinde bulunan dokumalar ise daha çok naftalinlenmiş ve ilaçlanmış olarak rulo halinde muhafaza edilmektedir. Bu suretle kilimler güvelere ve çürümeye karşı korunmakta, daha uzun ömürlü olmaları sağlanmaktadır.

⁹ Ölçer, a.g.e., s. 16 v.a.

¹⁰ Bu bilgiler araştırma ve incelememizde bize kaynak kişi olarak yardımcı olan Hayriye Yücesoy'dan 12. 08. 2004 tarihinde edinilmiştir.

Tez kapsamında ele alınan kilimler genel itibariyle iyi muhafaza edildiklerinden fazla yıpranmamışlar, ancak birkaç örnekte yer yer küçük ezik ve yırtıklara rastlanmıştır. (Örnek No: 1 - 8 - 11)

Divriği, Hafik ve Zara Yörelerinde daha çok taban kilimi, seccade, yolluk gibi yaygın amaçlı kullanılan kilimlerin yanı sıra, duvar kilimi, makat (sedir - divan) kilimi ve duvar kiliminin daha küçük ebatlısı olarak dokunup yine duvara asılmak amacıyla kullanılan ve yan kilim tabir edilen türleri de vardır. Ayrıca bu kilim türleri renk, motif ve kullanım amacına göre fazla yaygın olmamak kaydıyla; alaca kilim, nakışlı kilim, yan kilim, kebir (büyük), orta kilim, çul kilim, sandıklı kilim (çeyiz sandıklarının üzerine örtmek için), deve yünlü kilim, kırmızı ve beyaz kilim gibi yöresel isimlerle de anılırlar.¹¹

Yörede, özellikle evlenme, ölüm gibi sosyal olaylarda düz dokumanın (kilimin) özel bir yeri vardı. Evlenecek olan kızın çeyizinde seccade, taban kilimi, makat (sedir - divan) kilimi, heybe gibi dokuma örneklerinin bulunması şarttı. Diğer taraftan ölen kişi kendine ait bir kilime sarılarak camiye götürülür, kişi defnedildikten sonra kilim hayır amacıyla camiye bırakılırdı.¹² Araştırma kapsamında bulunan kilimleri cinslerine göre sınıflandırmak gerekirse: Taban kilimi (Örnek No: 8 - 9 - 11), seccade (Örnek No: 2 - 3), un çuvalı (Örnek No: 18 - 25 - 26), yolluk (Örnek No: 7 - 38) ve duvar kilimi (Örnek No: 10) şeklinde gruplandırmak mümkündür.

Buna göre; otuz üç örnekle taban kilimi birinci sırada, beş örnekle seccade (namazla) ikinci sırada, üç örnekle un çuvalı üçüncü sırada, iki örnekle yolluk dördüncü sırada ve bir örnekle duvar kilimi beşinci sırada yer almaktadır.

Sivas ilinde çoğunlukla tek kanat olarak dokunan kilimlerin yanı sıra, iki uzun parçanın ayrı ayrı dokunduktan sonra yan kenarlarından dikilerek birleştirilmesiyle oluşturulan ve daha çok Divriği yöresinde görülen, çift kanat (şak) olarak adlandırılan kilim dokumaları da görülmektedir. Ancak bu kilimlerin ebat olarak büyük olması, taşınması ve muhafaza edilmesindeki zorlukları beraberinde getirdiğinden, günümüzde

¹¹ Bayraktaroğlu, a.g.m., s. 28.

¹² Bu bilgiler kilim dokuyucusu olan Nazife Şahin'den 25. 07. 2004 tarihinde edinilmiştir.

pek fazla dokunmamaktadır.¹³ Kilimlerin boyutları, kısa kenar uzunluğu ve uzun kenar uzunluğu şeklinde ölçülebilmektedir.

Kısa kenar uzunluğu: 60 - 100 cm. arası dört örnek, 101 - 140 cm. arası on örnek, 141 - 180 cm. arası on sekiz örnek, 181 - 220 cm. arası on iki örnek bulunmaktadır.

Uzun kenar uzunluğu: 120 - 200 cm. arası sekiz örnek, 201 - 280 cm. arası dört örnek, 281 - 360 cm. arası yirmi örnek, 361 - 440 cm. arası sekiz örnek, 441 - 500 cm. arası dört örnek bulunmaktadır.

Buna göre incelenen örneklerin kısa kenar uzunlukları en küçük 60 cm., en büyük 220 cm. arasında, uzun kenar uzunlukları ise en küçük 120 cm., en büyük 500 cm. arasında değişmektedir.

Kilimlerin bordür sayılarına bakıldığında; bordür sayılarının bir ile üç arasında değişmekte olduğu görülmektedir. Bordür sayısı bir olan on altı örnek, bordür sayısı iki olan üç örnek, bordür sayısı üç olan iki örnek bulunmakta, geriye kalan yirmi üç dokuma örneğinde bordür yer almamaktadır.

Araştırma kapsamında bulunan örneklere bakıldığında genellikle bordüre yer verilmediği, bordürlü dokunmuş kilimlerde ise daha çok bir bordürün tercih edildiği, iki, üç bordürlü örneklerin çok az dokunduğu görülmektedir.

Kilimlerde bulunan bordürlerin genişlikleri de birbirlerinden farklılık göstermektedir. Uzun kenar iç bordürü beş örnekte bulunmakta ve genişlikleri 7 - 20 cm. arasında değişmektedir. Orta bordür iki örnekte yer almakta ve bunların genişlikleri 9 ile 16 cm'dir. Dış bordür ise 5 - 10 cm. arasında dört, 11 - 15 cm. arasında dört, 16 - 20 cm. arasında sekiz, 21 - 25 cm. arasında dört ve 25 cm. üzerinde bir örnekte dış bordür yer almaktadır.

Kısa kenar bordürleri: 5 - 16 cm. arası dört örnekte iç bordür yer almaktadır. Orta bordür iki örnekte yer almakta ve bunların genişlikleri 5,5 ile 14 cm.'dir. Dış

¹³ Bu bilgiler kilim dokuyucusu Naciye Başbuğ'dan 12. 08. 2004 tarihinde edinilmiştir.

bordür 4 - 10 cm. arası altı, 11 - 15 cm. arası üç, 16 - 20 cm. arasında altı ve 20 cm. üzerinde bir örnekte yer almaktadır.

Bu duruma göre bordürlerin genişliğini, uzun kenar bordürlerinden başlayarak sıralayacak olursak;

Uzun Kenar İç bordürde: 7 - 20 cm. arasında beş örnek bulunmaktadır.

Uzun kenar orta bordürde: 9 ile 16 cm. genişliğinde iki örnek yer almaktadır.

Uzun kenar dış bordürde: 16 - 20 cm. arasında olanlar sekiz örnekle birinci, 5 - 10 cm. arasında dört, 11 - 15 cm. arasında dört ve 21 - 25 cm. arasında dört örnekle ikinci, 25 cm. üzerinde bir örnekle üçüncü sırada yer almaktadır.

Kısa kenar iç bordürde: 5 - 16 cm. arasında dört örnek bulunmaktadır.

Kısa kenar orta bordürde: 5,5 ile 14 cm. genişliğinde iki örnek yer almaktadır.

Kısa kenar dış bordürde: 4 - 10 cm. arası altı örnekle birinci, 16 - 20 cm. arası altı örnekle ikinci, 11 - 15 cm. arası üç örnekle üçüncü, 25 cm. üzerinde bir örnekle dördüncü sırada yer alır.

Kilimlerin dokunuşları sırasında, teknik özelliklerinden dolayı ilikler meydana gelmektedir. Yörede en çok bilinen ve uygulanan dokuma tekniği ilikli kilim dokuma tekniğidir. Araştırma kapsamında yer alan kilim örneklerinde düz dokuma ve kilim - cicim tekniğinin bir arada kullanıldığı örnekler de bulunmaktadır. Bu tekniklerin bir kilimde tek başlarına uygulanmalarından ziyade daha çok ilikli kilim tekniğiyle birlikte kullanıldıkları görülmektedir.

Örneklerdeki dokuma tekniklerine bakıldığında; ilikli kilim tekniğinde dokunmuş olanlar yirmi üç örnekle birinci, ilikli kilim - cicim tekniği bir arada kullanılmış olanlar on dokuz örnekle ikinci ve düz dokuma tekniği kullanılmış olanlar iki örnekle üçüncü sırada yer alırlar.

Katalog kısmında incelenen örneklerden anlaşılacağı üzere Sivas yöresi kilimlerinin ilik boylarında standart ölçü söz konusu değildir. Kilimler ilik boyları

bakımından incelendiğinde bunların ölçülerinin 0,5 cm. ile 2,5 cm. arasında değiştiği görülmüştür.

Kilimlerin kalitelerini şüphesiz malzeme kadar, kullanılan malzemenin (ipin) kalınlığı da belirlemektedir. Kaliteli malzemedен ince bükümlü ipler elde edilmekte, bu da kilimin kalitesini artırmaktadır. Kilimlerde kullanılan çözgü yünleri önce çıkırıktaki bir kat, daha sonra iğde iki kat olacak şekilde bükülerek dokumaya hazır ip haline getirilir. Atkı ipliği ise kirmanda tek kat ve oldukça seyrek olarak bükülerek elde edilir. Bu seyrek bükümün nedeni, atkı ipliğinin sert olması durumunda dokuma sırasında kirit vurulunca atkı ipliğinin oturmayaacağı yani çözgü iplerinin görüleceği şeklinde açıklanabilir. Bilindiği kadarıyla XX. yy. başlarında, Sivas yöresinde kilimlerin kalitesi günümüzdekine benzer şekilde çözgü ipinin sayısı (çile) nin yanı sıra çözgü ve atkı ipliklerinin ağırlığına göre ölçülmekteydi. Aynı gelenek anılan yıllarda Niğde, Kırşehir, Nevşehir, Konya, Yozgat, Kayseri yöresinde de vardı. Sivas çevresinde 20 çift ipe, diğer merkezlerdeki gibi, “Bir çile” denilmekteydi. İpin ağırlığı ile kalite belirleme günümüzde, Sivas’ın yanı sıra Konya, Kayseri, Yozgat yöresinde ve Batı Anadolu yöresi dokuma merkezlerinde halen yaygındır.¹⁴

Kilimlerin kalitelerini 10 cm²’ de dikey yönde (çözgü) ve yatay yönde (atkı) tel sayıları belirlemektedir. Buna göre incelenen örneklerde, Dikey yönde (çözgü) 10 cm²’ deki tel sayısı bakımından: 30 - 35 tel arası sekiz, 36 - 40 tel arası yirmi altı, 41 - 45 tel arası iki, 46 - 50 arası dört ve çözgüsü 60 tel olan dört örnek mevcuttur.

Kilimlerin kalitelerine bakıldığında dikey yönde (çözgü) 10 cm²’de tel sayısı bakımından; 36 - 40 tel arası olanlar yirmi altı örnekle birinci, 30 - 35 tel arası olanlar sekiz örnekle ikinci, 46 - 50 tel arası olan dört örnek ve 60 tel olan dört örnekle üçüncü, 41 - 45 tel arası olan iki örnekle dördüncü sırada yer almaktadır.

Yatay yönde (atkı) 10 cm²’ de tel sayısı bakımından: 40 - 50 tel olan yedi, 60 - 70 tel olan on iki, 80 - 100 tel olan yirmi, 120 - 130 tel olan beş örnek mevcuttur.

¹⁴ Deniz, **Yozgat**, s. 77.

Buna göre; 80 - 100 tel arası olanlar yirmi örnekle birinci, 60 - 70 tel arası olanlar on iki örnekle ikinci, 40 - 45 tel arası olanlar yedi örnekle üçüncü, 120 - 130 tel arası olanlar beş örnekle dördüncü sırada yer almaktadırlar.

Divriği, Hafik ve Zara yöresinde dokunan kilimlerde kullanılan hammadde elyafının neredeyse tamamına yakın bir kısmı her dönemde yün olmuştur. Pamuk ise sınırlı ölçüde kullanılmakla birlikte, yöresel tabirle eriş - arış olarak adlandırılan çözümlerde kullanılmıştır. Son yıllarda dokunan kilimlerde orlon da yer almaktadır. Araştırmalarımız sırasında özellikle Zara yöresindeki dokumalarda orlon kullanıldığı görülmüştür. Bu duruma sebep olarak ise küçükbaş hayvancılığın zaman içinde yok olması, yünden ip hazırlamak ve boyamanın zahmetli oluşu gösterilmiştir.¹⁵ Kilimler çözümlü ve atkıda kullanılan hammaddeye göre sınıflandırılacak olursa; çözümlü ve atkısı yün olanlar yirmi beş örnekte, çözümlü ve atkısı yün - kıl karışımı olanlar üç örnekte, çözümlü pamuk, atkısı yün olanlar on örnekte, çözümlü pamuk, atkısı orlon olanlar altı örnekte görüldüğü gibidir.

Örnekler, kullanılan hammaddeye göre değerlendirilecek olursa; çözümlü ve atkısı yün olanlar yirmi beş örnekle birinci, çözümlü pamuk atkısı yün olanlar on örnekle ikinci, çözümlü pamuk, atkısı orlon olanlar altı örnekle üçüncü, çözümlü ve atkısı yün - kıl karışımı olanlar üç örnekle dördüncü sırada yer almaktadırlar.

Sivas kilimlerin bir çoğunun düz tezgâh tabir edilen ıstar tezgâhlarında, tümüyle yünden dokunuyor olmaları, çözümlünün sık olması ve çözümlüde düğüm ya da eklemelerden kaçınılması, renklerin doğal yöntemlerle elde edilmesi, (mesela yalağı adı verilen bitkinin çiçek ve yaprakları ile odun isisi karıştırılarak kahverengi elde edilmesi¹⁶) motif ve kompozisyonların otantik oluşu gibi değerini artıran özellikler bakımından tarih boyunca Anadolu ve dünya dokuma sanatında önemli bir yere sahip oluşunun göstergesidir.

Araştırma kapsamında bulunan kilimlerin daha çok kök boya tabir edilen bitkisel kaynaklı boyalarla renklendirildiği görülür. Buna göre doğal boya (kök boya) ile renklendirilmiş olanlar yirmi örnekle birinci, kimyasal boya ile renklendirilmiş olanlar

¹⁵ Bu bilgiler kilim dokuyucusu Kamer Aslantaş'dan 11. 07. 2004 tarihinde edinilmiştir.

¹⁶ Bu bilgiler kilim dokuyucusu Hediye Akpınar'dan 25. 10. 2004 tarihinde edinilmiştir.

on altı örnekle ikinci, doğal - kimyasal karışımı boyalarla renklendirilenler yedi örnekle üçüncü ve yünün doğal haliyle kullanıldığı bir örnek dördüncü sırada yer almaktadır.

Çalışmamızın konusunu teşkil eden kilim örneklerinde, yörenin soğuk iklimine bağlı olarak zeminde açık renklerden ziyade koyu renklerin tercih edildiği görülmektedir. Örneklerin birçoğunda zemin rengi olarak siyah, mavi, turuncu, kırmızı, yeşil, sarı, beyaz, pembe, kahverengi, gri, bordo gibi renkler bir arada kullanılmıştır. Tek zemin rengine sahip olan kilimlerde ise daha çok kırmızı, siyah, az da olsa kahverengi, mavi, bordo gibi renkler tercih edilmiştir.

Örneklere bakıldığında kilimlerin zemininde genellikle birden fazla renge yer verildiği, tek renkli zeminlerde ise kırmızı ve siyahın çok kullanıldığı görülmektedir. Kahverengi, mavi ve bordo gibi renkler ise çok az da olsa kullanım alanı bulmuştur.

Kilimlerin bordürlerinde zemin rengi olarak beyaz dokuz, siyah yedi, kırmızı iki, sarı bir, mavi iki, yeşil üç örnekte kullanılmıştır. Dört kilimin bordüründe birden fazla zemin rengine yer verilmiştir. Toplam yirmi üç kilim ise bordürsüz dokunmuştur.

Buna göre kilimlerin bordür zemin renklerine bakıldığında bazı örneklerde birden fazla zemin rengine yer verildiği, tek renkli bordür zeminlerinde ise beyaz, siyah, yeşil, kırmızı, mavi ve sarı renklerin tercih edildiği görülmektedir.

Kilimlerde motif rengi olarak: Beyaz otuz dokuz, kırmızı otuz yedi, mavi otuz yedi, sarı otuz beş, siyah otuz beş, yeşil otuz üç, turuncu yirmi beş, kahverengi on dört, pembe on dört, bordo on bir, bej altı, lacivert dört, eflatun üç, kına yeşili iki, çağla yeşili bir örnekte kullanılmıştır.

Bu durumda kilimlerin zemininde bulunan motif renkleri bakımından: Beyaz, kırmızı, mavi, sarı, siyah, yeşil, turuncu, kahverengi, pembe, bordo gibi renklerin çoğunlukla tercih edildiği, bu renklerin yanı sıra bej, lacivert, eflatun, kına yeşili ve çağla yeşili gibi renklerin az da olsa kullanım alanı bulunduğu görülür.

İncelenen yöre kilimlerinin kompozisyon (desen) açısından bir değerlendirmesi yapıldığında, daha çok geometrik motiflerin süsleme unsuru olarak kullanıldığı görülür. Bu özellik bazı araştırmacılar tarafından kilim dokuma tekniğindeki zorluğa bağlanır.¹⁷

Çeşitli motif ve kompozisyonların kendine özgü renklerle dokunduğu yöre düz dokumalarında geometrik motiflerin yanı sıra çok az da olsa stilize edilmiş hayvan figürleri (Res. No: 2 - 8 - 9), sembolik motifler (Res. No: 2 - 8 - 17) ve bitkisel motiflere (Res. No: 2) de yer verilmiştir. Ancak bu figür ve motifler daha çok dolgu motifi olarak kullanılmışlardır.

Yörenin geleneksel kilim dokumalarında kullanılan motif ve kompozisyonların oluşumunda son yüzyılda geleneksel yerel kültürün yanı sıra 1854 - 1855 Kırım Savaşı ile tarihte “93 Harbi” olarak bilinen 1877 - 1878 Osmanlı - Rus Savaşı’ndan sonra Anadolu’ya gelen ve bir bölümü Sivas’a yerleştirilen Kırım, Kafkasya, Erzurum, Kars, Van vb. bölge göçmenlerinin etkisi oldukça fazladır. XIX. yüzyılın sonlarına doğru, Sivas yöresindeki köylerin % 40 kadarını bu göçmen köyleri oluşturmaktaydı. Yerli halkın “Kars Göçmenleri” (Muhacirler / Terekemeler) diye adlandırdığı bu topluluklar daha çok hayvancılıkla uğraştıklarından dağ köyelerine yerleşmişler, kentlere yerleşenler ise ayrı mahalleler oluşturmuşlardır. Özgün kültürlerini günümüze kadar koruyarak gelen bu unsurlar, son yüzyılda Sivas yöresi dokumalarının yanı sıra diğer yerel folklorik alanları da fazlasıyla etkilemişlerdir.¹⁸

Sivas kilimlerinin kompozisyon özelliği olarak; hangi motif işlenirse işlensin, kullanılan motiflerin genellikle “Sonsuzluk prensibi” ne uygun bir şekilde yerleştirilmesidir. Bu nedenle genelde iki, bazen de dört kenarda yarım bırakılan motifler sayesinde, yöre insanının “sevginin devamı” şeklinde yorumladığı bu kompozisyon düzenlemesine adeta bir süreklilik - devamlılık duygu ve düşüncesi katılmıştır (Res. No: 4 - 8 - 9 - 23 - 31). Simetrinin genellikle vazgeçilmez bir özellik olarak uygulandığı yöre kilimlerinin kompozisyonları, çoğunlukla kullanılan bu motiflerin sürekli tekrarı şeklinde dokunmasıyla oluşturulur. Bu düzenleme içerisinde yörede en çok kullanılan geometrik motifler; elibelinde, koçboynuzu, kurtağzı - kurtizi,

¹⁷ Ayşen Aldoğan, “Doğu Yöresi Kilimleri”, *Sanat Dünyamız*, 12, İstanbul, 1986, s. 31.

¹⁸ Parla ve Bşk., a.g.md., s. 6858 - 6923.

akrep, ejder, pıtrak, tarak, çengel, suyolu, bereket, yıldız, küpe, kuş, saçbağı, dörtgöz, mihrap, im, el, çiçek gibi motiflerdir.

Kilimlerde bulunan motiflerin isimleri Türk insanının çevreden ve yaşamdan nasıl etkilendiğini gösterir. Öyle ki; motiflerin birçoğunun isimlerine bakıldığında inanışların, doğa olaylarının ve canlı - cansız birçok varlığın ismi ile aynı olduğunu görmek mümkündür.

Bu durumda katalogda bulunan kilimlerin zemin ve bordürlerinde bulunan motifleri sınıflandırmak gerekirse;

a) Anlam Yüklü Motifler: Ying - Yang (aşk ve birleşim), Bereket, Mihrap, İm.

b) Bitkisel Motifler: Hayat ağacı, Çiçek.

c) Geometrik Motifler: Çengel, "S", Suyolu, Deli kıvrım, Kaygısız, Pıtrak.

d) Figürlü Motifler: Akrep, El - Parmak, Kuş, Elibelinde, Göz, Dörtgöz, Dokuz gözce, Koçboynuzu, Kurtağzı - Kurtizi, Ejder, Balık kılıcı.

e) Kozmik Motifler: Yıldız.

f) Nesneli Motifler: Bukacağı, Saçbağı, Tarak, İbrik, Sandıklı, Testere ağzı, Küpe, Muska şeklindedir.

Bu duruma göre zeminde bulunan motifler değerlendirilecek olursa:

Anlam yüklü bezemelerde: Dört örnekle bereket motifi birinci, iki örnekle im motifi ikinci, birer örnekle Ying - Yang (aşk ve birleşim) ve mihrap motifi üçüncü sırada yer alır.

Bitkisel bezemelerde: İki örnekle hayat ağacı motifi birinci, çiçek motifi bir örnekle ikinci sırada yer alır.

Geometrik bezemelerde: On sekiz örnekle pıtrak motifi birinci, dört örnekle çengel motifi ikinci, üç örnekle kaygısız motifi üçüncü, iki örnekle “S” motifi dördüncü, birer örnekle deli kıvrım ve suyolu (sığır sidiği) motifi beşinci sırada yer alır.

Figürlü bezemelerde: On dokuz örnekle kurtağzı - kurtizi motifi birinci, on yedi örnekle koçboynuzu motifi ikinci, on iki örnekle elibelinde motifi üçüncü, dokuz örnekle akrep motifi dördüncü, yedi örnekle ejder motifi beşinci, beşer örnekle el - parmak ve göz motifi altıncı, dört örnekle dörtgöz motifi yedinci, üç örnekle kuş motifi sekizinci, birer örnekle dokuz gözce ve balık kılçığı motifi dokuzuncu sırada yer alır.

Kozmik bezemede: Yıldız motifi altı kilimde tercih edilmiştir.

Nesneli bezemelerde: On iki örnekle testereağzı motifi birinci, beşer örnekle muska ve tarak motifi ikinci, dört örnekle sandıklı motifi üçüncü, üç örnekle bukağı motifi dördüncü, ikişer örnekle saçbağı ve küpe motifi beşinci, bir örnekle ibrik motifi altıncı sırada yer alır.

Bordür motifleri genellikle zemin motifleri ile aynıdır. Ancak kilim zemininde süreklilik - devamlılık duygusu yaratmak için yarım bırakılan motifler bu kez bordürlerde tam olarak dokunmuştur.

Kilimlerin bordürlerindeki motifler değerlendirilecek olursa:

Anlam yüklü bezemelerde: İki örnekte bereket motifi kullanılmıştır.

Geometrik bezemelerde: Beş örnekle suyolu motifi birinci, bir örnekle çengel motifi ikinci sırada yer alır.

Figürlü bezemelerde: Üç örnekle koçboynuzu motifi birinci, ikişer örnekle kurtizi ve kuş motifi ikinci, birer örnekle akrep ve elibelinde motifi üçüncü sırada yer alır.

Kozmik bezemede: Bir örnekte yıldız motifi bulunmaktadır.

Nesneli bezemelerde: On bir örnekle tarak motifi birinci, beş örnekle testereağzı motifi ikinci, ikişer örnekle küpe ve muska motifi üçüncü, bir örnekle saçbağı motifi dördüncü sırada yer alır.

Sivas yöresi kilimlerinin uçlarındaki saçaklar diğer yörelerde olduğu gibi genellikle bağlanarak temizlenir. Oldukça uzun tutulan saçaklar üçlü, dörtlü, beşli, düz veya özellikle Zara, Divriği, Şarkışla gibi yörelerde saç örgüsü; Kangal, Kırım, Erzurum, Kars gibi bölge muhacirlerinin yaşadığı yörelerde ise atkuyruğu şeklinde örülerek düğümlenir. Bunun nedeni yöre insanı tarafından “kilimi dokuyan genç kız ise saçaklar saç örgüsü şeklinde düğümlenir, eğer dokuyucu evli kadın ise saçaklar serbest bırakılır” şeklinde açıklanmaktadır.¹⁹

Sonuç olarak günümüzde küçükbaş hayvancılığın azalması sebebiyle, dokumanın hammaddesi olan iplikteki kalitenin düşmesi, yün eğirme ve büküm titizliğine eskisi kadar uyulmaması, atkı ve çözümlerdeki standart ölçü olan çözgü sayısı ve çözgü kalınlığının değişmesi, daha ucuz ve kolay olduğu için kimyasal boyaların tercih edilmesi, orijinal motiflerin yerine daha basit ve geleneği olmayan motiflerin işlenmesi, talep üzerine yöreye özgü otantik renklerin yerine değişik renklerin kullanılması gibi sebepler, bu yöre kilimlerinin kendisine özgü özelliklerinin ve otantik değerlerinin zaman içerisinde kaybolmasına sebep olmuştur.

Bu olumsuz gelişmeler neticesinde Sivas'ta kilim dokuma geleneği yok denecek seviyeye inmiştir. Eskiden oldukça zengin bir uygulama alanı bulan doğal boyacılık, günümüzde endüstri ürünlerinin günlük hayata çok hızlı etki etmesi sonucu önemini kaybetmiştir. Günümüzde dokumacılıkta ticari bir amaç güdüldüğünden düzenli üretim yapan üretim mekanizmasından söz etmek zordur. Ayrıca, eldeki mevcut otantik özelliğe sahip kilimler ticari zihniyetle halkın elinden çok ucuz fiyatlarla alınarak yabancılara satıldığından, hâlihazırda aslına uygun Sivas kilimi diye tanımlayabileceğimiz örnekleri bulmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir.

¹⁹ Bu bilgi araştırma ve incelemelerimizde bize kaynak kişi olarak yardımcı olan antikacı Cavit Döşkaya'dan 27. 07. 2004 tarihinde edinilmiştir.

6.2. KARŞILAŞTIRMA VE SONUÇ

Çalışmamızın katalog kısmındaki Sivas ili, Divriği, Hafik, Zara yöreleri kilim örneklerine bakıldığında, dokumaların hammadde, dokuma tekniği, renk, kompozisyon ve motif düzenlemesi gibi teknik ve estetik özellikler yönünden Anadolu'nun diğer yöreleri ile büyük benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Orta Asya'dan Anadolu'ya yurt edinmek ve devlet kurmak üzere XI. yy.'dan XIX. yy.'a kadar çok geniş zaman dilimi içerisinde ve farklı bölgelerden göç eden Türk boyları ve oymakları, kendi düşünce ve estetik değerlerinin yanı sıra günlük hayattaki vazgeçilmez kültürlerini de beraberlerinde getirdiklerinden, bugün Anadolu'nun her köşesi çok çeşitli adet ve geleneklerin bütünleştiği ve yan yana yaşamaya devam ettiği geleneksel bir sanat galerisi görünümünü almıştır.

Türklerin beraberlerinde getirdikleri dokuma kültürünü yeni yurtlarında da sürdürmeleri sonucu, aynı göç güzergâhında aynı geleneksel havayı birleştiren motifler de ortaya çıkmış, renkler ve desenler birbirlerinden çeşitli alıntılar yapmışlardır. Bu bakımdan, örneğin Sivas kiliminde bulunan bir motif ve kompozisyon düzenlemesi Konya'da, Kayseri'de veya Kırşehir'de; daha da ileri giderek Balıkesir, Çanakkale veya Uşak'da dokunan bir yaygıda pek ala rastlanabilecek duruma gelebilmiştir. Bu gerçekten hareketle yine örneğin, Halep'ten devam ederek Anadolu'nun değişik bölgelerine göç eden Reyhanlı Türkmenleri'ne ait motifler Hatay'da, Malatya'da, Sivas'ta, Kayseri'de vb. yörelerde karşımıza çıkabilmektedir.²⁰

Anadolu Türk dokuma sanatının gelişip olgunlaşmasında ve diğer ülkelerin dokuma ürünleri yanında dünya çapında haklı bir yere sahip olmasında Anadolu yerel kültür çevrelerinin rolü azımsanmamalıdır. Çünkü Türkmen oymaklarına ait olan dokuma yaygılarındaki mevcut motifler ortaya çıktıkları Orta Asya'dan buralara gelinceye kadar çeşitli etkilere açık olmuşlar, bunun sonucu olarak da geçtikleri çevreleri etkiledikleri gibi kendileri de doğal olarak bu çevrelerden etkilenmişlerdir. Dolayısıyla zengin bir kültürel geçmişi olan Anadolu'ya geldiklerinde diğer

²⁰ Fahrettin Kayıpmaz, Naciye Kayıpmaz, "Sivas Kilim Seccadeleri", **Türk Etnografya Dergisi**, 19, Ankara, 1991, s. 95, Münevver Ünsal, **Van ve Yöresi Kilim Motiflerinin Dili**, (Basılmamış, M.S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanatta Yeterlilik Tezi), 1989, s. 2.

medeniyetlerin bıraktıkları izleri kısmen de olsa özümseyip sürdürmeleri, zaten sanatın her türünde görülen kültürel alış - verişlerin değişmez gerçeğine de uygun düşmektedir. 1071 tarihli Malazgirt zaferinden önce Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde ve tarihin değişik evrelerinde yaşayan ve içlerinde zamanla göç ederek Anadolu'yu yurt edinmiş azımsanmayacak ölçüdeki değişik Türk budunlarının da bulunduğu Anadolu toplumu, çeşitli yönetimler süresinde farklı kültürlerin birbirinden ötekine geçerek, birbirleriyle kaynaşarak yaşadıkları topraklar üzerinde oluşup, gelişen uygarlıkların geleneklerinden çok şeyler almış, aktarmış veya kendilerine göre yorumlayarak bugüne kadar getirmişlerdir.²¹

Tüm bunlardan yola çıkarak dokuma sanatına bakıldığında, Anadolu kilimlerinde renkler ve desenler, gelişigüzel seçilmez. Her yörenin kendine özgü bir kilimi vardır. Renkler ve desenler, bir gelenek zinciriyle sonraki yüzyıllara ulaşır. Her çizginin dili aynıdır, anlamı başkadır. Kuş, horoz figürleri, eski Türk ongunlarının izlerini taşır. Yıldız biçimindeki uğur ve bereket simgeleri, sağlık ve mutluluk tılsımı yılan ve ejder kıvrımları, zencerekler, cennet çiçekleri, tarak, tırmık, ibrik gibi nazarlıklar kısacası, Anadolu'nun tüm insanları, manevi dünyası, en küçük ayrıntıları ve göz alıcı renkleriyle kilimlerde yüze güler.²²

Çalışmamızın katalog kısmında incelenen geleneksel Sivas ili Divriği, Hafik, Zara yöreleri kilim dokuma örneklerinin, katalog sıralaması da göz önünde tutularak, Anadolu'nun diğer yörelerinde dokunan kilimlerle renk, motif, desen, kompozisyon düzenlemesi gibi teknik ve estetik özellikleri yönünden benzerliklerine örnek verilecek olursa:

Divriği yöresine ait (Res. No: 1 - 15) örnekler motif ve kompozisyon bakımından Kırşehir - Mucur, Kırşehir - Kaman ve Malatya - Sinan²³ kilimlerinde de karşımıza çıkar. Zemini dolduran altıgenlerin içlerindeki kurtağzı, yılan - ejder, bereket (Çiz. No: 117 - 45 - 111) motifleri bu kilimlerle büyük benzerlik gösterir.

²¹ Acar, a.g.e., s. 7 v.a.

²² Mehmet Önder, "Anadolu'da Kilimler de Konuşur", **Kültür ve Sanat**, 11, Ankara, 1991, s. 46 - 47.

²³ Yerli, **Sivas**, Levha: XCIX - C, Res. No: s. 175 - 176.

Bordürlerde işlenmiş suyolu (Çiz. No: 75) motifi, Eşme²⁴ seccadelerinde bulunan ve yine bordürlere işlenmiş suyolu motifiyle benzerlik göstermektedir. (Bkz.. Res. No: 84)

Katalogumuzda yer alan Divriği yöresine ait (Res. No: 5 - 7 -11 - 17) örneklerin zemininde bulunan basık altıgen şeklindeki ana motiflerin içlerindeki kurtağzı, ejder (Çiz. No: 49 - 45) motifleri ve saçbağı (Çiz. No: 59) motifleriyle dolgulu bordürüyle Konya İ.T.A.M. bulunan ve kaynak kişilerce Malatya²⁵ yöresine ait olduğu belirtilen kilim örneği büyük benzerlik göstermektedir.

Divriği yöresine ait (Res. No: 15) örnekte zemini dolgulandıran kurt ağzı - kurt izi ve ejderha (Bkz. Çiz. No: 45 - 84) motifleri ile tüm zemindeki altıgen şekiller, Van - Malatya²⁶ yöresine ait dokumayla çok büyük benzerlik göstermektedir. (Bkz. Res. No: 90)

Divriği yöresine ait (Res. No: 13) yolluk örneği üzerindeki yatay kuşaklar üzerinde yer alan bereket (Çiz. No: 40) motifi Yozgat²⁷ yöresine ait çuvallar üzerindeki bereket motifiyle benzerlik göstermektedir. (Bkz. Res. No: 91)

(5 - 11 - 13 - 19 - 23 - 25 - 27 - 29) numaralı resimlerde yer alan kilim örnekleri enine motifli kuşaklar halinde kilim - cicim tekniği bir arada kullanılarak dokunmuştur. Kilimlerin zeminini dolgulandıran pıtrak ve bereket (Çiz. No: 24 - 101 - 40) motifleri Iğdır - Tuzluca, Van²⁸, Eşme²⁹ dokumalarıyla benzerlik göstermektedir (Bkz. Res. No: 92 - 93).

Divriği yöresine ait (Res. No: 3) seccade örneğinde mihrap nişi içerisinde hayat ağacı motifi Kayseri³⁰ yöresine ait seccade örneği ile benzerlik göstermektedir. Her iki örnekte de mihrap nişinin üst kısmı kademeli olarak üçgen şekilde düzenlenmiş ve nişin içerisine ana motif olarak hayat ağacı motifi yerleştirilmiştir. Bu motif, eski Türk inanç

²⁴ Neriman Görgünay Kırzioğlu, **Eşme Kilimleri**, Ankara, 1994, 90, Res. No: 37.

²⁵ Karahan, **Konya**, Levha: CVII, Res. No: 42.

²⁶ Recai Karahan, **Y.Y.Ü.Türk El Sanatları Uygulama ve Araştırma Merkezi Kilim Kataloğu – 1**, Van, 2005, s. 20, Örn. No: 10.

²⁷ Bekir Deniz, **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları**, Ankara, 2000, Res. No: s. 48.

²⁸ Neriman Görgünay Kırzioğlu, **Altaylar'dan Tunaboyu'na Türk Dünyası'nda Ortak Yanışlar (Motifler)**, Ankara, 2001, s. 78 - 79, Res. No: 61 - 62.

²⁹ Kırzioğlu, **Altaylar'dan**, s. 122, Res. No: 53.

³⁰ Karahan, **Y.Y.Ü. Katalog**, Levha: CXXVII, Res. No: 81.

sistemi olan Şamanizm'e göre evrenin merkezini, ölüm, ölümden sonraki hayat, ruh, ölümsüzlük gibi manevi hayatı sembolize ettiği bilinmektedir. Bu motif, dokumaların yanı sıra mimari yapılarda ve mezar taşlarında da görülmektedir. İslamiyet öncesi dönemden günümüze kadar gelenekli olarak Türk süsleme sanatında kullanılmıştır. Genellikle kuşlar ve kartallar ile birlikte tasvir edilen bu motif Selçuklu ve Beylikler döneminde cennet anlamı da kazanmıştır. Bu dönemlerden kalma giyisi ve bezemelerin yanı sıra mimari eserlerde, çini ve taş gibi plastik sanatlarda sıkça rastlanmaktadır. Osmanlı sanat eserlerinde de görülen hayat ağacı daha çok halk sanatlarına özgü bir bezeme ögesi olarak varlığını sürdürmüştür. Günümüzde ise halı, kilim gibi dokuma ürünlerinde görülmektedir.³¹

(37 - 39 - 43 - 47 - 53 - 55 - 57) numaralı resimlerde yer alan kilim örnekleri çok renkli enine motifli kuşaklar halinde dokunmuştur. Bantlar üzerinde bulunan el - parmak (Çiz. No: 97 - 98 - 99) motifleri Van³², Eşme³³ (Bkz. Res. No: 94), Kıbrısçık³⁴ ve İran - Tebriz³⁵ (Bkz. Res. No: 95) kilimlerinde de görülmektedir.

Kilimlerde bulunan elibeline, pıtrak, koçboynuzu, göz (Çiz. No: 85 - 102 - 19 - 14) motifleri Eskişehir³⁶ (Bkz. Res. No: 96), Azerbaycan - Bakü³⁷ (Bkz. Res. No: 97) dokumalarında, elibeline motifi Çanakkale - Ezine³⁸ (Bkz. Res. No: 98) , Mersin³⁹ (Bkz. Res. No: 99), Nevşehir⁴⁰ (Bkz. Res. No: 100) dokumalarında da görülmektedir.

Hafik yöresine ait (Res. No: 49 - 51) un çuvaları farklı genişliklerde enine bantlar halinde dokunmuştur. Bantlar üzerine dolgu motifi olarak işlenmiş olan pıtrak ve elibeline (Çiz. No: 24 - 102 - 35) motifleri İçel⁴¹, Eşme⁴² (Bkz. Res. No: 101),

³¹ Necati Demir, Metin Yerli, "Ordu Yöresi Çepni Kilimleri", **Erdem (Halı Özel Sayısı - I)**, X, 28, Ankara, 1999, s. 101 - 111.

³² Yerli, **Sivas**, Levha: XCVIII, Res. No: 174.

³³ Neriman Görgünay Kırzioğlu, **Altaylar'dan**, s. 156, Res. No: 70.

³⁴ Abdullah Türker, **Bolu Müzesi'nde Bulunan Kilimler**, (Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2000, Levha: XXXIII, Res. No: 33.

³⁵ Neriman Görgünay Kırzioğlu, **Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri**, Ankara, 2002, s. 25, Res. No: 13.

³⁶ Neriman Görgünay Kırzioğlu, **Altaylar'dan Tunaboyu'na Türk Dünyası'nda Ortak Yamışlar (Motifler)**, Ankara, 2001, s. 252, Res. No: 216.

³⁷ Kırzioğlu, **Altaylar'dan**, s. 247, Res. No: 211.

³⁸ Kırzioğlu., **Altaylar'dan**, s. 149, Res. No: 127.

³⁹ Kırzioğlu., **Altaylar'dan**, s. 148, Res. No: 126.

⁴⁰ Kırzioğlu., **Altaylar'dan**, s. 148, Res. No: 125.

⁴¹ Taciser Onuk., **İçel El Sanatları**, Ankara, 1998, s. 92, Res. No: 8.

Çanakkale⁴³ (Bkz. Res. No: 102) düz dokuma - zili karışık çuval örneklerinde de aynı renk ve dokuma özellikleriyle görülmektedir.

Zara yöresine ait (Res. No: 65) kilim örneği üzerindeki göz motifi, Ayvacık yöresine ait dokuma üzerine işlenmiş hamaylı⁴⁴ (Çiz. No: 124) adı verilen motife benzerlik gösterir. (Bkz. Res. No: 103)

Zara yöresine ait (Res. No: 63 - 65 - 67 - 75 - 77 - 81) örneklerin zeminleri farklı renk ve genişliklerde yatay kuşaklara ayrılmış olup kuşakların zengin motif çeşitlemesi ile dolgulandırılması, ayrıca bordüre yer verilmemesi yönüyle Konya - Karapınar⁴⁵, Van⁴⁶, Diyarbakır Cahit Sıtkı Tarancı Müzesinde Bulunan Konya örneği⁴⁷, Erzurum⁴⁸ gibi Anadolu'nun birçok yöresinde görmek mümkündür. Genellikle bütün örnekler taban kilimi ya da yolluk amaçlı olarak dokunmuştur.

Zara yöresine ait (Res. No: 85) taban kiliminin zeminini oluşturan kompozisyon ile Van ili Muradiye yöresine ait kilimin motifleri aynı olmamakla birlikte kompozisyon ve görünüm olarak birbirine benzemektedir.⁴⁹

(69 - 71 - 83 - 85) numaralı resimlerde yer alan kilim örneklerinde zemini dolgulandıran basık altıgen motiflerin tekrarı ile oluşturulmuş kompozisyon Yozgat - Akdağmadeni, Kırşehir - Akpınar⁵⁰ kilimleriyle zemin ve bordür motiflerinde benzerlik göstermektedir.

⁴² Neriman Görgünay Kırzioğlu, **Eşme Kilimleri**, Ankara, 1994, s. 123, Res. No: 53.

⁴³ Neriman Görgünay Kırzioğlu, **Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri**, Ankara, 2002, s. 103, Res. No: 73.

⁴⁴ Bekir Deniz, **Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili)**, Ankara, 1998, Res. No: 42.

⁴⁵ Karahan, **Y.Y.Ü. Katalog**, Levha: CXXVII, Res. No: 81.

⁴⁶ Metin Yerli, **Van Müzesinde Bulunan Kilimler**, (Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 1995, Levha: LXIII, Res. No: 55.

⁴⁷ Mehmet Kulaz, **Diyarbakır Müzesinde Bulunan Halı, Kilim ve Kumaşlar**, (Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 2005, Levha: XLVIII, Res. No: 42.

⁴⁸ Yerli, **Van**, Levha: LXIII, Res. No: 55.

⁴⁹ Recai Karahan, "Van İli Muradiye İlçesinde Bulunan "Emeni" Dokumalarının Terminoloji ve Motifleri Hakkında Bir Araştırma", **V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler**, Ankara, 2001, Res. No: 7 - 8.

⁵⁰ Yerli, **Sivas**, (Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 1999, Levha: XCIII - XCIV, Res. No: 164 - 165.

Sonuç olarak; Sivas yöresinin tarihin her döneminde Anadolu'nun tam kalbinde yer alması ve coğrafi konumunun Türkmen sosyal yaşantısına müsait olması sebebi ile değişik yöre kültürlerinin yerleşimine ve ticaretine her zaman açık olmuştur. Tüm bu etkileri kendi geleneksel kültür bünyesi içerisinde özümseyip geliştirerek zaman içerisinde Anadolu dokuma geleneğinin bir sentezi durumuna gelmiştir. Kilim üretiminde kendine has hammadde ve doğal boya elde etmesi, hammaddenin kaliteli oluşu, iplik büküm ve dokuma sıklığı, kilimlerde motif ve kompozisyon düzenlemesi ile tarih boyunca Anadolu ve Dünya kilim dokuma sanatında mükemmel denebilecek ürünler vermiş, iç ve dış pazarlarda haklı olarak her zaman rağbet gören yörelerin başında gelmiştir.

Sivas yöresi kilimleri gerek zemin gerekse bordürde kullanılan motifler ve bu motiflerin oluşturduğu kompozisyonlar bakımından özellikle Kırşehir, Malatya, Iğdır, Van, Kayseri, Çanakkale, Mersin, Nevşehir, Konya, Erzurum, Yozgat, İçel, Eşme, Kıbrısçık, Çanakkale ve hatta İran kilim dokumalarıyla büyük benzerlik göstermektedir. Bu durumu yakın ve sınır yörelerin birbirlerini kültürel yönden daha çabuk ve kolay etkilemesine bağlamak doğru olacaktır. Bunun yanı sıra Sivas yöresi kilimleri kendine has motif ve kompozisyonlarıyla da çoğu yöreden ayrılmaktadır. Zaten pek çok yörede motifler birbirine benzese de motiflerin değişik şekillerde düzenlenmesinden dolayı dokunduğu yöreye ait özelliklerin doğmasına sebep olmaktadır. Bu da Türk dokuma sanatının zenginliğini ortaya koyar.

Türk dokuma sanatı açısından mükemmel denebilecek eserlerin ortaya çıkmasında en büyük etken muhakkak ki binlerce yıllık kültür birikimidir. Motiflerin benzerliğinin ve özdeşliğinin temelinde, zaman, coğrafya ve kültür farklılıkları olsa da her zaman yozlaşma etkilerine karşı koyan Türk Kültür ve Sanatının köklülüğünü ve gücünü gösterebiliriz.

Ancak son yıllarda ülkemizde yaşanan kültürel yozlaşma her alanda olduğu gibi dokuma sanatımızda da etkili olmuş bu da beraberinde farklı ve yeni bir bakış açısını gerekli kılmıştır. Kendine özgü dokuma ve motif özelliklerine sahip olan Anadolu'nun her yöresi, günümüzde ticari amaçlar güdüldüğünden yöresellikten uzaklaşma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu yozlaşmayı yaşamamak için her şeyden önce kilim

ticaretini kendisine profesyonel meslek edinmiş bilinçli tüccarlarımıza büyük görevler düşmektedir. Bu sorun, kilim üretimi o yörenin öz benliğine zarar vermeden, bilinçli ve kontrollü yapıldığı takdirde ortadan kalkacaktır.

Koleksiyonerlerin, çok ucuz fiyata halkın elinden aldıkları ve daha çok yabancılara sattıkları kültür ürünlerimizin yeterince korunabilmesi için, şahsi gayretlerin yanı sıra akademisyenlerin, devletin, medyanın özveri ve işbirliğine fazlasıyla ihtiyaç duyulmaktadır. Her yörede bulunan ve o yöreye ait orijinal özelliği bozulmamış dokumaların öncelikle tespiti yapılarak, daha sonra dokunabilecek şekilde literatüre kazandırılması gerekmektedir.

Dileğimiz, tarih, coğrafya ve zaman süzgecinden geçerek bizlere ulaşmış olan, bundan sonra da Türk milleti ile birlikte yaşaması gereken, ancak her geçen gün sanayi ve teknoloji karşısında tükenme noktasına inen dokuma sanatımızın bundan sonra da devam etmesidir.

7. ÖZET

Bu çalışmanın konusu “Sivas İlinin Divriği, Hafik ve Zara Yörelere Ait Kilimler” başlığı altında, büyük çoğunluğu evlerde ve özel koleksiyonlarda bulunan dokuma yaygılardan oluşmaktadır.

Bir katalog çalışması niteliğinde ki tez kapsamı içerisinde, sayıları yaklaşık yüz (100) civarında olan kilimlerin incelenmesi sonucu kırk dört (44) adet örnek seçilerek yöresel özellikleri farklı örneklerde dikkate alınmak suretiyle incelenmiştir. Seçilen bu örnekler, içindekiler bölümünde sunulan konu başlıkları düzeni içerisinde; yöre tespiti, renk, uygulanan dokuma tekniği, malzeme, dokuma kalitesi, motif, kompozisyon vb. teknik ve estetik özellikleri bakımından tanıtılmaya çalışılmıştır.

Yapılan incelemeler sonucu eserlerin bir kısmının ufak tefek tamirler geçirdiği, bir kısmında ise ezik ve yırtılmaların olduğu gözlenmiş, buna rağmen büyük çoğunluğunun iyi durumda olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızın konusunu teşkil eden örneklerde de görülebileceği gibi, Sivas ili Divriği, Hafik, Zara yörelere ait dokumalarda genellikle ilikli kilim ve kilim- cicim tekniği kullanılmıştır. İncelenen örneklerin büyük çoğunluğunu taban kilimi oluşturmakla birlikte yolluk ve un çuvalı gibi farklı örneklerde yer almaktadır. Yörede kilim üretiminde kendine has doğal hammadde ve boya kullanımı devam etmektedir. Ancak son yıllarda sanayinin gelişmesiyle yünün yerine farklı elyaf türlerinin kullanıldığı ve ipliklerin kimyasal boya ile renklendirildiği olumsuz bir gelişme olarak gözlenmektedir. Dokumalarda geleneksel Türk motif ve desenlerinin yanı sıra Anadolu dışından nakledilen motif ve kompozisyonlara da rastlamak mümkündür. Yakın yöre ve sınır bölgelerden göçebe aşiretlerle olan kültür alışverişi, zamanla dokumalara yansımış, bu da dokumaların renk, kompozisyon, motif, malzeme vb. özelliklerinin bozulmasına neden olmuştur.

Değerlendirme ve karşılaştırma bölümlerinde ise, incelenen örnekler doğrultusunda Sivas kilimlerinin yöresel teknik ve estetik özelliklerinin belirlenerek diğer bölge ve yörelerle karşılaştırılması yapılmış ve bu değerlendirmeler ışığında

geleneksel Sivas yöresi kilimlerinin Türk ve Dünya dokuma sanatı içerisindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

8. SUMMARY

The subject of this study consists of woven ground coverings most of which are available at homes and private collections, under the title of “ The Carpets Belonging to Divriği, Hafik end Zara Vicinities of the city of Sivas.”

In the content of this catalogue featured thesis, as a result of examining about a hundred (100) carpets, forty - four (44) samples were chosen and examined taking into consideration of regional features in different samples. Those chosen samples, in the order according to the titles of contents section; determining the vicinity, colour, the technique of woven practised, material, waving quality, motif, composition etc, authentic, technical and esthetic aspects were tried to be described. After examining, it is observed that some of the works were slightly restored and some had bruises and torn, however most of them were a good condition.

As it can be seen on the samples which consist our research, usually marrowy carpet and carpet - hanging (cicim) techniques were used in the wovens belonging to Divriği, Hafik and Zara of Sivas. Most of the samples examined serve as ground carpet as well as different examples such as hall rug and wheat bag. Using natural material and paint peculiar to the locality for making carpets continues. But in recent years, as a negative development, it is observed that instead of wool, different kinds of fibers were used and that the threads were colored with chemical paints. It's possible to see traditional Turkish motif and designs as well as the motif and compositions taken from non - Anatolian regions. The cultural interaction caused a deformation on the features such as colour, composition, motif and material etc.

As for evaluation and comparison sections, according to the samples, local esthetical and technical features were determined and compared to the other regions and the position of the carpets of Sivas region in Turkish and world waving art was tried to be determined in the light of these evaluations.

A bibliography together with a list of drawings and pictures were given and the pictures were added as signboard to the end in the final of the thesis.

9. KAYNAKÇA

- ACAR, Belkıs; *Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar*, İstanbul, 1975.
- ACAR, Belkıs; *Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları*, İstanbul, 1982.
- ACAR, İsmail Hakkı; *Zara'da Çorapların Dili*, İstanbul, 2002.
- AKPINAR, Candan; "Değişim Süreci İçinde Sivas Halıcılık Sanatı" *Cumhuriyet'in 80. Yılında Sivas Sempozyumu, 15 - 17 Mayıs 2003*, Sivas 2003.
- AYDIN, M.; *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, "Sivas" Mad., III., İstanbul, 1997.
- AYTAÇ, Çetin; *El Dokumacılığı*, Ankara, 1989.
- ARSEVEN, C. Esad; *Sanat Ansiklopedisi*, "Kilim" Mad., II., İstanbul, 1983.
- ARSEVEN, C. Esad; *Türk Sanatı*, İstanbul, 1984.
- ATLIHAN, Şerife; "Yaşam Biçimi ve Geleneksel Değerlerde Havsız Kirkitli Dokumalar", *Kültür ve Sanat*, 34, Ankara, 1997.
- AKURGAL, Ekrem; *Anadolu Uygarlıkları*, İstanbul, 1995.
- ARLI, Mustafa; "Kullandıkları Hammaddeye Göre El Sanatlarının Sınıflandırılması", *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, V, Ankara, 1987.
- ARIK, Oluş; "Güzel Sanatlar", *Milli Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler*, 46, Ankara, 1990.
- ALDOĞAN, Ayşen; "Doğu Yöresi Kilimleri", *Sanat Dünyamız*, 12, İstanbul, 1986.
- BARIŞTA, Örcün; "19 - 20. Yüzyıl İç Anadolu ve Orta Akdeniz Bölgesi Türk Kirkitli Dokumaları Üzerine", *Türk Soylu Halkların Hali, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslar Arası Bilgi Şöleni Bildirileri*, 27 - 31 Mayıs 1996, Kayseri, 1996.
- BARIŞTA, Örcün; *Türk El Sanatları*, Ankara, 1998.
- BAYKARA, Tuncer; "Kökboya", *Arış*, 4, Ankara, 1998.
- BAYRAKTAOĞLU, Suzan; "Sivas Halıları", *Kültür ve Sanat*, 6, Ankara, 1990.
- BAYRAKTAROĞLU, Suzan; "Türk Halı Kilim Sanatı ve Vakıf Halılar", *Kültür ve Sanat*, 33, Ankara, 1997.
- DURUL, Yusuf; "Anadolu Kilimlerinin Teşhisi ve İmler", *I. Uluslar Arası Türk Folklor Semineri Bildirileri*, Ankara, 1974.
- DURUL, Yusuf; "Kilim Motifleri Üzerine Bir Araştırma", *Sanat Dünyamız*, 24, İstanbul, 1982.

- DURUL, Yusuf; “Afşarlar ve Dokuma Sanatları”, *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, V, Ankara, 1983.
- DURUL, Yusuf; *Anadolu Kilimlerinden Örnekler*, İstanbul, 1985.
- DEMİR, Necati- YERLİ, Metin; “Ordu Yöresi Çepni Kilimleri”, *Erdem (Halı Özel Sayısı - I)*, X, 28, Ankara, 1999.
- DENİZ, Bekir; “Yöre Özellikleriyle Yozgat Kilimleri”, *Arkeoloji - Sanat Tarihi Dergisi*, 5, İzmir, 1990.
- DENİZ, Bekir; “Yunddağı Yöresi Düz Dokuma ve Yaygıları”, *IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*, Ankara, 1992.
- DENİZ, Bekir; “Anadolu Türk Dokumalarında Ejder Motifi”, *Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslar Arası Bilgi Şöleni Bildirileri*, 27 - 31 Mayıs 1996, Kayseri, 1996.
- DENİZ, Bekir; *Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili)*, Ankara, 1998.
- DENİZ, Bekir; *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*, Ankara, 2000.
- DİAMAND, M.S.; *Oriental Rugs in The Metropolitan Museum of Arts*, New York, 1973.
- ERDİL, Kadir; *Sivas Rehberi*, Sivas, 1953.
- ERSEL, Birsen; “Sivas’ın Türk Tarihindeki Yeri, Önemi ve Sivas Kongresi”, *Cumhuriyet’in 80. Yılında Sivas Sempozyumu*, 15 - 17 Mayıs 2003, Sivas, 2003.
- ERSOY, Ayla; “Osmanlı Saray Kilimleri”, *İlgi*, 61, İstanbul, 1990.
- EŞBERK, Tefvik; *Türkiye’de Köylü El Sanatlarının Mahiyeti ve Ehemmiyeti*, Ankara, 1939.
- ERBEK, Güran; *Anadolu Motifleri Çatalhöyük’ten Günümüze*, İstanbul, 1986.
- ERBEK, Güran; “Anadolu Motiflerinin Anlamları ve Tanımlama Sorunları”, *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, V, Ankara, 1987.
- ERBEK, Mine; *Çatalhöyük’ten Günümüze Anadolu Motifleri*, Ankara, 2002.
- EGE, İlyas; “Suşehri’nde Dokumacılık”, *Sivas Folkloru*, 38, Sivas, 1976.
- ERER, Naci; “Antalya Bölgesinde Bitkisel Boyacılık”, *Türk Etnografya Dergisi*, 16, Ankara, 1977.
- GÖNÜL, Macide; “Kilim ve Halı Hakkında”, *Türk Folklor Araştırmaları*, 7, İstanbul, 1962.

- GÖNÜL, Macide; “Eski Türk Halılarında Dokuma Tekniği ve Özellikler”, *II. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, 1984.
- GÖNÜL, Macide; “Türk El Dokumalarının Etnografyadaki Yeri”, *I. Uluslar Arası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, V, Ankara, 1997.
- GÖNÜLTAY, Şemsettin; *Yakın Şark*, ?, ?, 88 - 95.
- GÜRÇAY, Hikmet; “Beledi Dokumaları”, *Türk Etnografya Dergisi*, 13, Ankara, 1970.
- GÜRBÜZ, Adnan; “XVI. Yüzyılda Sivas Ekonomisi”, *Tarih ve Medeniyet*, 23, İstanbul, 1996.
- GÖRGÜNAY, Neriman; “Bardız Kilimleri”, *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, V, Ankara, 1983.
- GÖRGÜNAY, Neriman; “Anadolu’da Cecim Çeşitleri”, *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, V, Ankara, 1987.
- GÖRGÜNAY, Neriman; *Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri*, Ankara, 2002.
- ILDIZ, Erdoğan; “Türk El Halıcılığında Verimliliği Artırmak İçin Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 1994.
- KARAHAN, Recai; *Konya Müzelerinde Bulunan Kilimler*, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi), Konya, 1992.
- KARAHAN, Recai; “Kırşehir Kilimlerinin Dünü Bugünü”, *Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 1997.
- KARAHAN, Recai; “Konya Ereğli Yöresinde Begdik Adıyla Bilinen Bir Grup Türk Kilimi”, *Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslar Arası Bilgi Şöleni Bildirileri*, 27 - 31 Mayıs 1996, Kayseri, Ankara, 1998.
- KARAHAN, Recai; “El Sanatlarında Tamir Problemi ve Konya’da Kilim Tamirciliği”, *III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri*, Konya, 17 - 18 Mayıs 2000.
- KARAHAN, Recai; “Van İli Muradiye İlçesi ve Yöresinde Bulunan “Emeni” Dokumalarının Terminolojisi ve Motifleri Hakkında Bir Araştırma”, *V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler*, 19 - 20 Nisan 2001, Ankara, Eylül 2001.

- KULAZ, Mehmet; *Diyarbakır Müzesinde Bulunan Halı, Kilim ve Kumaşlar*, (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 2005.
- KIRZIOĞLU, N. Görgünay; “Bardız Kilimleri”, *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, V, Ankara, 1983.
- KIRZIOĞLU, N. Görgünay; “Anadolu’da Cecim Çeşitleri”, *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, V, Ankara, 1987.
- KIRZIOĞLU, N. Görgünay; “Kars - Ardahan Çevresinde Tarihi Yazılı Halı ve Kilimlerden Örnekler”, *Kültür ve Sanat*, 8, Ankara, 1990.
- KIRZIOĞLU, N. Görgünay; “Kiritli Dokumalarımızdan Cecimlerimiz ve Van”, *Yakın Tarihimizde Van Uluslararası Sempozyumu*, Van, 2 - 5 Nisan 1990.
- KIRZIOĞLU, N. Görgünay; *Eşme Kilimleri*, Ankara, 1994.
- KIRZIOĞLU, N. Görgünay; “Halıcılığımızın Kökeni ve Günümüzde Kültür, Sanat ve Ekonomik Etkinlikleri”, *Türk Halk Kültüründe Doğu - Anadolu Dokumaları ve Giysileri*, Ankara, 1994.
- KIRZIOĞLU, N. Görgünay - AKANSEL, Melda; “Kaybolan Dokumalarımızı Kazanabilir miyiz?”, *2000’li Yıllarda Türkiye’de Geleneksel Türk El Sanatlarının Sanatsal, Tasarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 1999.
- KIRZIOĞLU, N. Görgünay; *Altaylar’dan Tunaboyu’na Türk Dünyasında Ortak Yanışlar (Motifler)*, Ankara, 2001.
- KIRZIOĞLU, N. Görgünay; *Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri*, Ankara, 2002.
- KAYIPMAZ, Fahrettin - KAYIPMAZ, Naciye; “Sivas Kilim Seccadeleri”, *Türk Etnografya Dergisi*, 19, Ankara, 1991.
- KAYIPMAZ, Fahrettin - KAYIPMAZ, Naciye; “Saf Seccade Sivas Kilimleri”, *Kültür ve Sanat*, 12, Ankara, 1991.
- KAYIPMAZ, Fahrettin; “Geleneksel El Sanatlarımızda Kimlik Arayışları”, *Kültür ve Sanat*, 30, Ankara, 1996.
- KAYIPMAZ, Naciye - KAYIPMAZ, Fahrettin; “Halı ve Kilimlerimizin Geleneksel Tasarım Birikimlerinin Çağdaş Yorum Aşamasında Yapısal Değişim ve Tasarım

- Kriterleriyle Değerlendirilmesi”, *Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 1997.
- KAYIPMAZ, Fahrettin - KAYIPMAZ, Naciye; “Türk El Halıcılığında Dejenerasyon Kavramından Ne Anlaşıyor, Ne Anlaşılmalıdır”, *2000’li Yıllarda Türkiye’de Geleneksel Türk El Sanatlarının Sanatsal, Tasarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 1999.
- KUZUCULAR, Emin; “Şarkışla’da Kilim ve Kilimcilik”, *Sivas Folkloru*, Sivas, 1977.
- KOÇAY, H. Zübeyir; *Alacahöyük Hafriyatı 1936 Raporları*, Ankara, 1938.
- MAHİROĞULLARI, M. Ahmet; *İlk Çağlardan Günümüze Sivas İli*, Sivas, 2003.
- MELLAART, James; *The Neolitik of The Near East*, London, 1975.
- ODUNCU, Memduh ve Bşk.; *Sivas İl Yıllığı*, Sivas, 2002.
- ÖNDER, Mehmet; “Anadolu’da Kilimler de Konuşur”, *Kültür ve Sanat*, 11, Ankara, 1991.
- ÖKSE, Tuba; “Sivas’ta Arkeolojik Araştırmaların Tarihçesi”, *Revak*, Sivas, 1993.
- ÖLÇER, Nazan; *Türk ve İslam Eserleri Müzesi Kilimleri*, İstanbul, 1988.
- ÖZBEL, Kenan; “Anadolu Kilimler”, *El Sanatları*, 9, Ankara, 1948.
- ÖZEN, Kutlu; “Sivas Yöresi Tülüce Dokumaları”, *Kültür ve Sanat*, 6, Ankara, 1990.
- ÖZAY, Suhandan; “Anadolu Kilimlerinin Tapestry Kategorisindeki Yeri”, *Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 1997.
- PEKİN, Ersu; “Yörüklerde Un Çuvalları”, *I. Uluslar Arası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, V, Ankara, 1977.
- PARLA, Taha; ve Bşk. *Yurt Ansiklopedisi*, IX, İstanbul, 1982.
- SAVAŞ, Saim; “Dokuz Asırlık Türk Kenti”, *Tarih ve Medeniyet*, 23, İstanbul, 1975.
- SÖZEN, Metin - TANYELİ, Uğur; *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 2001.
- TÜRKER, Abdullah; *Bolu Müzesinde Bulunan Kilimler*, (Basılmamış, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Yüksek Lisans Tezi), Van, 2000.
- TEZCAN, Hülya; “Osmanlı Saray Halıları”, *Kültür ve Sanat*, I, Ankara, 1988.
- ÜNSAL, Münevver; *Van ve Yöresi Kilim Motiflerinin Dili*, (Basılmamış, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanatta Yeterlilik Tezi), İstanbul, 1989.

- YERLİ, Metin; *Van Müzesinde Bulunan Kilimler*, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 1995.
- YERLİ, Metin; *Sivas Etnografya Müzesinde Bulunan Kilimler*, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Doktora Tezi), Van, 1999.
- YASAK, İbrahim; *Sivas İl Yıllığı*, Sivas, 1997.
- YAĞAN, Ş. Yüksel; *Türk El Dokumacılığı*, İstanbul, 1978.
- YAZICIOĞLU, Yahşi; “El Sanatları Ürünlerinin Kalite Kontrol ve Standartlara Uygunluklarının Denetlenmesi Çalışmaları ve Bu Konuda Alınabilecek Önlemler”, *III. Uluslar Arası El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, İzmir, 1983.

10. KATALOG LİSTESİ

Örnek No 1:	Taban Kilimi	29
Örnek No 2:	Kilim Seccade	31
Örnek No 3:	Kilim Seccade	33
Örnek No 4:	Taban Kilimi	35
Örnek No 5:	Taban Kilimi	37
Örnek No 6:	Taban Kilimi	39
Örnek No 7:	Yolluk Kilimi	41
Örnek No 8:	Taban Kilimi	43
Örnek No 9:	Taban Kilimi	45
Örnek No 10:	Duvar Kilimi	47
Örnek No 11:	Taban Kilimi	49
Örnek No 12:	Taban Kilimi	51
Örnek No 13:	Taban Kilimi	53
Örnek No 14:	Taban Kilimi	55
Örnek No 15:	Taban Kilimi	57
Örnek No 16:	Taban Kilimi	59
Örnek No 17:	Taban Kilimi	61
Örnek No 18:	Un Çuvalı	63

Örnek No 19:	Taban Kilimi	65
Örnek No 20:	Taban Kilimi	67
Örnek No 21:	Taban Kilimi	69
Örnek No 22:	Kilim Seccade	71
Örnek No 23:	Taban Kilimi	73
Örnek No 24:	Taban Kilimi	75
Örnek No 25:	Un Çuvalı	77
Örnek No 26:	Un Çuvalı	79
Örnek No 27:	Taban Kilimi	81
Örnek No 28:	Taban Kilimi	83
Örnek No 29:	Taban Kilimi	85
Örnek No 30:	Taban Kilimi	87
Örnek No 31:	Kilim Seccade	89
Örnek No 32:	Taban Kilimi	91
Örnek No 33:	Taban Kilimi	93
Örnek No 34:	Taban Kilimi	95
Örnek No 35:	Taban Kilimi	97
Örnek No 36:	Taban Kilimi	99
Örnek No 37:	Taban Kilimi	101

Örnek No 38:	Yolluk Kilimi	103
Örnek No 39:	Taban Kilimi	105
Örnek No 40:	Kilim Seccade	107
Örnek No 41:	Taban Kilimi	109
Örnek No 42:	Taban Kilimi	111
Örnek No 43:	Taban Kilimi	113
Örnek No 44:	Taban Kilimi	115

11. ÇİZİM LİSTESİ

LEVHA

Çizim 1: İlikli Kilim Dokuma Tekniği	I
Çizim 2: İliksiz “Dikey Çizgi Olmayan” Kilim Dokuma Tekniği	I
Çizim 3: Eğri Atkılı Kilim Dokuma Tekniği	I
Çizim 4: Normal Atkılar Arasına Ek Atkı Sıkıştırılması Tekniği	I
Çizim 5: Çift Kenetleme İle İliklerin Yok Edilmesi Tekniği	II
Çizim 6: Atkılarının Aynı Çözgüden Geri Dönmesi İle İliklerin Yok Edilmesi Tekniği..	II
Çizim 7: Sarma Kontur Kilim Dokuma Tekniği	II
Çizim 8: Eğri Atkılı Kontur Dokuma Tekniği	II
Çizim 9: Pıtrak Motifi: Anadolu insanı pıtrağın üzerindeki dikenlerin kötü gözü uzaklaştırdığına inanmış ve onu nazarlık motifi olarak kullanmıştır. ¹	III
Çizim 10: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi: Boşboğazlığı, menfaatçiliği rüşveti ve tarafgirliği sembolize eder ²	III
Çizim 11: Suyolu Motifi: Su yeniden doğuşun, bedensel ve ruhsal yenilenmenin, yaşamın akışkanlığının ve sürekliliğinin, bereket, soyluluk, bilgelik, saflık ve erdem sembolüdür. ³ Kilimlerde de yaşamı simgeleyen motiflerdendir.....	III
Çizim 12: Bereket Motifi: Anadolu dokumalarında, evlilik, üreme gibi kadın erkek ilişkilerine dair anlamlar içermektedir. Bu sembollerin kullanılmasının amacı sonsuz mutluluk dileğini ifade etmektir. ⁴	III

¹ Mine Erbek, **Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri**, Ankara, 2002, s. 108.

² Ünsal, a.g.e., s. 4.

³ Mine Erbek, a.g.e., s. 102.

⁴ Mine Erbek, a.g.e., s. 46.

Çizim 13: Koçboynuzu Motifi: Bu motif yiğitlik, doğru sözlülük, güvenlik, bereket, kahramanlık, güç ve erkeklik sembolüdür. ⁵ Bunlara ek olarak bir başka eserde boynuz motifinin halılarda “koruyucu” olarak dokunduğu belirtilmiştir. ⁶	III
Çizim 14: Dörtgöz Motifi: Nazara karşı korunmak ve kötülüklerin olmasını baştan engellemek maksadı ile koruyucu amaçlı kullanılan motiflerdendir. ⁷	III
Çizim 15: Koçboynuzu Motifi	III
Çizim 16: Çengel Motifi: Nazarlık, nazara karşı kötü gözlerden korunmayı sembolize eder. ⁸ Aynı motif Sivas ili Zara yöresi çoraplarında kesin tavırlılık, inatçılık ve istediğini elde etmek arzusunda olan insanların kararlılığını anlatmak maksadı ile dokunmaktadır. ⁹	III
Çizim 17: Bukağı Motifi: Aileyi, kadın - erkek birliğini, ailenin devamlılığını, bereketi ve sevgililerin birleşme arzusunu simgeler. ¹⁰	IV
Çizim 18: Bereket Motifi.....	IV
Çizim 19: Koçboynuzu Motifi	IV
Çizim 20: Çiçek Motifi.....	IV
Çizim 21: Pıtrak Motifi	IV
Çizim 22: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	IV
Çizim 23: Yıldız Motifi: Mutluluk, sevgi ve muhabbeti sembolize eder. ¹¹	V
Çizim 24: Pıtrak Motifi	V

⁵ Karahan, Van, a.g.e., s. 406.

⁶ Neriman Görgünay, **Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri**, Ankara, 2002, s. 97.

⁷ Mine Erbek, a.g.e., s. 128.

⁸ Karahan, Van, s. 403.

⁹ İsmail Hakkı Acar, **Zara’da Çorapların Dili**, İstanbul, 2002, s. 22.

¹⁰ Mine Erbek, a.g.e., s. 76.

¹¹ Güran Erbek, **Anadolu Motifleri Çatalhöyük’ten Günümüze**, İstanbul, 1986, s. 17.

Çizim 25: Pıtrak Motifi	V
Çizim 26: Dokuzgözce Motifi	V
Çizim 27: Tarak (Sandıklı) Motifi: Malı, mülkü ve canı korumayı sembolize eder. ¹² ..	V
Çizim 28: İm Motifi: Türkler tarih boyunca aile, oba, oymak, boy, devlet gibi kavramları ifade etmek için belirli figürleri im olarak kullanmışlardır. İm ve damgalar o kişi veya topluluğun var oluşunun simgesidir. Bu uygulama, hem soy ve ailenin adının sürdürülmesini hem de aileye ait çok değerli eşyaların yitirilmemesini sağlamaktadır. Dokumalarda da bu maksatla kullanılmaktadır. ¹³	V
Çizim 29: Çengel Motifi.....	V
Çizim 30: İm Motifi	VI
Çizim 31: Akrep Motifi: Acı ve kederi belirler. Ancak desen içerisinde kullanıldığında bazen erkekliği ve yiğitliği de sembolize eder. ¹⁴	VI
Çizim 32: Akrep Motifi	VI
Çizim 33: Muska Motifi: Kötü gözlerden ve nazardan korunmayı sembolize eder. ¹⁵	VI
Çizim 34: Saçbağı Motifi: Evlilik isteğinin göstergesidir. ¹⁶	VI
Çizim 35: Elibelinde Motifi: Evliliğe hazırlanan genç kızı sembolize eder. Mutluluk, uğur, saadet, neşe anlamında da kullanılır. ¹⁷	VI
Çizim 36: Koçboynuzu Motifi.....	VI
Çizim 37: Suyolu Motifi.....	VI

¹² Güran Erbek, a.g.e., s. 22.

¹³ Mine Erbek, a.g.e., s. 180 - 182.

¹⁴ Ünsal, a.g.e., s. 4.

¹⁵ Güran Erbek, a.g.e., s. 12.

¹⁶ Mine Erbek, a.g.e., s. 66.

¹⁷ Durul, a.g.m., s. 75.

Çizim 38: Yıldız Motifi	VII
Çizim 39: Koçboynuzu Motifi	VII
Çizim 40: Bereket Motifi	VII
Çizim 41: Bereket Motifi	VII
Çizim 42: Elibelinde Motifi	VII
Çizim 43: Elibelinde Motifi	VIII
Çizim 44: Saçbağı Motifi	VIII
Çizim 45: Yılan (Ejder) Motifi: Yağmur bulutunu, gök gürültüsünü ve astrolojiyi temsil etmekle beraber, Orta Asya'da dünyanın dönmesini sağlayan, gece ve gündüzün meydana gelmesini temin eden, iyilik, kötülük, sağlık, kahramanlık sembolü olarak kullanılmaktaydı. Dokumalarda dünyayı, kötülük, göz değmesi, nazar gibi duygulardan korunmak üzere işlenmiş bir sembol - tılsım olarak kullanıldığı düşünülmektedir. ¹⁸	VIII
Çizim 46: İbrik Motifi	VIII
Çizim 47: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	VIII
Çizim 48: Muska Motifi	VIII
Çizim 49: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	IX
Çizim 50: Yıldız Motifi	IX

¹⁸ Bekir Deniz, "Anadolu Türk Dokumalarında Ejder Motifi", **Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslar Arası Bilgi Şöleni Bildirileri**, Kayseri, 1996, s. 102 - 108.

Çizim 51: Yaba Motifi: Yüzyıllar boyu, çadırlarda, giysilerde, kabir taşlarında, parada, halıda, kilimde, ahşap ve madeni eşyada hatta devlet armasında damga olarak kullanılmıştır. ¹⁹	IX
Çizim 52: Suyolu Motifi	IX
Çizim 53: Pıtrak Motifi	IX
Çizim 54: Koçboynuzu Motifi	IX
Çizim 55: Suyolu Motifi	IX
Çizim 56: Küpe Motifi: Genç kızın evlilik isteğini iletir. ²⁰ Sivas ili Zara yöresi çoraplarında “küpeli” olarak adlandırılan motif daha çok evli kadınların giydiği çoraplara dokunur. Eğer renkler canlı ise o kadının mutluluğunu, renkler mat ise kadının aileden, kocasından ya da çocuklarından dolayı bazı problemleri olduğu anlatılmak istenir. ²¹	X
Çizim 57: Koçboynuzu Motifi	X
Çizim 58: Kuş Motifi: Kuş kadın ile özdeşleşmiştir. Kutsaldır, mutluluk, sevinç, sevgi, bazen ölen kişinin ruhudur. Özlemdir, haber beklentisidir. Kuvvet ve kudreti simgeler. Kuş (kartal) aynı zamanda Anadolu’da kurulmuş birçok devletin simgesi olmuştur. ²²	X
Çizim 59: Saçbağı Motifi	X
Çizim 60: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	X
Çizim 61: Pıtrak Motifi	X
Çizim 62: Bukağı Motifi	X

¹⁹ Neriman Görgünay, **Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri**, Ankara, 2002, s. 1 - 11.

²⁰ Mine Erbek, a.g.e., s. 70.

²¹ Acar, a.g.e., s. 14.

²² Mine Erbek, a.g.e., s. 190 - 196.

Çizim 63: Göz Motifi	X
Çizim 64: Yılan (Ejder) Motifi	XI
Çizim 65: Bereket Motifi	XI
Çizim 66: Muska Motifi	XI
Çizim 67: Pıtrak Motifi	XI
Çizim 68: Elibelinde Motifi	XI
Çizim 69: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	XI
Çizim 70: Ying - Yang (Aşk ve Birleşim): Gece - gündüz, güzel - çirkin, cennet - cehennem, kadın - erkek gibi zıt kavramların birleşimini sembolize eder. Kadın erkek birlikteliğindeki doğal ritmi, çoğalma ve bereketle birleştiren ve yaşamın devamlılığını sağlayan anlamlar taşır. ²³	XI
Çizim 71: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	XII
Çizim 72: Akrep Motifi	XII
Çizim 73: Yıldız Motifi	XII
Çizim 74: Akrep Motifi	XII
Çizim 75: Suyolu Motifi	XI
Çizim 76: Bukağı Motifi	XII
Çizim 77: Koçboynuzu Motifi	XII
Çizim 78: Yılan (Ejder) Motifi	XIII
Çizim 79: Bereket Motifi	XIII

²³ Mine Erbek, a.g.e., s. 84.

Çizim 80: Kuş Motifi	XIII
Çizim 81: Tersmakara Motifi	XIII
Çizim 82: Bereket Motifi	XIII
Çizim 83: Pıtrak Motifi	XIII
Çizim 84: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	XIII
Çizim 85: Elibelinde Motifi	XIV
Çizim 86: Koçboynuzu Motifi	XIV
Çizim 87: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	XIV
Çizim 88: Pıtrak Motifi	XIV
Çizim 89: Pıtrak Motifi	XIV
Çizim 90: Koçboynuzu Motifi	XIV
Çizim 91: Koçboynuzu Motifi	XIV
Çizim 92: Koçboynuzu Motifi	XIV
Çizim 93: Pıtrak Motifi	XV
Çizim 94: Koçboynuzu Motifi	XV
Çizim 95: Tarak Motifi	XV
Çizim 96: Pıtrak Motifi	XV

Çizim 97: El (Parmak) Motifi: Eller kuvvet, kudret ve hükmetme gücünü simgeler. Anadolu'da bereket ve çoğalmanın simgesi olarak, evliliği ve doğumu kem gözlerden korumak maksadı ile dokunmaktadır. ²⁴	XV
Çizim 98: El (Parmak) Motifi	XV
Çizim 99: El (Parmak) Motifi	XV
Çizim 100: Elbelinde Motifi	XV
Çizim 101: Pıtrak Motifi	XVI
Çizim 102: Pıtrak Motifi	XVI
Çizim 103: Koçboynuzu Motifi	XVI
Çizim 104: Pıtrak Motifi	XVI
Çizim 105: Çengel Motifi	XVI
Çizim 106: Muska Motifi	XVI
Çizim 107: Koçboynuzu Motifi	XVII
Çizim 108: Bereket Motifi	XVII
Çizim 109: Çengel Motifi	XVII
Çizim 110: Çengel Motifi	XVII
Çizim 111: Bereket Motifi	XVII
Çizim 112: Elbelinde Motifi	XVII
Çizim 113: Yılan (Ejder) Motifi	XVII
Çizim 114: Pıtrak Motifi	XVIII

²⁴ Mine Erbek, a.g.e., s. 112 - 114.

Çizim 115: Küpe Motifi	XVIII
Çizim 116: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	XVIII
Çizim 117: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	XVIII
Çizim 118: Balıkkılcığı Motifi: Kısmeti ve bolluğu sembolize eder. ²⁵	XVIII
Çizim 119: Kurtağzı (Kurtizi) Motifi	XVIII
Çizim 120: Tarak Motifi	XVIII
Çizim 121: Pıtrak Motifi	XVIII
Çizim 122: Kuş Motifi	XVIII
Çizim 123: Bereket Motifi	XIX
Çizim 124: Göz Motifi	XIX
Çizim 125: Akrep Motifi	XX
Çizim 126: Elibelinde Motifi	XX

²⁵ Karahan, a.g.e., s. 402.

12. RESİM LİSTESİ

Resim 1:	Örnek No: 1 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXI
Resim 2:	Örnek No: 1 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXI
Resim 3:	Örnek No: 2 – Kilim Seccadenin Genel Görünüşü	XXII
Resim 4:	Örnek No: 2 – Kilim Seccadenin Detay Görünüşü	XXII
Resim 5:	Örnek No: 3 – Kilim Seccadenin Genel Görünüşü	XXIII
Resim 6:	Örnek No: 3 – Kilim Seccadenin Detay Görünüşü	XXIII
Resim 7:	Örnek No: 4 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXIV
Resim 8:	Örnek No: 4 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXIV
Resim 9:	Örnek No: 5 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXV
Resim 10:	Örnek No: 5 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXV
Resim 11:	Örnek No: 6 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXVI
Resim 12:	Örnek No: 6 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXVI
Resim 13:	Örnek No: 7 – Yolluk Kiliminin Genel Görünüşü	XXVII
Resim 14:	Örnek No: 7 – Yolluk Kiliminin Detay Görünüşü	XXVII
Resim 15:	Örnek No: 8 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXVIII
Resim 16:	Örnek No: 8 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXVIII
Resim 17:	Örnek No: 9 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXIX

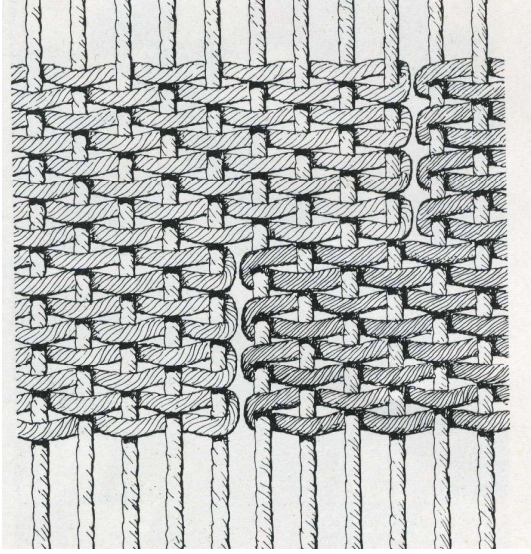
Resim 18:	Örnek No: 9 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXIX
Resim 19:	Örnek No: 10 – Duvar Kiliminin Genel Görünüşü	XXX
Resim 20:	Örnek No: 10 – Duvar Kiliminin Detay Görünüşü	XXX
Resim 21:	Örnek No: 11 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXXI
Resim 22:	Örnek No: 11 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXXI
Resim 23:	Örnek No: 12 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXXII
Resim 24:	Örnek No: 12 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXXII
Resim 25:	Örnek No: 13 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXXIII
Resim 26:	Örnek No: 13 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXXIII
Resim 27:	Örnek No: 14 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXXIV
Resim 28:	Örnek No: 14 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXXIV
Resim 29:	Örnek No: 15 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXXV
Resim 30:	Örnek No: 15 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXXV
Resim 31:	Örnek No: 16 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXXVI
Resim 32:	Örnek No: 16 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXXVI
Resim 33:	Örnek No: 17 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXXVII
Resim 34:	Örnek No: 17 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXXVII
Resim 35:	Örnek No: 18 – Un Çuvalının Genel Görünüşü	XXXVIII
Resim 36:	Örnek No: 18 – Un Çuvalının Detay Görünüşü	XXXVIII

Resim 37:	Örnek No: 19 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XXXIX
Resim 38:	Örnek No: 19 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XXXIX
Resim 39:	Örnek No: 20 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XL
Resim 40:	Örnek No: 20 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XL
Resim 41:	Örnek No: 21 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XLI
Resim 42:	Örnek No: 21 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XLI
Resim 43:	Örnek No: 22 – Seccade Kiliminin Genel Görünüşü	XLII
Resim 44:	Örnek No: 22 – Seccade Kiliminin Detay Görünüşü	XLII
Resim 45:	Örnek No: 23 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XLIII
Resim 46:	Örnek No: 23 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XLIII
Resim 47:	Örnek No: 24 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XLIV
Resim 48:	Örnek No: 24 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XLIV
Resim 49:	Örnek No: 25 – Un Çuvalının Genel Görünüşü	XLV
Resim 50:	Örnek No: 25 – Un Çuvalının Detay Görünüşü	XLV
Resim 51:	Örnek No: 26 – Un Çuvalının Genel Görünüşü	XLVI
Resim 52:	Örnek No: 26 – Un Çuvalının Detay Görünüşü	XLVI
Resim 53:	Örnek No: 27 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XLVII
Resim 54:	Örnek No: 27 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XLVII
Resim 55:	Örnek No: 28 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XLVIII

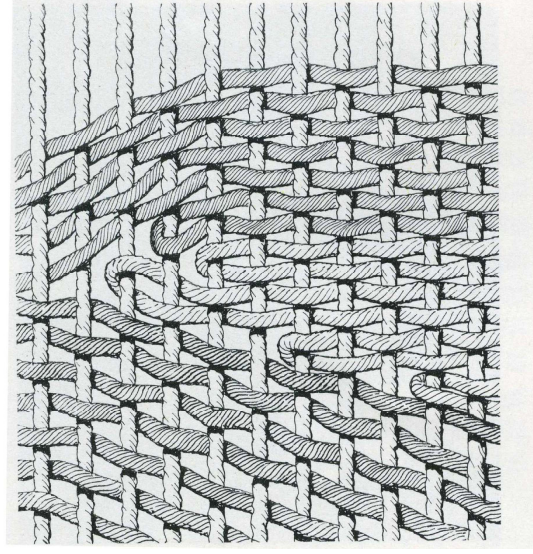
Resim 56:	Örnek No: 28 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XLVIII
Resim 57:	Örnek No: 29 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	XLIX
Resim 58:	Örnek No: 29 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	XLIX
Resim 59:	Örnek No: 30 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	L
Resim 60:	Örnek No: 30 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	L
Resim 61:	Örnek No: 31 – Seccade Kiliminin Genel Görünüşü	LI
Resim 62:	Örnek No: 31 – Seccade Kiliminin Detay Görünüşü	LI
Resim 63:	Örnek No: 32 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LII
Resim 64:	Örnek No: 32 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LII
Resim 65:	Örnek No: 33 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LIII
Resim 66:	Örnek No: 33 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LIII
Resim 67:	Örnek No: 34 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LIV
Resim 68:	Örnek No: 34 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LIV
Resim 69:	Örnek No: 35 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LV
Resim 70:	Örnek No: 35 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LV
Resim 71:	Örnek No: 36 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LVI
Resim 72:	Örnek No: 36 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LVI
Resim 73:	Örnek No: 37 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LVII
Resim 74:	Örnek No: 37 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LVII

Resim 75:	Örnek No: 38 – Yolluk Kiliminin Genel Görünüşü	LVIII
Resim 76:	Örnek No: 38 – Yolluk Kiliminin Detay Görünüşü	LVIII
Resim 77:	Örnek No: 39 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LIX
Resim 78:	Örnek No: 39 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LIX
Resim 79:	Örnek No: 40 – Seccade Kiliminin Genel Görünüşü	LX
Resim 80:	Örnek No: 40 – Seccade Kiliminin Detay Görünüşü	LX
Resim 81:	Örnek No: 41 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LXI
Resim 82:	Örnek No: 41 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LXI
Resim 83:	Örnek No: 42 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LXII
Resim 84:	Örnek No: 42 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LXII
Resim 85:	Örnek No: 43 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LXIII
Resim 86:	Örnek No: 43 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LXIII
Resim 87:	Örnek No: 44 – Taban Kiliminin Genel Görünüşü	LXIV
Resim 88:	Örnek No: 44 – Taban Kiliminin Detay Görünüşü	LXIV
Resim 89:	Seccade Kiliminin Genel Görünüşü.....	LXV
Resim 90:	Taban Kiliminin Genel Görünüşü.....	LXV
Resim 91:	Çuvalın Genel Görünüşü.....	LXVI
Resim 92:	Farmaş (Hurç) ın Genel Görünüşü.....	LXVI
Resim 93:	Kilimin Dokumannın Detay Görünüşü.....	LXVII

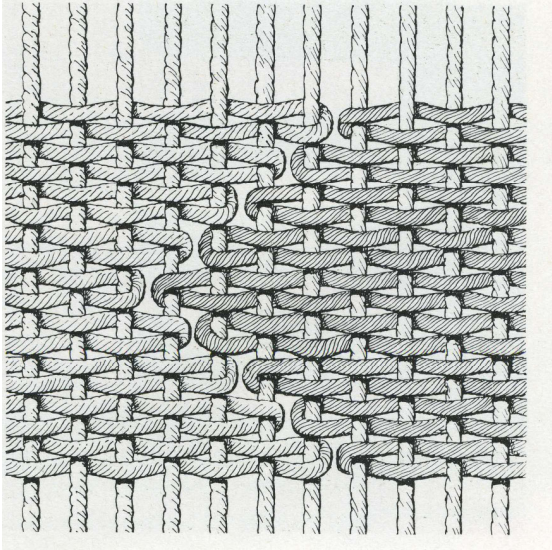
Resim 94:	Taban Kiliminin Genel Görünüşü.....	LXVII
Resim 95:	Heybenin Genel Görünüşü.....	LXVIII
Resim 96:	Taban Zilisinin Genel Görünüşü.....	LXVIII
Resim 97:	Farmaş (Hurç) ın Genel Görünüşü.....	LXIX
Resim 98:	Zili Dokumanın Detay Görünüşü.....	LXIX
Resim 99:	Zili Dokumanın Detay Görünüşü.....	LXX
Resim 100:	Zili Dokumanın Detay Görünüşü.....	LXX
Resim 101:	Çuvalın Genel Görünüşü.....	LXXI
Resim 102:	Çuvalın Genel Görünüşü.....	LXXI
Resim 103:	Kilimin Dokumanın Detay Görünüşü.....	LXXII

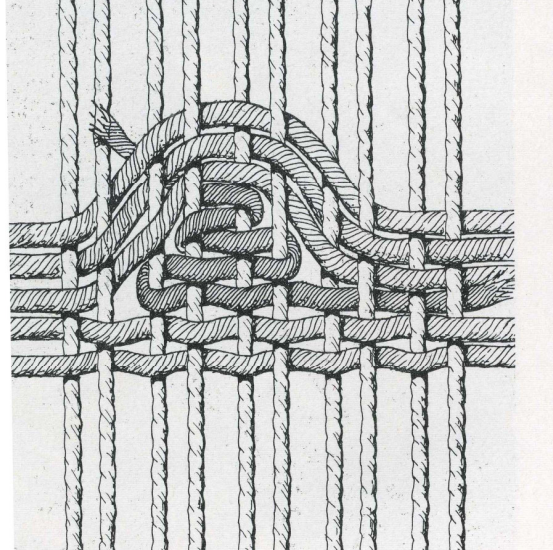
Çizim 1

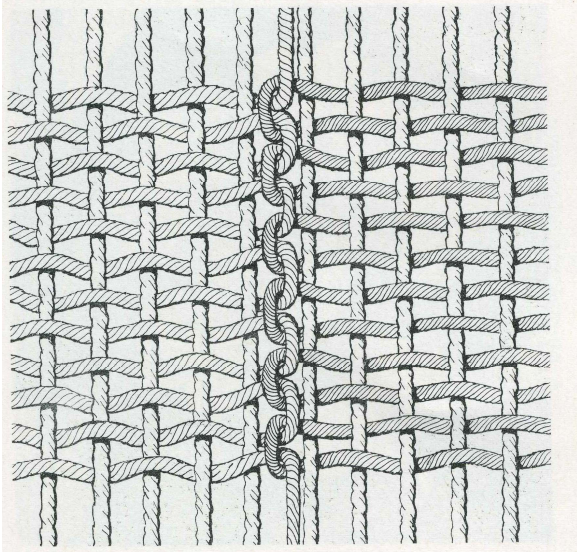
Çizim 3

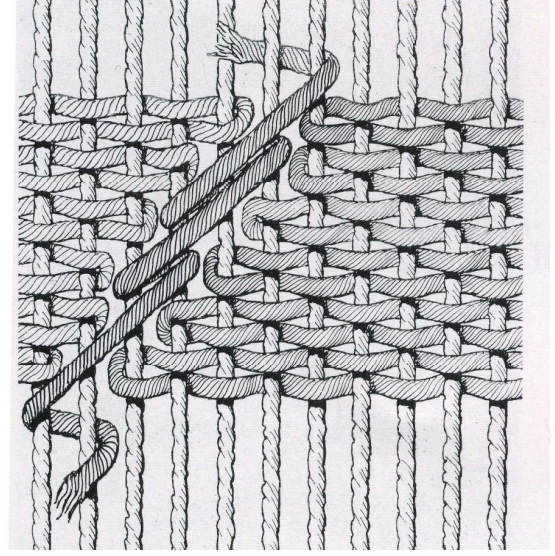
Çizim 2

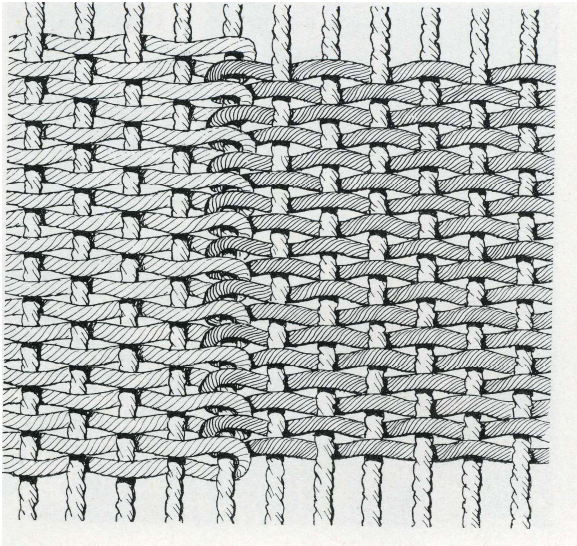
Çizim 4

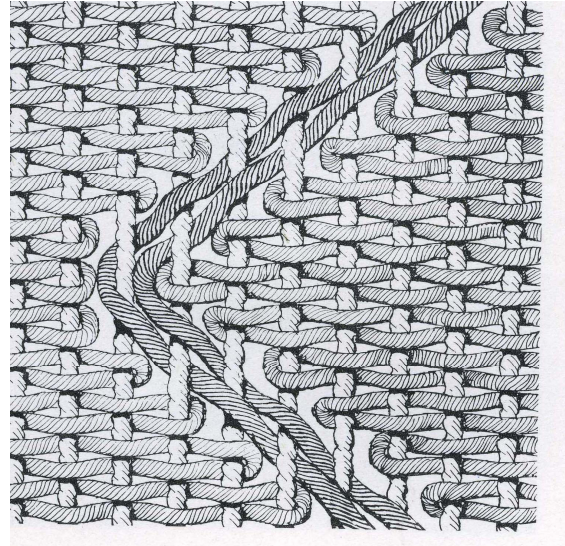
Çizim 5

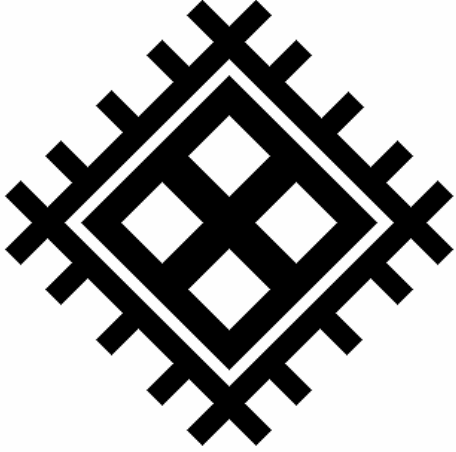
Çizim 7

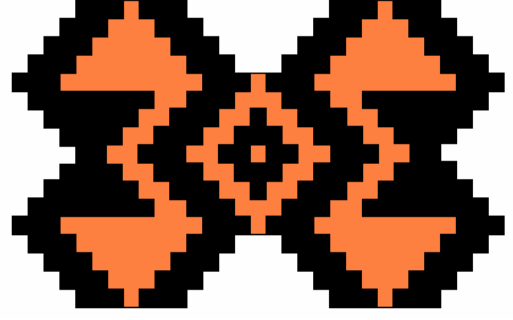
Çizim 6

Çizim 8

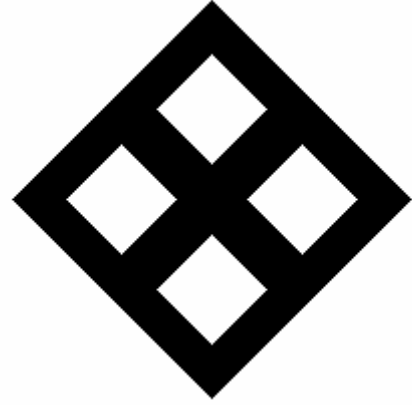
Çizim: 9

Çizim: 13

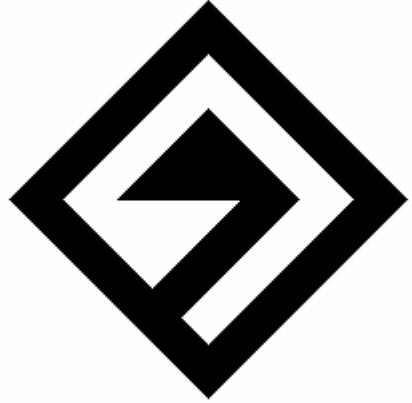
Çizim: 10

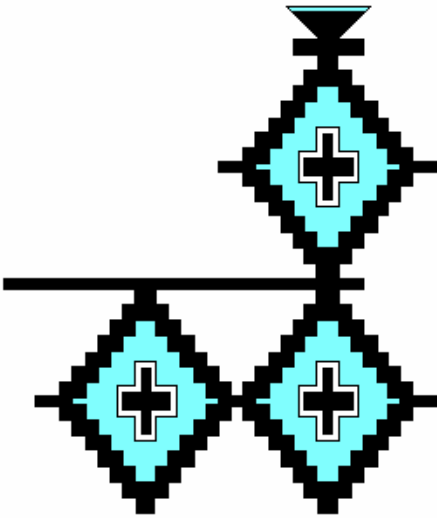
Çizim: 14

Çizim: 11

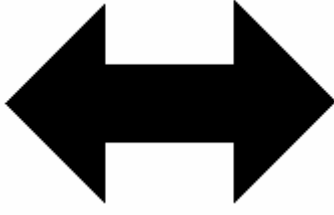
Çizim: 15

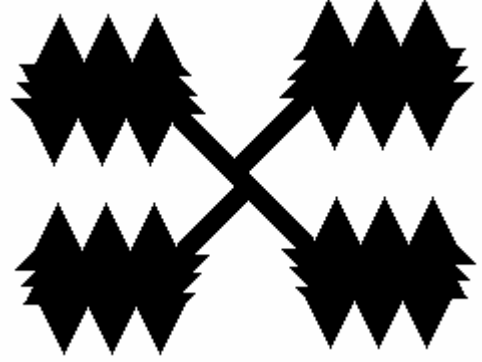
Çizim: 12

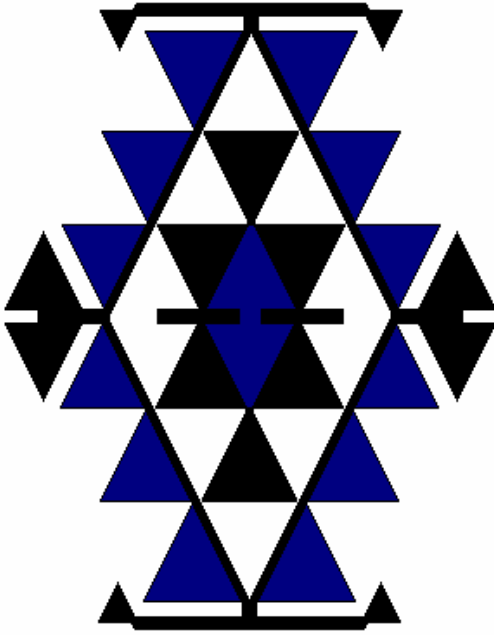
Çizim: 16

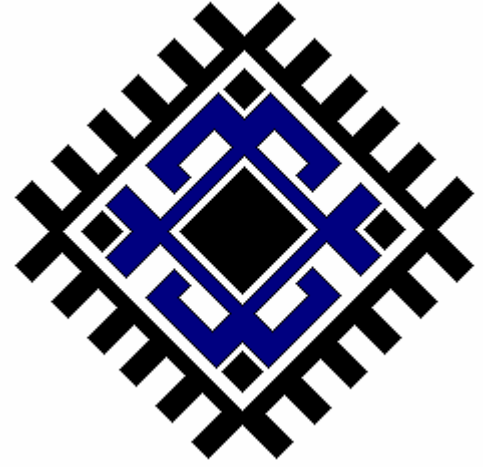
Çizim: 17

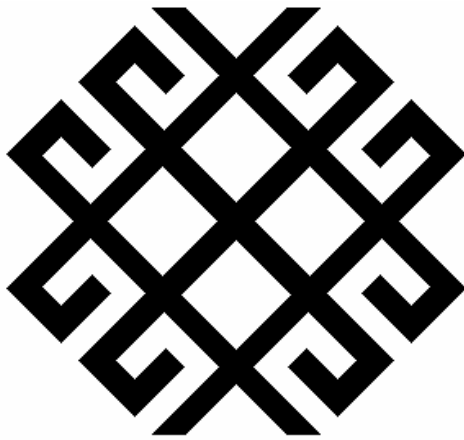
Çizim: 20

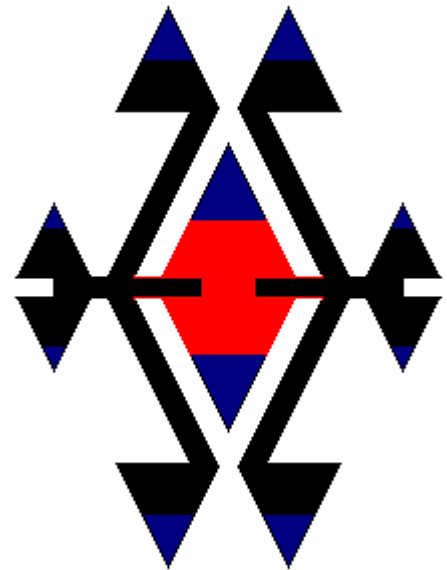
Çizim: 18

Çizim: 21

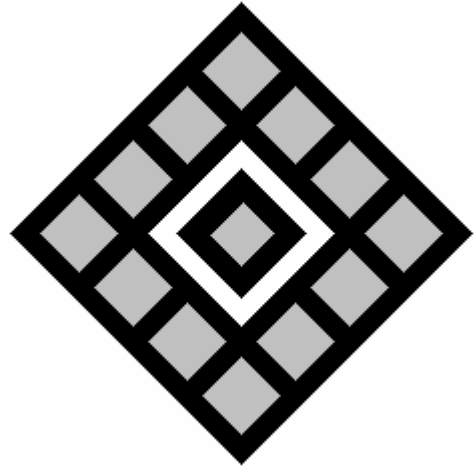
Çizim: 19

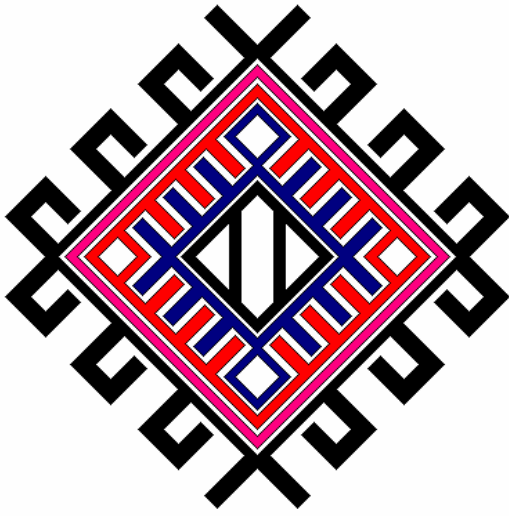
Çizim: 22

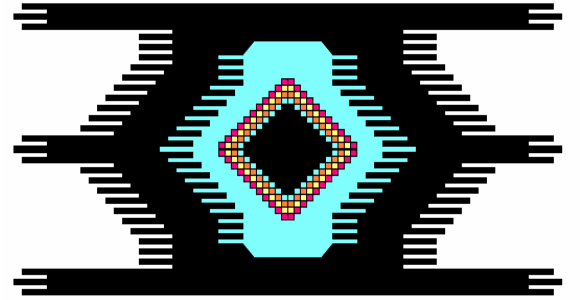
Çizim: 23

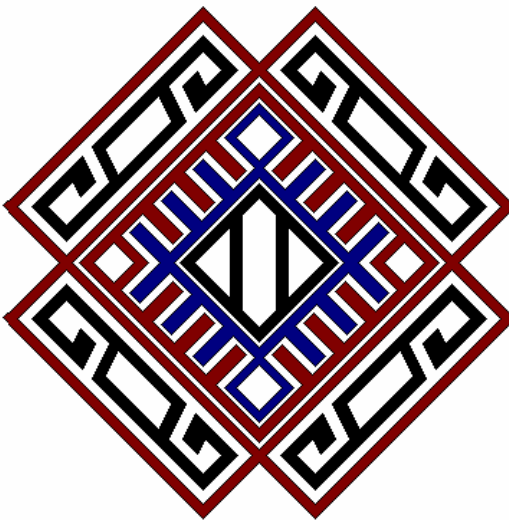
Çizim: 26

Çizim: 24

Çizim: 27

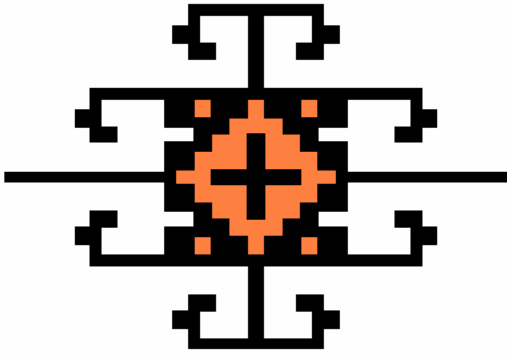
Çizim: 25

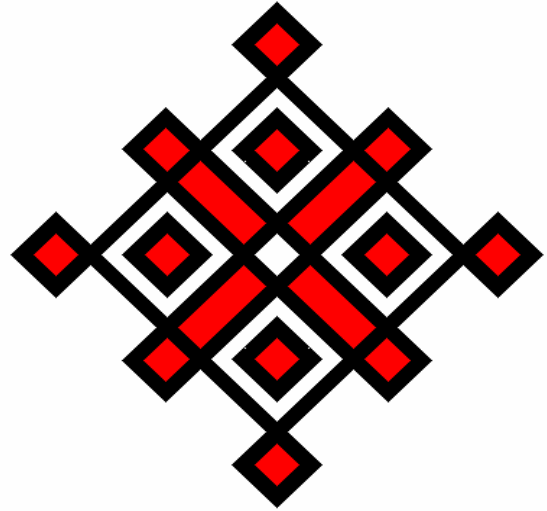
Çizim: 28

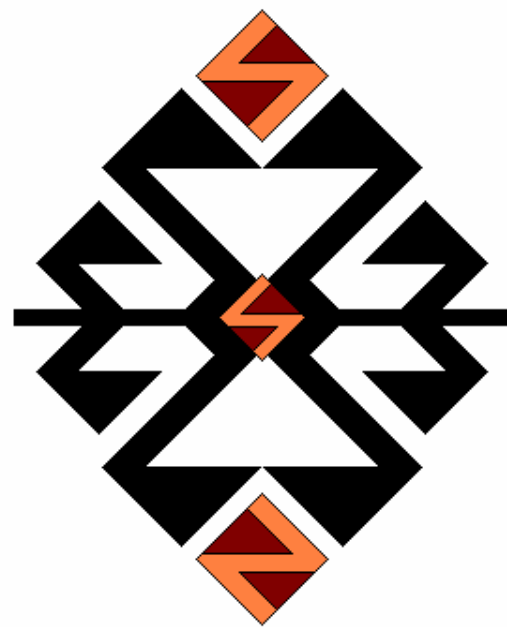
Çizim: 29

Çizim: 30

Çizim: 33

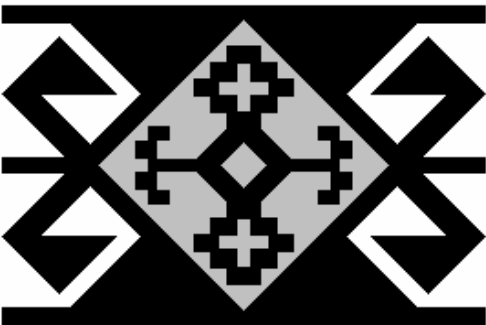
Çizim: 31

Çizim: 34

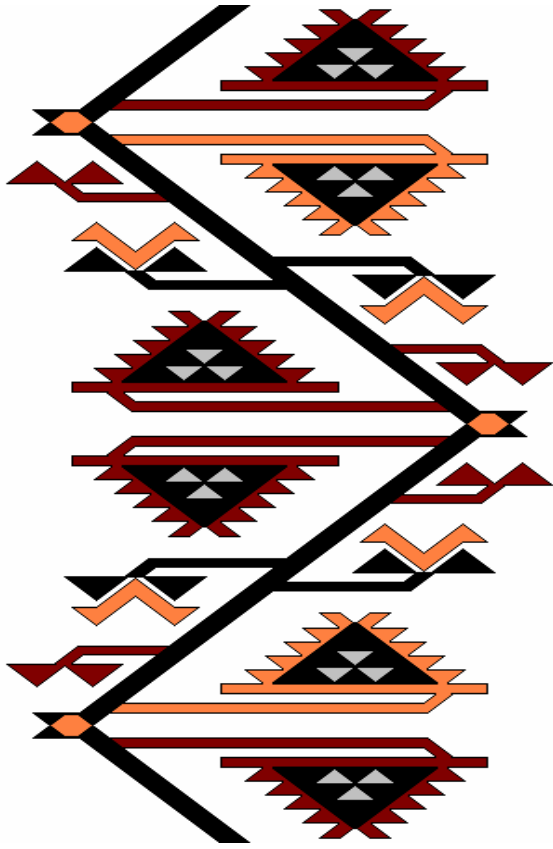
Çizim: 35

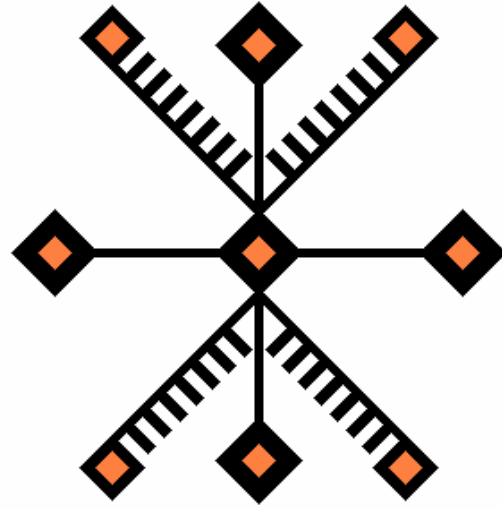
Çizim: 32

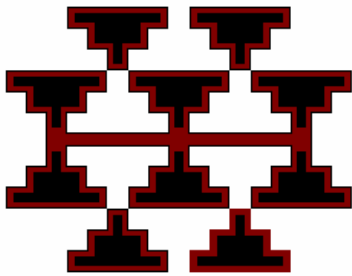
Çizim: 36

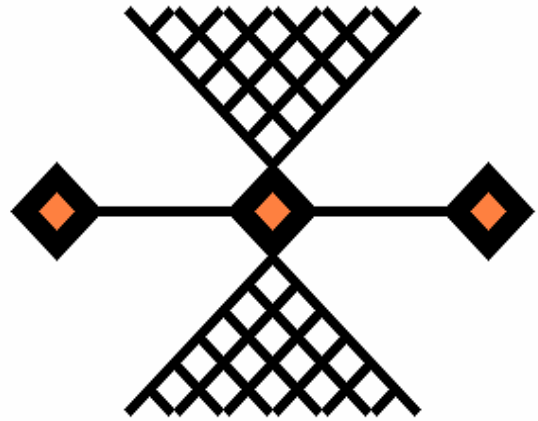
Çizim: 37

Çizim: 40

Çizim: 38

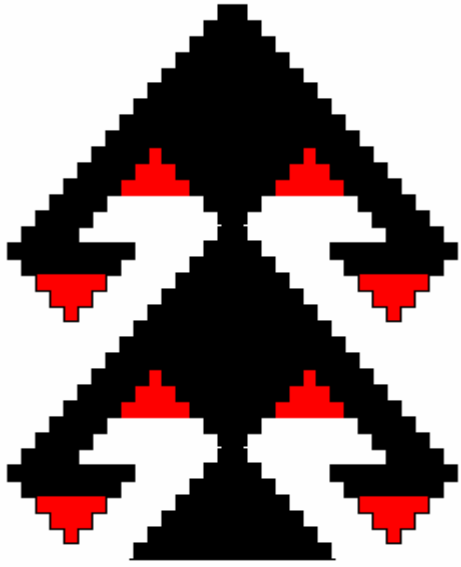
Çizim: 41

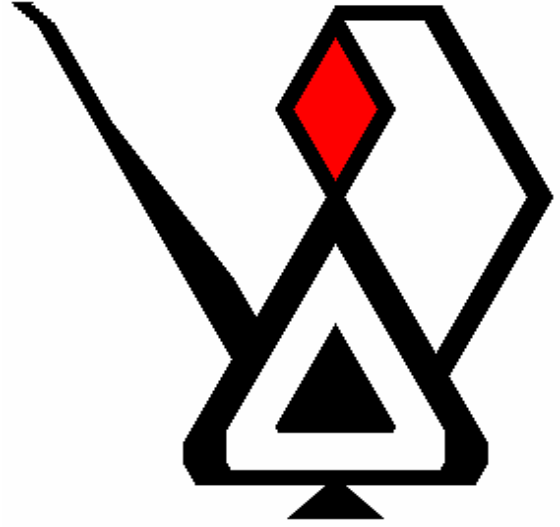
Çizim: 39

Çizim: 42

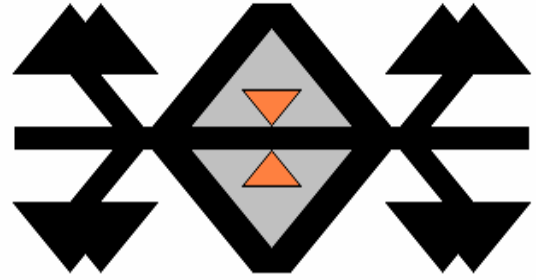
Çizim: 43

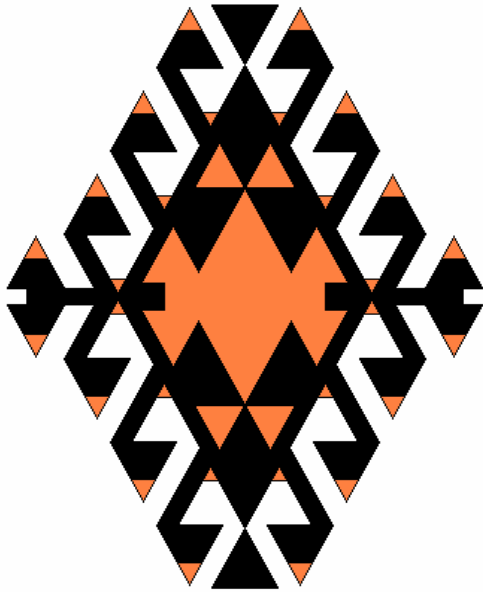
Çizim: 46

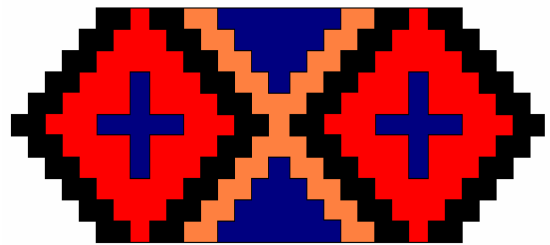
Çizim: 44

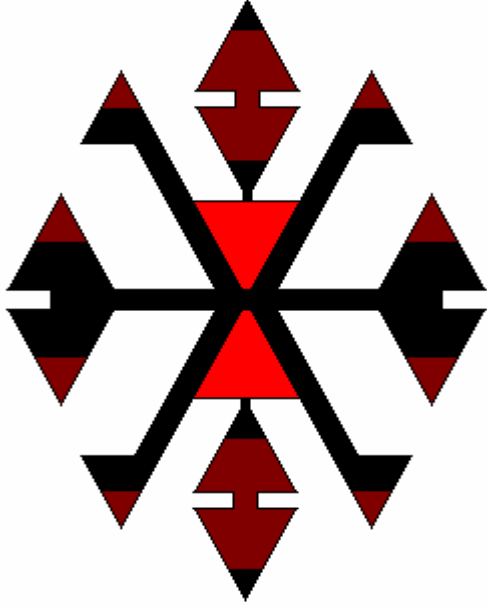
Çizim: 47

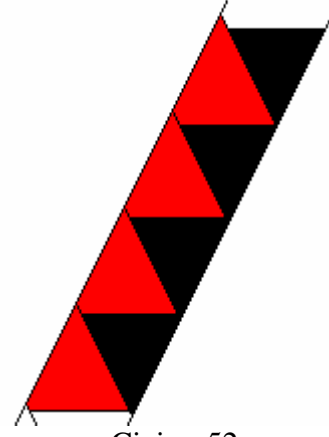
Çizim: 45

Çizim: 48

Çizim: 49

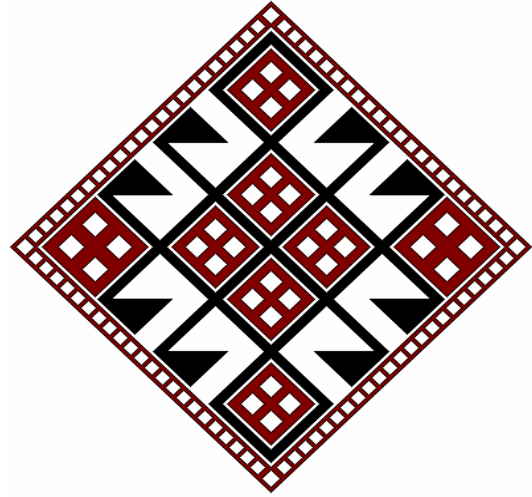
Çizim: 52

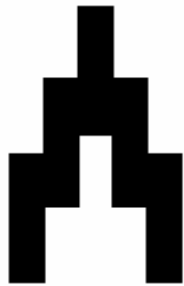
Çizim: 50

Çizim: 53

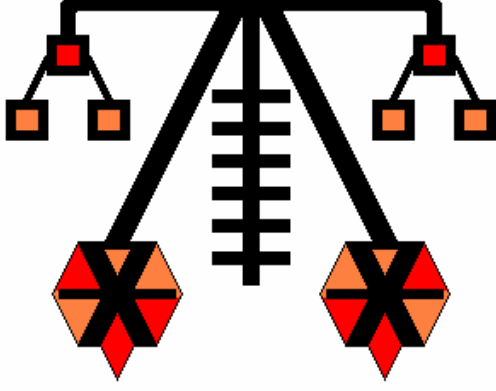
Çizim: 54

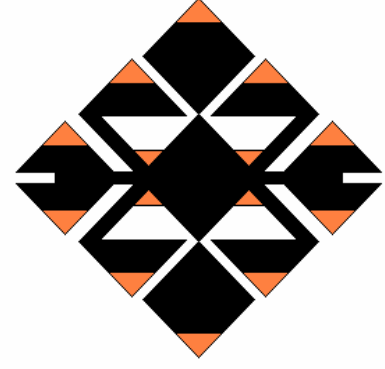
Çizim: 51

Çizim: 55

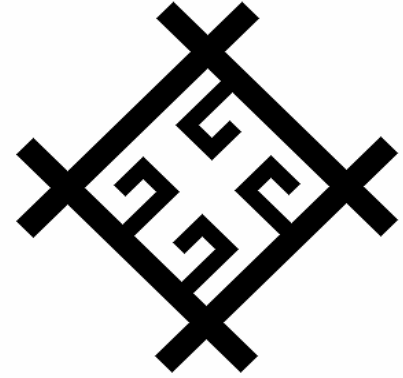
Çizim: 56

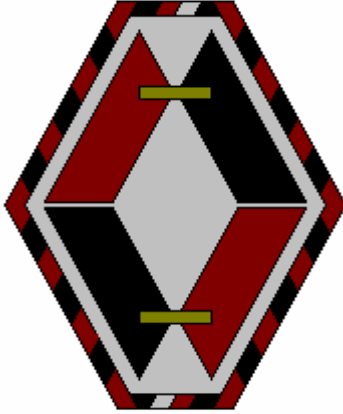
Çizim: 60

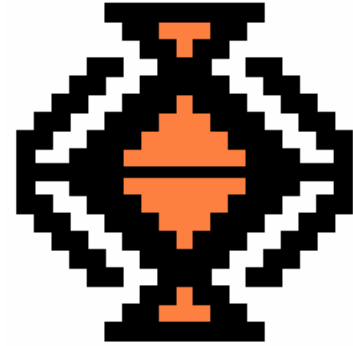
Çizim: 57

Çizim: 61

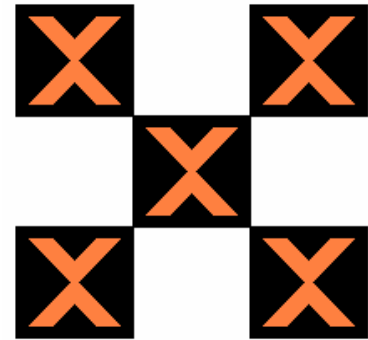
Çizim: 58

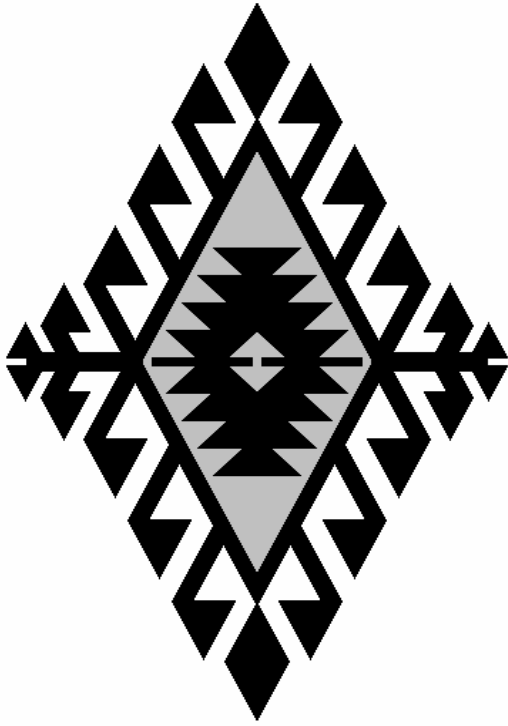
Çizim: 62

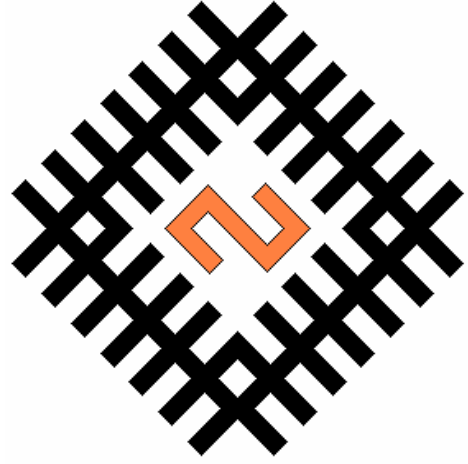
Çizim: 59

Çizim: 63

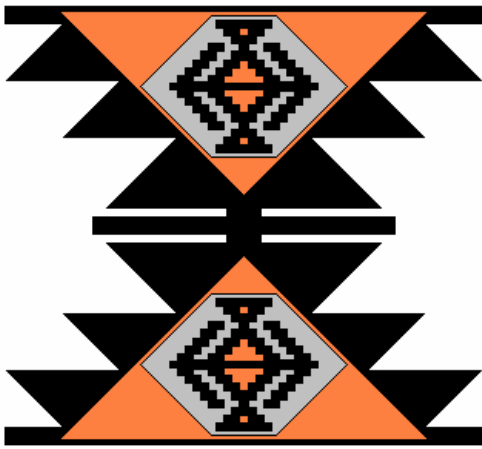
Çizim: 64

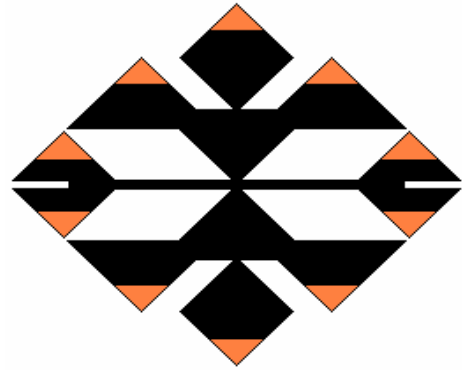
Çizim: 67

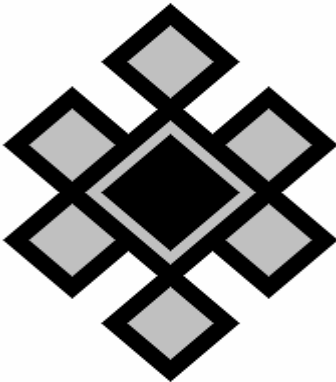
Çizim: 68

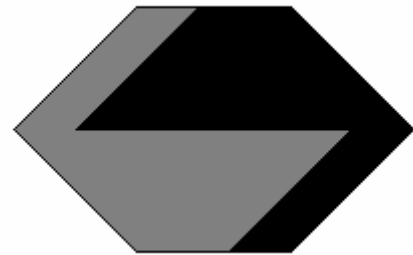
Çizim: 65

Çizim: 69

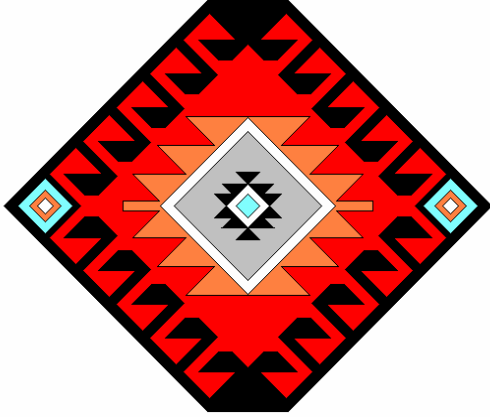
Çizim: 66

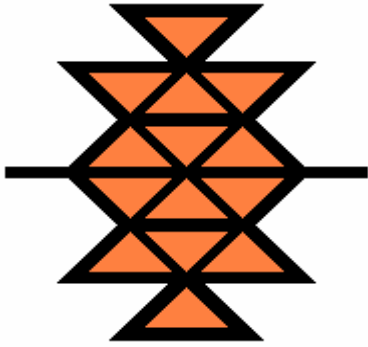
Çizim: 70

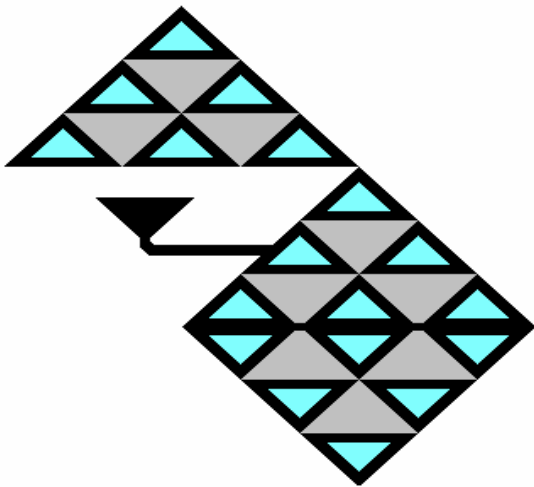
Çizim: 71

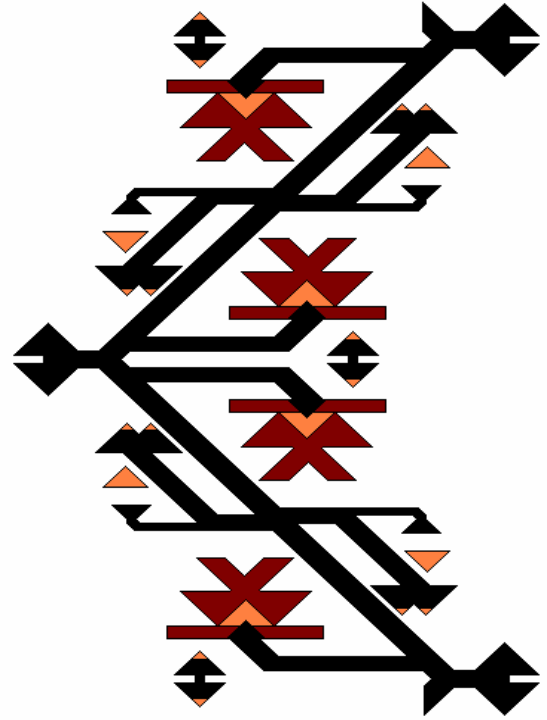
Çizim: 72

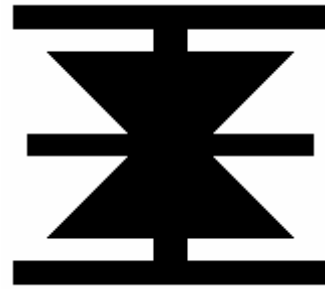
Çizim: 73

Çizim: 74

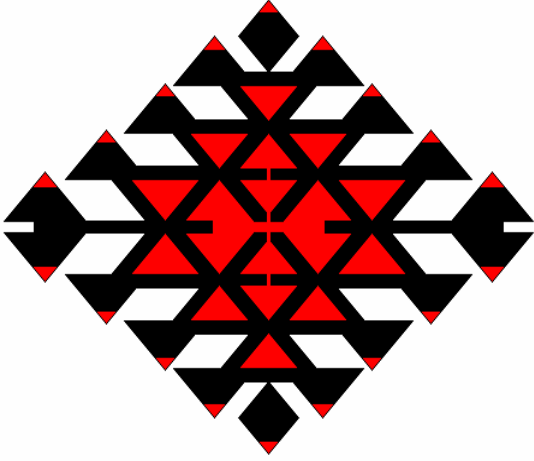
Çizim: 75

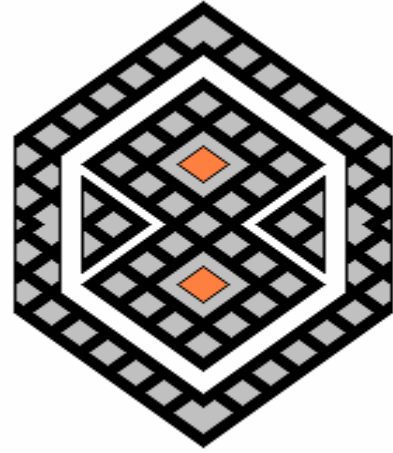
Çizim: 76

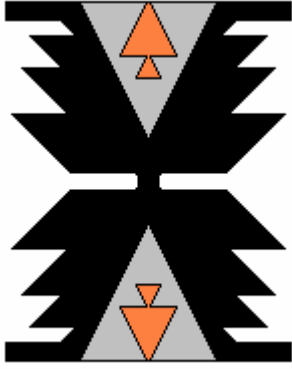
Çizim: 77

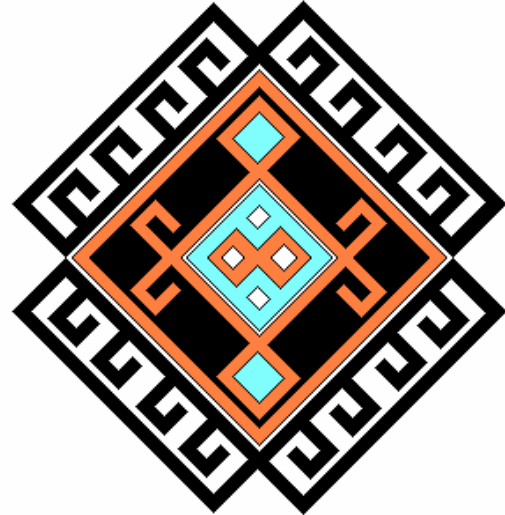
Çizim: 78

Çizim: 82

Çizim: 79

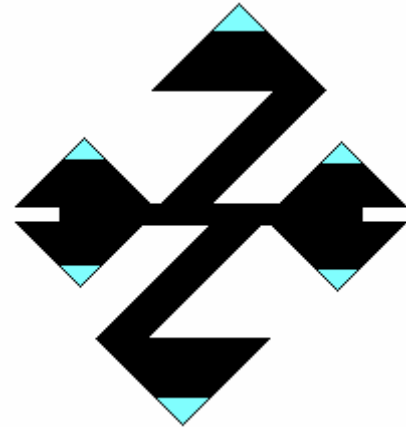
Çizim: 83

Çizim: 80

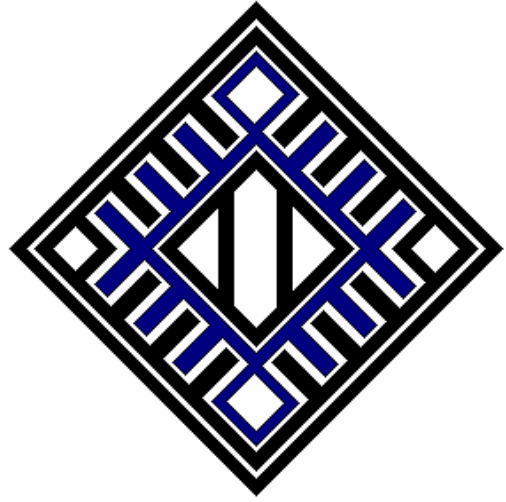
Çizim: 81

Çizim: 84

Çizim: 85

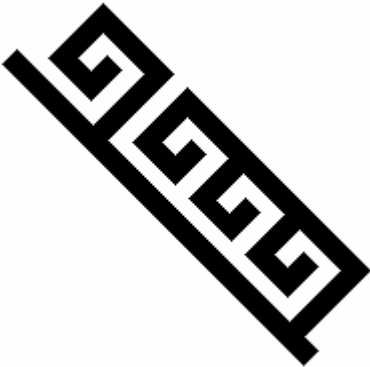
Çizim: 89

Çizim: 86

Çizim: 90

Çizim: 87

Çizim: 91

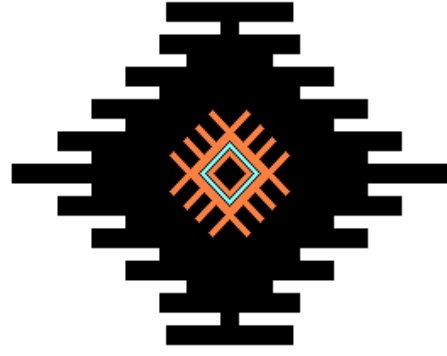
Çizim: 88

Çizim: 92

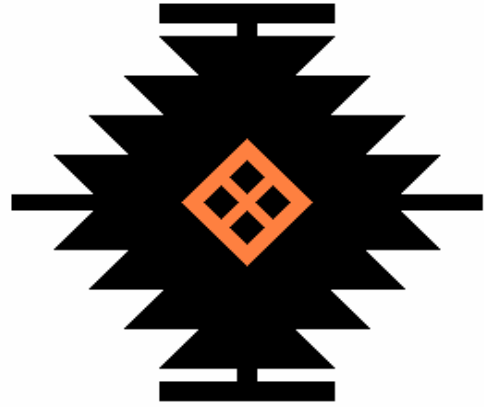
Çizim: 93

Çizim: 97

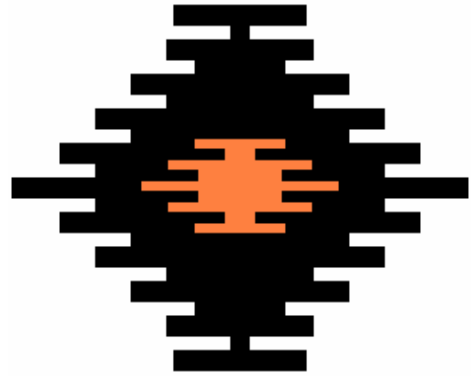
Çizim: 94

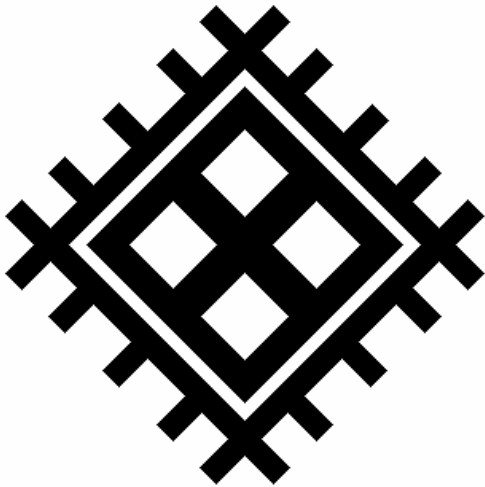
Çizim: 98

Çizim: 95

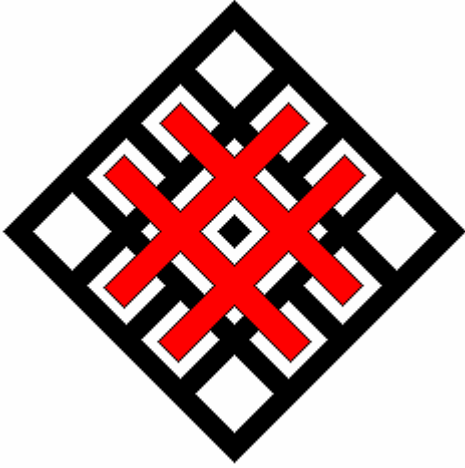
Çizim: 99

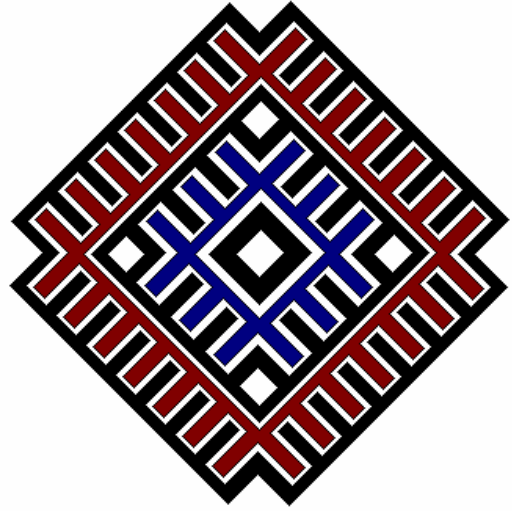
Çizim: 96

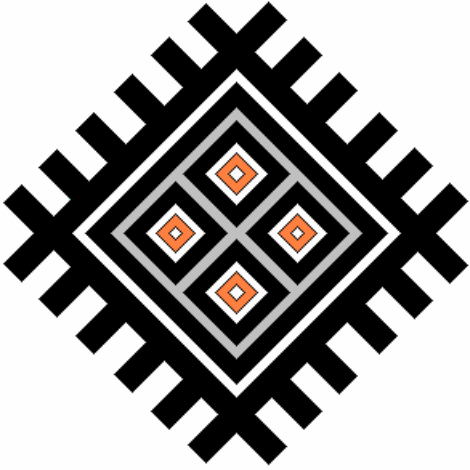
Çizim: 100

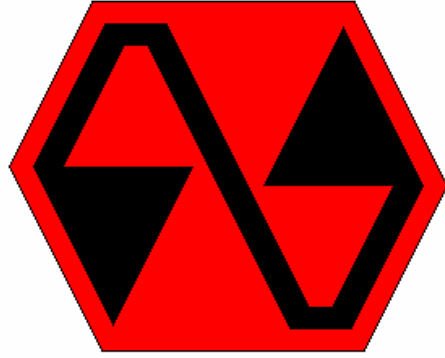
Çizim: 101

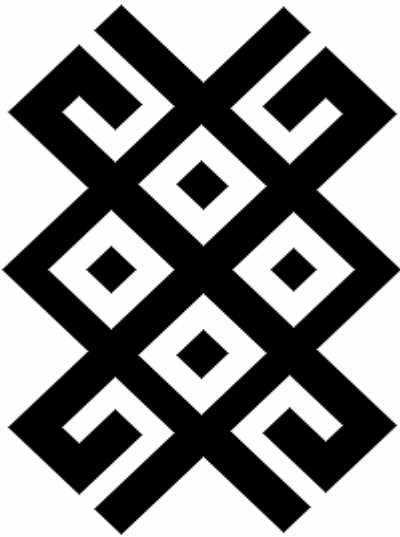
Çizim: 104

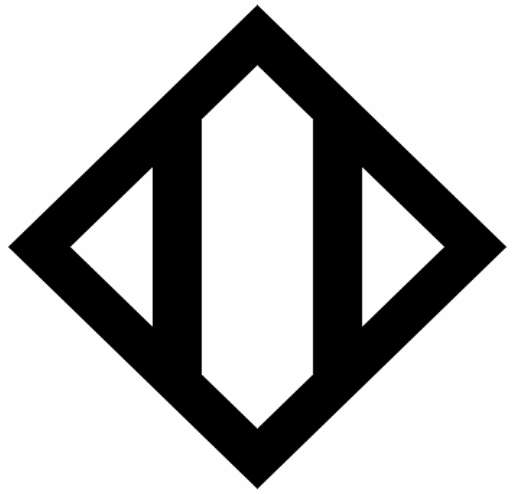
Çizim: 102

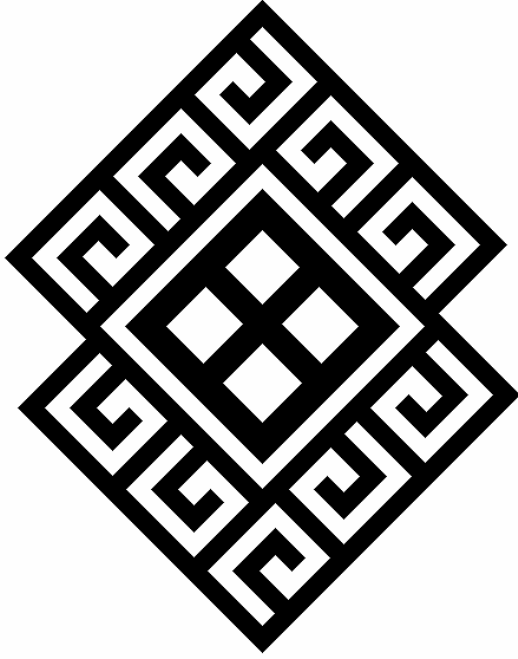
Çizim: 105

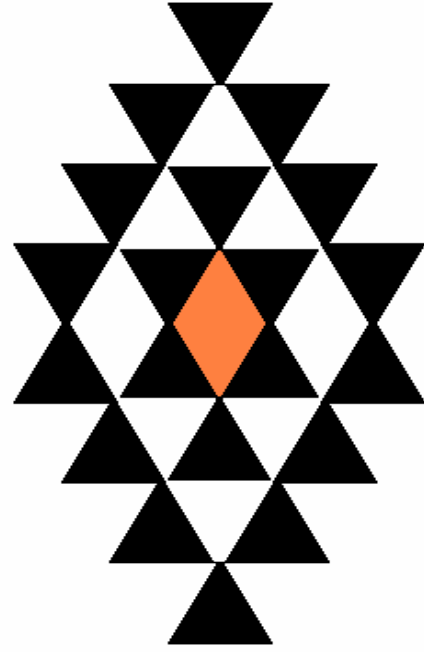
Çizim: 103

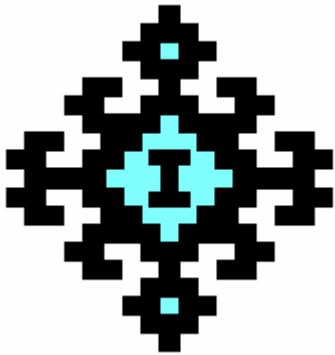
Çizim: 106

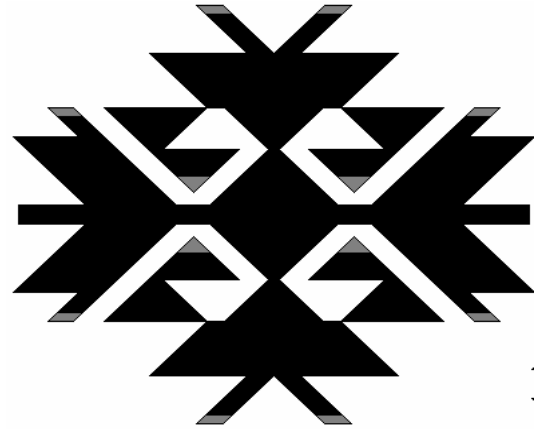
Çizim: 107

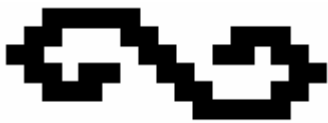
Çizim: 111

Çizim: 108

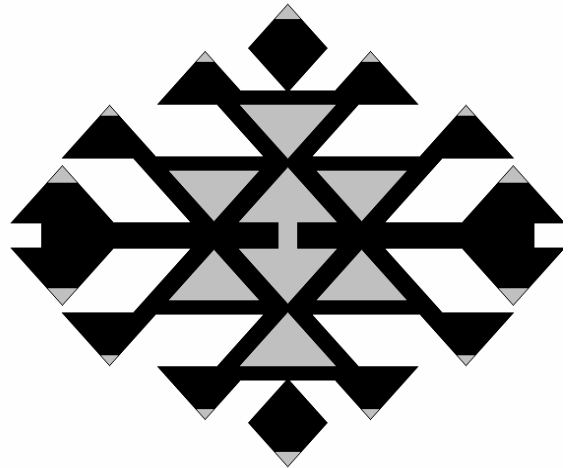
Çizim: 112

Çizim: 109

Çizim: 110

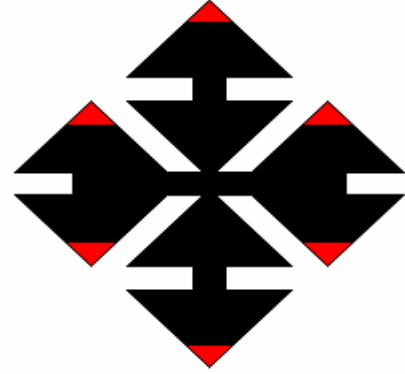
Çizim: 113

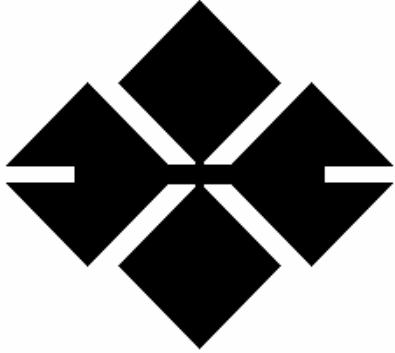
Çizim: 114

Çizim: 115

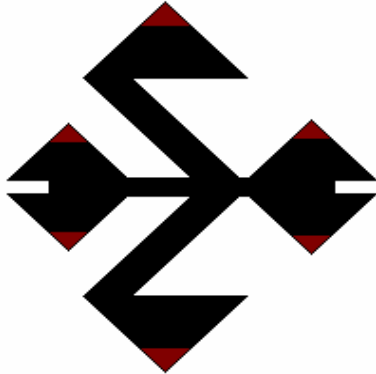
Çizim: 119

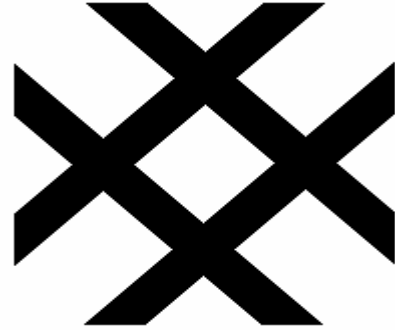
Çizim: 116

Çizim: 120

Çizim: 117

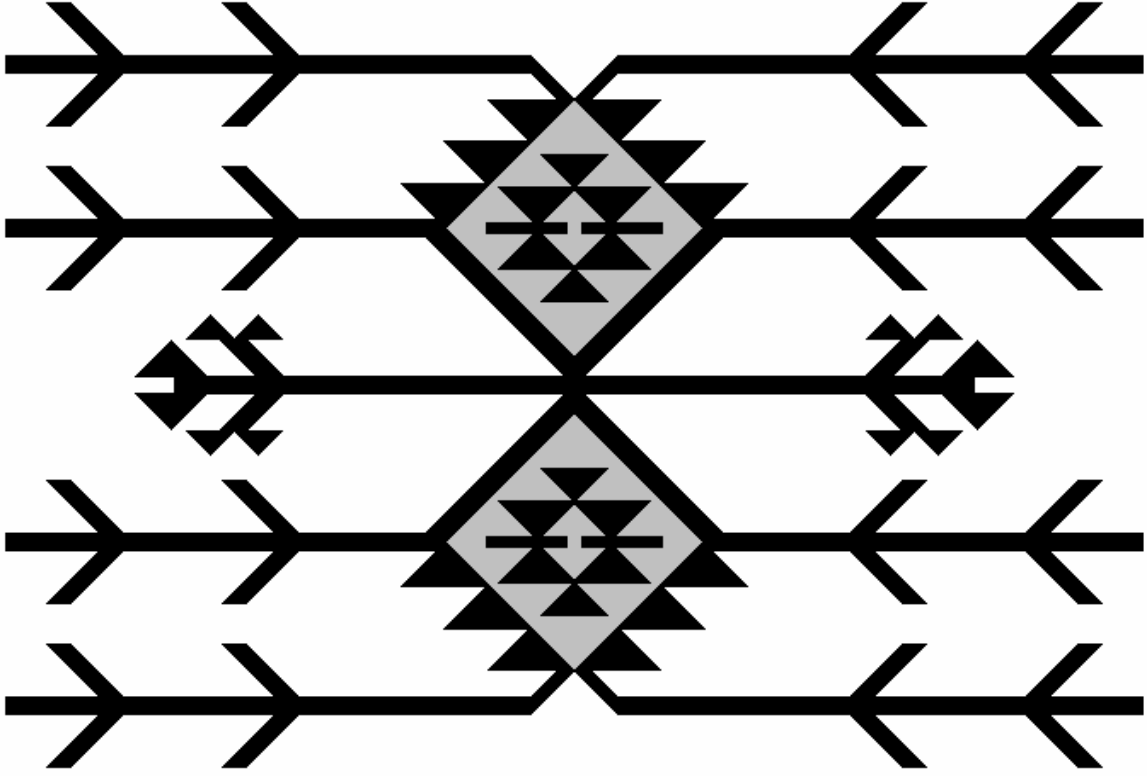
Çizim: 121

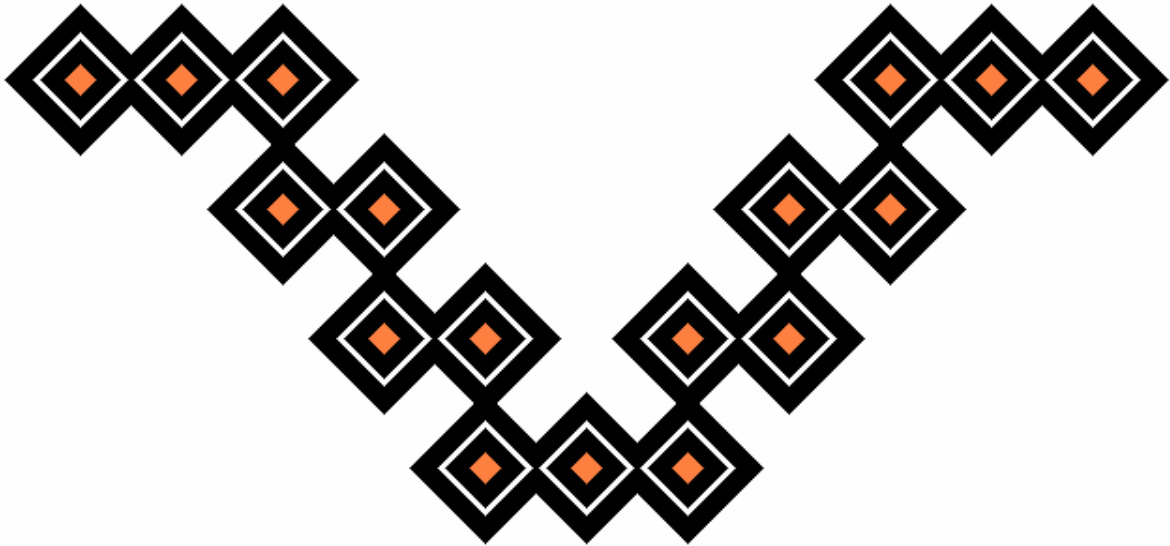
Çizim: 118

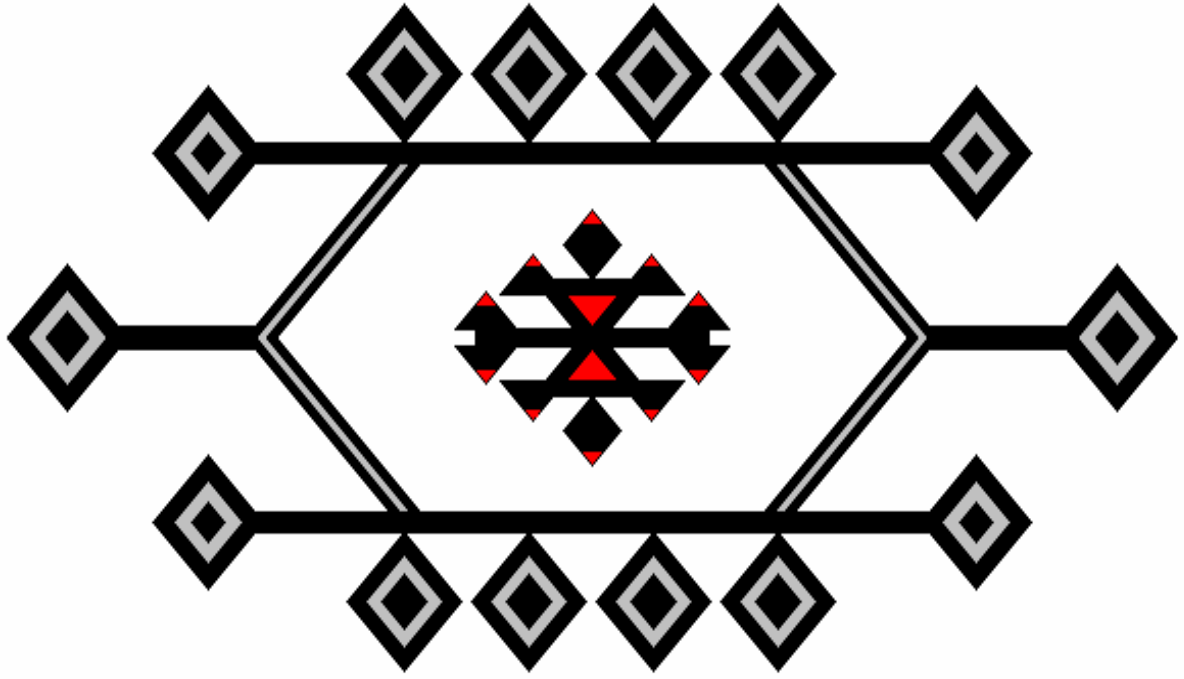
Çizim: 122

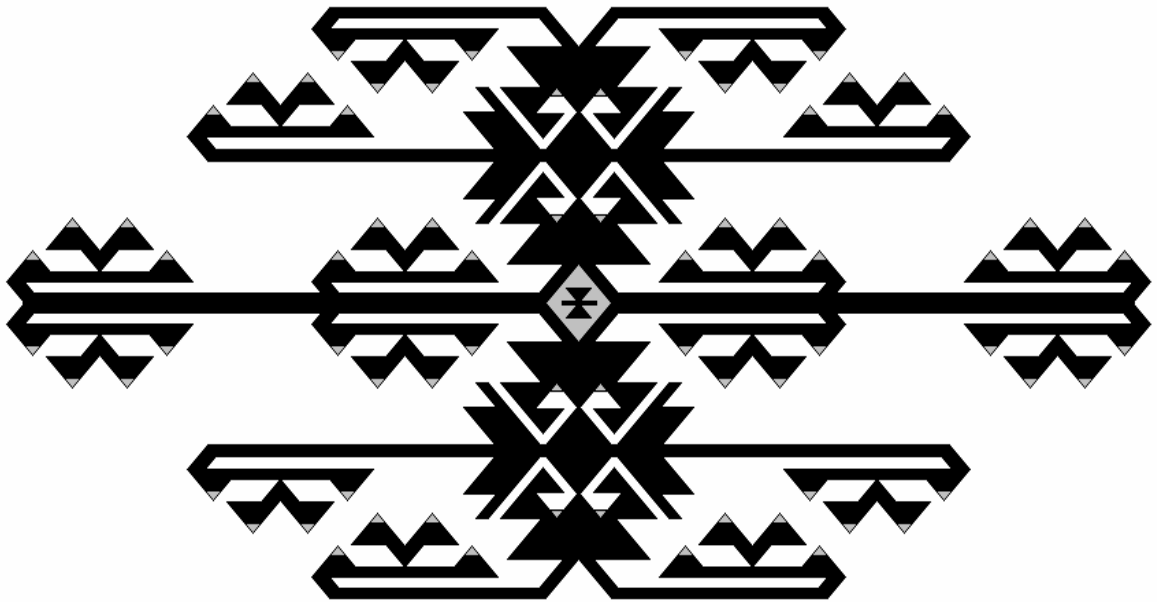
Çizim: 123

Çizim: 124

Çizim: 125

Çizim: 126

Örnek No: 1
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 2
Divriği – Kilim Seccadenin Genel Görünüşü

Örnek No: 3
Divriği – Kilim Seccadenin Genel Görünüşü

Örnek No: 4
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 5
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 6
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 7
Divriği – Yolluk Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 8
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 9
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 10
Divriği – Duvar Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 11
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 12
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 13
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 14
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 15
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 16
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 17
Divriği – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 18
Divriği – Un Çuvalının Genel Görünüşü

Örnek No: 19
Hafik – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 20
Hafik – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 21
Hafik – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 22
Hafik – Seccade Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 23
Hafik – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 24
Hafik – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 25
Hafik – Un Çuvalının Genel Görünüşü

Örnek No: 26
Hafik – Un Çuvalının Genel Görünüşü

Örnek No: 27
Hafik – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 28
Hafik – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 29
Hafik – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 30
Hafik – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 31
Hafik – Seccade Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 32
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 33
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 34
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 35
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 36
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 37
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 38
Zara – Yolluk Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 39
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 40

Zara – Seccade Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 41
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 42
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 43
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü

Örnek No: 44
Zara – Taban Kiliminin Genel Görünüşü